

THE INFLIGHT MAGAZINE

your complimentary copy

180 (8) / 2025

ON
AIR BULGARIA

Inflation

УСЕЩАНЕ
ЗА ИНФЛАЦИЯ

Games

ИГРАТА,
КОЯТО НИ ПРАВИ ХОРА

Berlin

ДОКАТО
ЦЪФТЯТ ЛИПИТЕ

BULGARIA AND THE AI

Peter Statev, Chairman of the Supervisory Board of Sofia Tech Park
Петър Статев, председател на надзорния съвет на "София Тех Парк"

OVER A
MILLION
READERS
PER YEAR!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

ДА ТЕ СВЕТНА

ЗА ОТСТЪПКАТА НА ТОКА

„ЦЕНА НА ENERGOTO.BG ЗА ДЕНЯ“
е продукт, предлаган от „ЕЛЕКТРОХОЛД
ПРОДАЖБИ“ ЕАД в качеството му на
търговец на електрическа енергия, който
представява доставка на електрическа
енергия за небитови потребители с
търговска отстъпка.

ENERGOTO.BG

Енергийният продукт се предлага за снабдяване с ел. енергия за обекти с месечна консумация до 10 000 кВтч.

ОТКРИЙ ИСПАНИЯ С "БЪЛГАРИЯ ЕЪР"

Това лято пътувайте до слънчева Испания бързо, удобно и на изгодни цени с националния авиопревозвач. С кампанията си „Открий Испания“ през новия сезон „България Еър“ ви отвежда до едни от най-вдъхновяващите испански дестинации – Барселона, Палма де Майорка и Малага. Време е за нови приключения, средиземноморско слънце и незабравими преживявания.

БАРСЕЛОНА – градът на великия архитект Гауди, безкрайните плажове и динамичния нощен живот. Разходете се по Ла Рамбла, насладете се на шедеврите на модернизма и усетете пулса на каталунската столица. Барселона предлага несравнимо съчетание между култура, забавления и гастрономически изкушения.

МАЙОРКА – магнетичен островен рай на спокойствие, красиви плажове, ефектни коктейли, и нито следа от стрес и напре-

жение. Тук ви очакват очарователни исторически забележителности, изтънчена кухня и чудесни възможности за разходки сред природата.

МАЛАГА – градът на Пикасо, на древната история и автентичните испански вкусове. Опознайте стария град, насладете се на панорамните гледки и се отгдейте на андалусийската кулинарна наслада. Малката перла на Коста дел Сол съчетава богато културно наследство с модерни развлечения и топъл средиземноморски климат.

Полетите от София до трите дестинации се изпълняват всеки вторник и събота през летния сезон, на цени от 129 евро с включени 10 kg ръчен багаж, безплатен check-in, напитки и храна на борда. „България Еър“ продължава да лети и до испанската столица Мадрид пет пъти в седмицата, на цени от 115 евро. ■

DISCOVER SPAIN WITH "BULGARIA AIR"

This summer, travel to sunny Spain quickly, comfortably and at great prices with the national air carrier. With its "Discover Spain" campaign in the new season, "Bulgaria Air" takes you to some of the most inspiring Spanish destinations: Barcelona, Palma de Mallorca and Malaga. It's time for new adventures, Mediterranean sun and unforgettable experiences.

BARCELONA - the city of the great architect Gaudi, endless beaches and dynamic nightlife. Stroll along La Rambla, enjoy the masterpieces of modernism and feel the pulse of the Catalan capital. Barcelona offers an incomparable combination of culture, entertainment and gastronomic delights.

MALLORCA - a magnetic island paradise of tranquility, beautiful beaches, spectacular cocktails, and not a trace of stress and tension. Here you will find fascinating historical sights, exquisite cuisine and wonderful opportunities for walks in nature.

MALAGA - the city of Picasso, ancient history and authentic Spanish flavours. Explore the old town, enjoy the panoramic views and indulge in Andalusian culinary delights. The little pearl of the Costa del Sol combines a rich cultural heritage with modern entertainment and a warm Mediterranean climate.

Flights from Sofia to the three destinations operate every Tuesday and Saturday during the summer season, at prices from 129 euros including 10 kg of hand luggage, free check-in, drinks and food on board. "Bulgaria Air" continues to fly to the Spanish capital Madrid five times a week, at prices from 115 euros. ■

JOIN BULGARIA AIR AS A PILOT

The national carrier of Bulgaria is recruiting experienced pilots to join its expanding fleet:

**Airbus A220 First Officer
without type rating**

Apply at:

www.careers.air.bg

FLY
GOOD

FEEL
GOOD

www.air.bg

**9 | BUSINESS
ECONOMY**

20 | България и изкуственият интелект
Петър Станев,
председател на Надзорния
съвет на "София Тех Парк"

**26 | Bulgaria and the
Artificial Intelligence**

12 | Усещане за инфлация
16 | A Sense of Inflation
32 | Петте смъртни
греха на ИИ
18 | The Five Deadly Sins
of AI

**43 | ANALYSIS
POLITICS**

48 | София ли е с най-недостъпните жилища в света?
Правенето на прогнози
за имотния пазар у нас е
обречена мисия заради
липсата на надеждни
данни

**50 | Is the World's Most
Unaffordable Housing
in Sofia?**

44 | Последната права
преди утопията
46 | The Last Straight
Before Utopia
54 | Когато домът се
превърне в актиф
56 | When Home Becomes
an Asset
60 | Изкуство на
светлината
The Art of Light

**67 | SCIENCE
TECHNOLOGY**

70 | Играта, която ни прави хора
Лудориите сред
природата не само
подобряват здравето,
но и превръщат децата
в по-способни и уверени
възрастни

**72 | The Game That Makes
Us Human**

76| Безопасен ли е
мелатонинът?
78| Is Melatonin Safe?
80| Едно рамо от
техниката
Technology to the
Rescue
84| Гости от бъдещето
88 | The Tomorrow's Guest

**91 | TRAVEL
LIFESTYLE**

98 | Докато цъфтят липите
Берлин е най-малко
"германският" град в
Германия

**98 | While the Linden Trees
Bloom**

92 | Афиш
Poster
94| Пътят на война
96 | The Warrior's Path
114| Роден от мизерията
Born of Misery

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ
ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE
OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

ПРЕВОДАЧИ
Global Club

TRANSLATORS
Global Club

АВТОРИ
Бойко Василев
Димитър Кьосемарлиев
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Калин Николов
Петър Йовчев

CONTRIBUTORS
Boyko Vassilev
Dimitar Kyossemarliev
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Kalin Nikolov
Petar Yovchev

ДИЗАЙН
BRAND NEW design
ИЗДАТЕЛ
ИНВЕСТИР МЕДИА ГРУП

DESIGN
BRAND NEW design
PUBLISHER
INVESTOR MEDIA GROUP

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Мумкова

CEO
Victoria Mitkova

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70
www.bgonair.bg

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70
www.bgonair.bg

БАНКОВА СМЕТКА

BANK ACCOUNT

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECB BGSF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна
ISSN 1314-2216

Съгласно чл.7а, ал.1 от Закона за задължителното депозитиране на печатни и други произведения и за обявяване на разпространителите и доставчиците на медийни услуги (изм. и доп.ДВ бр.94 от 13.11.2018г.) действителен собственик на дружеството издател на списание "България он ер" е "Инвестор.БГ" АД, който публично дружество по Закона за публично предлагане на ценни книжа и е под надзора на Комисията за финансов надзор.

CONTRIBUTORS АВТОРИ

БОЙКО ВАСИЛЕВ е един от най-уважаваните телевизионни журналисти в България, водещ и продуцент на "Панорама" по БНТ. Доктор по социология, възпитаник на Софийския университет, специализирал е в Хайделберг, Германия. Автор е на десетки документални филми, включително "Деца на бащите", за който получи Голямата награда "Робер Шуман" за 2007 година.

BOYKO VASSILEV is one of Bulgaria's most renowned television journalists, and the host and producer of the talk show Panorama (broadcast on the National Bulgarian Television). He holds a Ph.D. in sociology, is a Sofia University alumnus, and has specialized in Heidelberg, Germany. He has authored dozens of documentaries, including The Children of the Fathers, for which he received Bulgaria's 2007 Robert Schuman Journalism Award.

ИВАЙЛО НИКОЛОВ е независим икономист с професионален опит и интереси, свързани с политиките на икономическия преход, развитието на финансовата система, институционалните промени и европейската интеграция на България. Доктор по икономика, обучавал се в Bank of England, Европейската централна банка и Федералния резерв.

IVAYLO NIKOLOV is an independent economist with professional experience and interests related to economic transition policies, financial system development, institutional changes and Bulgaria's European integration. He holds a PhD in Economics and has trained at the Bank of England, the European Central Bank and the Federal Reserve.

When Italian luxury and modern design meet

Auto Italia, 43 CHRISTOPHER COLUMBUS BLVD, SOFIA, BULGARIA, 1592, Tel:+359885269291

ДИРЕКТНО ОТ ВАРНА ДО ПАРИЖ С "БЪЛГАРИЯ ЕЪР"

DIRECT FROM VARNA TO PARIS WITH BULGARIA AIR

За новия летен сезон "България Еър" разширява мрежата си от международни линии, оперирани от летище Варна. От 17 април за пръв път започнаха директни полети Варна - Париж - Варна, които ще се изпълняват до летище "Шарл дьо Гол" два пъти седмично - в понеделник и четвъртък. Цените са от 169 евро за едностранен билет в икономична класа. Полетите до Париж предлагат и удобни връзки до цял свят.

На 17 април бе възобновена и директната връзка между Варна и Франкфурт. Сезонната линия е планирана с две честоти седмично - в понеделник и четвъртък, а цените в икономична класа започват от 149 евро в посока.

От 15 юни „България Еър“ възобновява и директната си линия Варна – Прага – Варна с полети в сряда и неделя. Цените за едностранен билет в икономична класа започват от 119 евро в посока.

Полетите от Варна до трите дестинации ще се изпълняват с най-новите пополнения във въздушния флот на „България Еър“ - комфортните самолети Airbus A220.

В тарифата на икономична класа са включени 10 kg ръчен багаж, заедно с дамска чанта или лаптоп, както и кетъринг на борда с топъл сандвич, шоколадче, топли и студени напитки. Повече информация - на www.air.bg.

For the new spring-summer season, Bulgaria Air is expanding its network of international routes operated from Varna Airport. From April 17, direct flights Varna - Paris - Varna will start for the first time. They will operate to Charles de Gaulle Airport twice a week - on Mondays and Thursdays. Prices start from 169 euros for a one-way ticket in economy class. Flights to Paris also offer convenient connections to the whole world.

On April 17, the direct connection between Varna and Frankfurt will also be resumed. The seasonal route is planned with two frequencies per week - on Mondays and Thursdays, and prices in economy class start from 149 euros per direction.

From June 15, Bulgaria Air is also resuming its direct route Varna - Prague - Varna with flights on Wednesdays and Sundays. Prices for a one-way ticket in economy class start from 119 euros.

Flights from Varna to the three destinations will be operated with the latest additions to the Bulgaria Air fleet - the comfortable Airbus A220 aircraft. The economy class fare includes 10 kg of hand luggage, along with a handbag or laptop, as well as on-board catering with a hot sandwich, chocolate, hot and cold drinks. More information - at www.air.bg.

ИНДИЯ НА ЕДНА РЪКА РАЗСТОЯНИЕ

INDIA AT YOUR FINGERTIPS

„България Еър“ сключи SPA договор с индийската авиокомпания Air India. Партньорството между двете авиокомпани позволява на пътниците от България да закупят само един билет за цялото пътуване между София и редица популярни градове в Индия, през трансферно летище в Европа и на по-атрактивни цени. Новото споразумение осигурява удобен достъп до дестинации като Делхи и Мумбай. Пътниците ще могат да се възползват от преференциални тарифи за билети, както и от възможности за трансфер на летището в Делхи до други дестинации в Индия. Комбинираните тарифи важат и за пътници от Индия, които желаят да открият България.

Bulgaria Air has signed a SPA agreement with Air India. The partnership between the two airlines allows passengers from Bulgaria to purchase only one ticket for the entire trip between Sofia and several popular cities in India, via a transfer airport in Europe and at more attractive prices.

The new agreement provides convenient access to destinations such as Delhi and Mumbai. Passengers will be able to benefit from preferential ticket rates, as well as transfer options at the Delhi airport to other destinations in India. The combined rates are also valid for passengers from India who wish to discover Bulgaria. ■

DAS
Hotels & Resorts

Your
**CONFERENCE DESTINATION
IN BURGAS**

**MARINA
BURGAS**
HOTEL

+ (359) 56 810 010

WWW.MARINABURGAS.BG

+ (359) 56 8 12345

WWW.HOTELPRIMORETZ.BG

BANG &

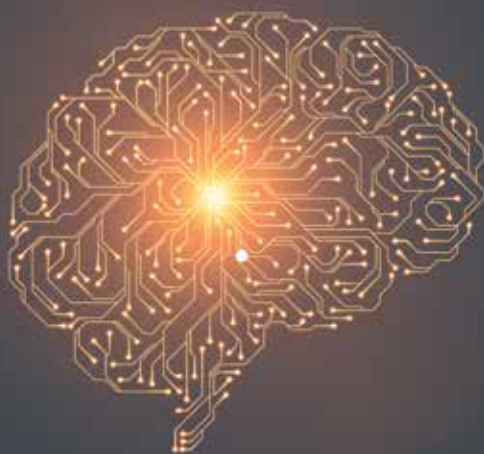
A1 of a kind*

OLUFSEN

SOFIA, 53, CHERNI VRAH BLV.
+359 2 8073757
SOFIA@BEOSTORES.COM
WWW.BEOSTORES.BG

B&O

32 | **ПЕТТЕ СМЪРТНИ
ГРЯХА НА ИИ**
THE FIVE DEADLY SINS OF AI

20 | **ИНТЕРВЮ: ПЕТЪР СТАТЕВ**
INTERVIEW: PETER STATEV

12 | **УСЕЩАНЕ ЗА ИНФЛАЦИЯ**
A SENSE OF INFLATION

ЧИСЛА И ЛИЦА

FIGURES & FACES

4 480 000 000

евро е стойността на внесен вносен петролен газ от Русия в Европейския съюз през първата половина на тази година. Това е доста повече от същия период на миналата година (3.47 млрд. евро), и не кореспондира много с обявената цел ЕС да намалява енергийната си зависимост от Русия. Франция, Испания и Белгия са най-големите вносители на руски LNG - на трите държави се падат общо 85% от вноса.

EN

4.48 bn euros is the value of imported liquefied petroleum gas from Russia to the European Union in the first half of this year. This is a lot more than the same period last year (3.47 billion euros), and does not correspond much with the EU's stated goal of reducing its energy dependence on Russia. France, Spain and Belgium are the largest importers of Russian LNG - the three countries account for 85% of imports. ■

90%

от европейските граждани настояват държавите от Европейския съюз да са по-обединени за справяне с външните заплахи, показва последното социологическо проучване "Евробарометър" във всички страни от блока. В България подкрепящите по-голяма интеграция в ЕС са по-малко от средното - 56%. 42% от запитаните смятат, че нещата в съюза вървят в правилната посока - увеличение в сравнение с 43% през 2022, в началото на войната в Украйна.

EN

of European citizens insist that the countries of the European Union be more united in dealing with external threats, shows the latest Eurobarometer sociological survey in all countries of the bloc. In Bulgaria, those supporting greater integration into the EU are less than average - 56%. 42% of those questioned believe that things in the union are going in the right direction - an increase compared to 43% in 2022, at the beginning of the war in Ukraine. ■

3.7%

е безработицата в България през юли, което е увеличение от 0.1 пункта спрямо юни, съобщава Eurostat. Това все още е доста по-ниско от средната безработица за ЕС от 5.9%. България има най-ниския дял на безработни в региона. В Европа най-ниските показатели са в Малта (2.6%), Чехия (2.8%) и Словакия (2.9%).

EN

Unemployment in Bulgaria was 3.7% in July, up 0.1 percentage points from June, Eurostat reported. This is still well below the EU average of 5.9%. Bulgaria has the lowest unemployment rate in the region. In Europe, the lowest rates are in Malta (2.6%), the Czech Republic (2.8%) and Slovakia (2.9%). ■

2667

тераватчаса електроенергия са генерирани през 2024 година ядрените електроцентрали по цял свят - абсолютен рекорд в досегашната история, показват данни на Международната агенция по атомна енергетика. Скокът се дължи предимно на Азия, където се намират 56 от общо 68-те нови реактора, въведени в експлоатация. От строящите се 70 реактора мнозинството (59) също са в Азия.

EN

Nuclear power plants worldwide generated 2,667 terawatt hours of electricity in 2024 - an absolute record in history, according to data from the International Atomic Energy Agency. The jump was mainly due to Asia, where 56 of the 68 new reactors put into operation are located. Of the 70 reactors under construction, the majority (59) are also in Asia. ■

WORLD
OF
HYATT™

Hyatt Regency Pravets Resort,
Bulgaria

Hyatt Regency Sofia,
Bulgaria

ПЪТУВАЙ СЪС СТИЛ И ОТКРИЙ

красотата на България с Hyatt

AluaSoul Sunny Beach,
Bulgaria

Adults Only 16+

Dreams Sunny Beach
Resort & Spa, Bulgaria

Secrets Sunny Beach
Resort & Spa, Bulgaria

Adults Only 18+

Alua Helios Bay,
Obzor, Bulgaria

AluaSun Helios Beach,
Obzor, Bulgaria

BE
MORE
HERE

УСЕЩАНЕ ЗА ИНФЛАЦИЯ

Немалко хора вече обвиняват еврото за поскъпването на живота в България.
Но реалните му инфлационни ефекти тепърва ще се усетят

Текст ИВАЙЛО НИКОЛОВ / Фотография iSTOCK

Уж бяхме преживели инфлацията. Драстичното поскъпване на живота след Covid-19 сякаш започна да се успокоява през 2024. Докато това лято изведнъж отново се заговори как цените започват да растат. Темата за инфлацията в България стана болезнено актуална броени дни след публикуването на докладите на Европейската централна банка и Европейската комисия, които дадоха зелена светлина за присъединяването на страната към еврозоната. Дали това съвпадение във времето беше случайно?

ПРЕЗ ЮНИ НАЦИОНАЛНАТА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ УСТАНОВИ сериозно поскъпване на хранителните стоки. От НАП обявиха, че са извършили две проверки на търговски обекти – първата на 3 юни (ден преди публикува-

нето на европейските доклади), а втората на 17 юни. Ръководството на НАП тогава посъветва търговците да върнат цените към равнищата от началото на юни.

Постепенно обаче официалната комуникация се промени. Поскъпването се отнасяло само за определени стоки и не било повсеместно. Недобросъвестни търговци се възползвали от повода, но еврото само по себе си нямало нищо общо с инфлацията.

Спешно бяха взети превантивни мерки срещу т.нар. спекула. Промени в Закона за въвеждане на еврото забраниха на търговците да повишават цените, освен ако това не е обосновано от „обективни икономически фактори“. Така след първоначалния смут лагерът на институциите и подкрепящите ги публични коментатори се стегна и започна да предлага обяснения защо еврото не е причина за инфлацията. ►

► БЕШЕ ПРИПОМНЕНО, ЧЕ ЦЕНИТЕ НЕ СА ЗАПОЧНАЛИ ДА СЕ ПОВИШАВАТ СЕГА.

По данни на Националния статистически институт към юли натрупаната инфлация за последните три години достига 17%, а за последните пет години – цели 41.2%.

Също на помощ за обяснение беше привлечена фискалната политика. През последните години в България настъпи видима промяна в бюджетната политика с все по-смело нарастване на разходите за възнаграждения в публичния сектор и за пенсии. Увеличените доходи могат да засилят потреблението и така да окажат възходящ натиск върху цените.

Бурният растеж на банковите кредити бе посочен като друга причина. Освен че кредитите увеличават паричното предлагане, което при равни други условия повишава общото ценово равнище, те пряко стимулират по-силно търсене на стоки и услуги. Конкретно поскъпването на имотите мултиплицира ефекта, тъй като нарасналата стойност на притежаваните активи създава усещане за възможно допълнително увеличаване на потребление, включително чрез още заеми.

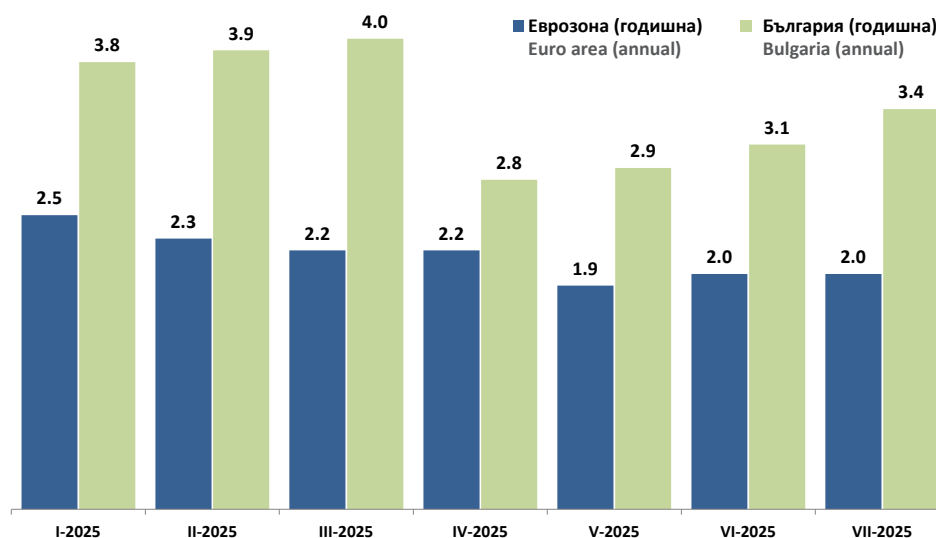
СПОРЕД ДРУГО ОБЯСНЕНИЕ СМЯНАТА НА ВАЛУТАТА е технически процес, който не би трябвало да влияе на цените. При преизчисляване в новата валута са възможни закръглени, но опитът от други страни показва, че те водят до минимални и еднократни повишения в месеците около приемането на еврото – от 0.1 до максимум 0.6 процентни пункта.

Националният статистически институт неотдавна публикува научно изследване, което симулира възможни ефекти от закръгляване на цените при влизане на еврото в България. Прогнозният ефект в групата хранителни стоки, безалкохолни напитки, алкохол и тютюневи изделия общо достига 0.51 процентни пункта увеличение на индекса на потребителските цени при най-песимистичния сценарий.

Всички тези разяснения не разубеждават многобройните противници на еврото. Те може и да признават, че има и други фактори, но еврото според тях стои в основата на един нов инфлационен цикъл в България.

НАПРИМЕР, КАЗВАТ ТЕ, РАЗПУСНАТАТА ФИСКАЛНА ПОЛИТИКА с увеличаване на заплати и пенсии не е започнала това лято. Нито банките от вчера отпускат много кредити. Евроскептиците припомнят и че в Хърватия ускораването на инфлацията също започва месеци преди фактическото приемане на еврото там. Според критиците на еврото то е перфектен повод за повишаване на всякакви

ТЕМПОВЕ НА ИНФЛАЦИЯТА (ХИПЦ) INFLATION RATES (HICP)

С членството в еврозоната ще настъпи голяма промяна – драстично намаление на задължителните минимални резерви, които търговските банки държат в централната банка

цени. И търговци, и работещи в много отрасли биха го използвали, за да потърсят компенсация за досега натрупаната инфлация или като застраховка срещу очаквано бъдещо поскъпване. Търговците ще искат да си покрият и разходите по-край еврото – например за промени в счетоводство, информационни системи, за рекламни или други материали, свързани с новото обозначаване на цените. В Закона за въвеждане на еврото ясно е записано, че частният сектор сам трябва да поеме разходите си, свързани с приемане на еврото.

ЕВРОТО ТЕПЪРВА МОЖЕ ДА ПРЕДИЗВИКА нов инфлационен импулс и по линия на банковото кредитиране. С членството в еврозоната ще настъпи голяма промяна – драстично намаление на задължителните минимални резерви, които търговските банки държат в централната банка. Сега банките в България трябва да държат в БНБ като резерви 12% от привлечените средства (с малки изключения), докато в еврозоната задължителният процент е едва 1%. Това ще освободи огромен ресурс. Част от него банките ще прехвърлят в лихвоносни депозити в ЕЦБ, но немалка част ще се превърне в нови кредити.

Притесненията за цените се подсилват и от слабата конкуренция и подозренията за картелиране в някои сектори в България. Капацитетът на контролните органи също буги скептицизъм.

ИЗВЪН ТЕОРЕТИЧНИТЕ СПОРОВЕ, КАКВО ПОКАЗВАТ ОФИЦИАЛНИТЕ ДАННИ ЗА ИНФЛАЦИЯТА?

През юли България отчете втората най-висока месечна инфлация в ЕС. Въпреки това е рано категорично да се каже дали е имало, или ще има, по-фрапиращ скок на цените с приближаване на еврото.

А дали е възможно потребителите просто да са се объркали?

Има хипотеза, че хората смесват скоростта на нарастване на цените (което всъщност е определението за инфлация) с тяхното текущо равнище. Казано просто – няма инфлация, а има високи цени в резултат от натрупано поскъпване в последните години.

ПРИ ВСИЧКИ СЛУЧАИ, СТРАХОВЕТЕ вече са отключени. Последното наблюдение на потребителите на Националния статистически институт показва рязко нарастване на инфлационните очаквания за следващите 12 месеца.

Тези очаквания сами по себе си имат значение. В икономическата теория те са пример за „самосбъдващо се пророчество“. Когато хората очакват по-високи цени, те имат стимули да пазаруват днес, за да изпреварят поскъпването утре. Работещите също имат причини да искат по-високи заплати днес, ако очакват висока инфлация. Засиленото търсене и по-високите разходи за заплати могат да накарат фирмите да вдигнат своите цени.

ОЧЕРТАВАЩИТЕ СЕ ГЛОБАЛНИ макроикономически тенденции също биха подхранвали българската инфлация в дългосрочен план. От една страна, икономиката ще бъде притискана от геополитическата среда, която прекроява световната икономическа география и дестабилизира вериги на производства и доставки, от които зависи България. От друга страна, застаряващото население и недостигът на работна ръка ще затрудняват ръста на производителността.

Ще има нужда от последователни антиинфлационни политики. Обикновено с това се нагърбва централната банка, но БНБ така и не показва решителност дори за ограничаване на банковото кредитиране. С влизането в еврозоната БНБ губи и последния лост за парична политика, наличен при валутния борд – определянето на задължителните минимални резерви и на лихвите по тях.

На теория ЕЦБ с действията си може да влияе на паричното предлагане в страната, а оттам на инфлацията. Правилата за паричната политика на ЕЦБ обаче изискват тя да се съобразява със ситуацията в еврозоната като цяло, а не в отделни страни членки. Поради малкия си размер българската икономика ще има почти нищожен принос към данните на ниво еврозона, на базата на които ЕЦБ взема решенията си. Напълно възможно е в дълги периоди политиката на ЕЦБ да не бъде толкова рестриктивна, колкото биха изисквали инфлационните процеси в България.

ПОЛИТИЧЕСКИЯТ ЦИКЪЛ И НАГЛАСИТЕ на институциите също не предполагат скорошно охлаждане на икономиката. Българското общество развива толерантност към бюджетните дефицити, като все по-големи групи очакват облагодетелстване от растящи публични разходи. Това е хранителна среда за популистски икономически решения, несъвместими с противодействие на инфлацията.

Междувременно дискусии за ефектите от еврото ще продължават. Като повод, причина или съпътстващ фактор за инфлация – ролята на еврото няма лесно да бъде игнорирана. ■

ХИПОТЕТИЧНИ ПРИЧИНИ ЗАЩО ПРИЕМАНЕТО НА ЕВРОТО БИ ПОВИШИЛО ЦЕНИТЕ

Закръгляване на цените при преизчисляване в новата валута

Цените ще се закръгляват до равнище, което е психологически атрактивно (обикновено до последна цифра 9, например цена 7.99) или до кръгли дробни цени, които опростяват връщането на ресто (например цена 18.50). Този ефект може да се проявява по-силно след края на двойното изписване или когато еврото остане единствената официална валута в обращение.

Прехвърляне върху потребителите на разходите, свързани с въвеждане на еврото

Такива разходи може да възникнат поради изискването за временно поддържане на касови наличности едновременно в български лева и евро.

При преминаване към еврото съществуват и разходи за софтуерни актуализации, промени в счетоводни и информационни системи, или преработване на рекламни или други материали при обозначаване на новите цени.

Използване на момента за „едновременно обновяване“ на цените

Фирмите могат да се възползват от повода на превалутирането, за да компенсират повишени собствени разходи от вече настъпили промени в ценообразуващите фактори (които не са свързани с въвеждането на еврото). Също моментът може да се използва за вдигане на цените на стоки и услуги, когато фирмите очакват бъдещо повишение на разходите си.

Използване на момента за увеличаване на маржовете на фирмените печалби

Докато домакинствата свикват с новата валута или липсва внимание от контролните органи, някои фирми могат да опитат умишлено увеличаване на маржовете на печалбите си с оправдание за необходимост от компенсиране на „обективно“ нараснали разходи.

Ефект на „рационално невнимание“

Търговците може да използват това, че клиентите им няма да обръщат достатъчно внимание, постепенно спирайки да сравняват стари и нови цени. Също за потребителите може да се очаква, че ще прилагат наум по-лесен за изчисляване валутен курс. Специално този ефект обаче не би трябвало да повиши цените в България поради особеността на фиксирания курс (ако старата цена в лева се раздели по „лесния“ курс от 2 лева за 1 евро, получената цена излиза по-ниска, отколкото ако се приложи официалният курс 1.95583 лева за 1 евро).

Допълнително ускоряване на банковото кредитиране

Влизането на България в еврозоната ще доведе до рязко намаление на задължителните минимални резерви, които търговските банки в страната трябва да държат в централната банка. Това ще освободи значителен ресурс за нови кредити, които ще увеличават паричното предлагане и ще стимулират още по-силно търсене на стоки и услуги.

A SENSE OF INFLATION

Quite a few people are already blaming the euro for the rising cost of living in Bulgaria. But its real inflationary effects are yet to be felt.

By IYAYLO NIKOLOV / Photography iSTOCK

We thought we survived inflation. The drastic rise in the cost of living after COVID-19 seemed to settle in 2024. Then, this summer, there was suddenly talk again of prices starting to rise. The topic of inflation in Bulgaria became painfully relevant just days after the publication of reports by the European Central Bank and the European Commission, which gave the green light for the country to join the eurozone. Was this coincidence in timing accidental?

IN JUNE, THE NATIONAL REVENUE AGENCY NOTICED a significant increase in food prices. The NRA announced that it had carried out two inspections of commercial outlets – the first one on June 3 (the day before the publication of the European reports) and the second on June 17. The NRA management then advised traders to return prices to their early June levels. Gradually, though, the official communication changed. The price increase only applied to certain goods and was not widespread. Unscrupulous traders took advantage of the situation, but the euro itself had nothing to do with inflation.

Preventive measures were urgently taken against so-called speculation. Amendments to the Law on the Introduction of the Euro prohibited retailers from raising prices unless justified by "objective economic factors."

Thus, after the initial turmoil, the camp of institutions and public commentators supporting them rallied and began to offer explanations as to why the euro was not the cause of inflation.

It was reminded that prices have not started to rise yet. According to data from the NRA, in July, cumulative inflation for the last three years reached 17%, and for the last five, 41.2%. Fiscal policy was also used to help explain the situation. In recent years, there has been a visible change in budgetary policy in Bulgaria, with increasingly bold increases in public sector wage and pension costs. Higher incomes can boost consumption and thus exert upward pressure on prices.

THE RAPID GROWTH OF BANK LOANS was

pointed out as another reason. Not only that loans increase money supply, which, all other things being equal, raises the general price level, but loans also directly stimulate stronger demand for goods and services. In particular, rising property prices multiply the effect, as the increased value of assets owned creates a sense of potential for further consumption, including through additional borrowing.

According to another explanation, currency change is a technical process that should not affect prices. When converting to the new currency, rounding is possible, but experience from other countries shows that this leads to minimal and one-off increases in the months around the adoption of the euro – from 0.1 to a maximum of 0.6 percentage points.

Not long ago, the NRA published a study that simulates the possible effects of price rounding when Bulgaria adopts the euro. The predicted effect on the food, non-alcoholic beverages, alcohol, and tobacco products group totals a 0.51 percentage point increase in the consumer price index in the most pessimistic scenario.

ALL THESE EXPLANATIONS DO NOT SOUND convincing to the numerous opponents of the euro. They may acknowledge that there are other factors, but according to them, the euro lies at

the heart of a new inflationary cycle in Bulgaria. For example, they say the loose fiscal policy with increases in wages and pensions did not start this summer. Nor have banks been granting many loans since yesterday. Eurosceptics also point out that in Croatia, the acceleration of inflation also began months before the actual adoption of the euro there.

According to critics of the euro, it is a perfect excuse to raise all kinds of prices. Both traders and workers in many industries would use this to seek inflation compensation accumulated so far or as insurance against expected future price increases. Traders would want to cover their euro-related costs – such as changes in accounting, information systems, advertising and other materials, related to the new price labelling. The Law on the Introduction of the Euro clearly states that the private sector must bear its own costs related to the adoption of the euro.

THE EURO MAY YET TRIGGER A NEW WAVE of inflation, particularly in terms of bank lending. Membership of the eurozone will bring about a major change – a drastic reduction in the minimum reserves that commercial banks are required to hold at the central bank. Currently, banks in Bulgaria must hold 12% of their attracted funds as reserves at the Bulgarian National Bank (with minor exceptions), while in the eurozone the mandatory percentage is only 1%. This will free up enormous resources. Banks will transfer part of it to interest-bearing deposits with the ECB, but a significant portion will be converted into new loans. Concerns about prices are also reinforced by weak competition and suspicions of cartelization in some sectors in Bulgaria. The capacity of the regulatory authorities also raises scepticism.

Beyond the theoretical debates, what do the official inflation figures show?

In July, Bulgaria reported the second-highest monthly inflation in the EU. However, it is too early to say definitively whether there has been or will be a more dramatic jump in prices as the euro approaches.

Currently, banks in Bulgaria must hold 12% of their attracted funds as reserves at the Bulgarian National Bank. In the eurozone, the mandatory percentage is only 1%

IS IT POSSIBLE THAT CONSUMERS are simply mistaken?

There is a hypothesis that people confuse the rate of price increase (which is actually the definition of inflation) with their current level. Simply put, there is no inflation, but there are high prices because of accumulated price increases in recent years.

In all cases, fears are unlocked. The latest consumer survey by the National Statistical Institute showed a sharp increase in inflation expectations for the next 12 months.

These expectations are significant in themselves. In economic theory, they are an example of a "self-fulfilling prophecy." When people expect higher prices, they have an incentive to shop today to get ahead of tomorrow's price increases. Workers also have reasons to want higher wages today if they expect high inflation. Increased demand and higher wage costs may cause companies to raise their prices.

EMERGING GLOBAL MACROECONOMIC TRENDS would also fuel Bulgarian inflation in the long run. On the one hand, the economy will be pressured by the geopolitical environment, which is reshaping the global economic geography and destabilising the production and supply chains on which Bulgaria depends. On the other hand, an ageing population and labour shortages will be challenging for productivity growth. Consistent anti-inflationary policies will be needed. This is usually the responsibility of the central bank, but the BNB has not shown any determination even to restrict bank lending. With Bulgaria's entry into the eurozone, the BNB loses the last lever of monetary policy available to it under the currency board—the setting of mandatory minimum reserves and interest rates on them. In theory ECB's actions can influence the money supply in the country and therefore inflation. However, the rules of the ECB's money policy require it to consider the situation in the eurozone as a whole, rather than in individual member states. Due to its small size, the Bulgarian economy will have an almost negligible contribution to the euro area data on which the ECB bases its decisions. It is entirely possible that, over long periods, the ECB's policy will not be as restrictive as inflationary processes in Bulgaria would require.

The political cycle and the attitudes towards institutions also do not suggest a rapid cooling of the economy. Bulgarian society is developing tolerance towards budget deficits, as larger and larger groups expect to benefit from growing public spending. This is a fertile ground for populist economic decisions that are incompatible with countering inflation.

Meanwhile, discussions on the effects of the euro continue. As a cause, reason, or contributing factor, the role of the euro won't be easily ignored. ■

HYPOTHETICAL REASONS WHY THE EURO WOULD INCREASE PRICES

Rounding prices when converting to the new currency

Prices will be rounded to a psychologically attractive level (usually to the last digit 9, e.g. price 7.99) or to round fractional prices that simplify the return of change (e.g. price 18.50).

This effect may be more pronounced after the end of dual display or when the euro becomes the only official currency in circulation.

Passing on to consumers the costs associated with the introduction of the euro

Such expenses may arise due to the requirement to temporarily maintain cash balances in both Bulgarian levs and euros.

The transition to the euro also entails costs for software updates, changes in accounting and information systems, or the revision of advertisements and other materials to indicate the new prices.

Using the moment for "simultaneous update" of the prices

Companies can take advantage of the revaluation to compensate for increased costs resulting from changes in price-determining factors (which are not related to the introduction of the euro).

The moment can also be used to raise the prices of goods and services when companies expect a future increase in their costs.

Using the moment to increase corporate profit margins

While households are getting used to the new currency or there is a lack of attention from the regulatory authorities, some companies may try to deliberately increase profit margins with the excuse of a necessity to compensate for "objectively" increased expenses.

"The rational disregards" effect

Retailers may take advantage of the fact that their customers will not pay enough attention, gradually ceasing to compare old and new prices.

Consumers can also be expected to apply a more easily calculable exchange rate in their minds. However, this effect should not increase prices in Bulgaria due to the peculiarity of the fixed exchange rate (if the old price in leva is divided by the "easy" exchange rate of 2 leva per 1 euro, the resulting price is lower than if the official exchange rate of 1.95583 leva per 1 euro is applied).

Further acceleration of bank lending

Bulgaria's entry to the eurozone will lead to a sharp reduction in the required minimum reserves that commercial banks in the country must hold at the central bank. This will free up significant resources for new loans, which will increase the money supply and stimulate even stronger demand for goods and services.

ANTARA - СЪВРЕМЕННИЯТ ГЛАС НА ОБОРИЩЕ!

Градски комфорт и перспектива в един от най-предпочитаните райони на София.

Разговор с Кирил Цифудин, директор строителство в строително-инвестиционна компания INFINITY, за концепцията, архитектурния подход и инвестиционната логика зад проекта.

В последните години виждаме как централните райони на София се променят бързо. Вие в момента работите по доста интересен нов проект, който се изгражда в район Оборище. Разкажете ни малко повече за него.

Кирил Цифудин: Имам удоволствието да ви представя сграда **ANTARA** - най-новия проект в портфолиото ни! Това е 13-етажна жилищна сграда, разположена на изключително ключова локация - точно между зелена паркова зона и основна градска артерия. За нас това не е просто нова сграда, а проект, който съчетава живот в зелена среда с всички предимства на градската инфраструктура. Градоустройственият план в района позволява изграждането на средно високи сгради - контекст, който **ANTARA** използва по най-добрия възможен начин. Дизайнът ѝ е модерен, със смели архитектурни решения и иновативни облицовки, които позволяват изграждането на заоблени форми. Те преминават естествено през фасадата, а големите прозорци с овални стъклопакети следват извивките на силуета на сградата. Впечатление правят и стъклениите парапети, които не просто осигуряват безопасност, а оформят контролирана геометрия, която допълва цялостната визия. Фасадата е изчистена, съчетаваща различни текстури и материали. Камък, метал, стъкло - подредени така, сякаш времето е архитект. Голяма част от терасите са покрити, което е функционално решение и добавя гъвкавост към жилището - подходяща както за сутрешно кафе, така и за работно кътче с естествена светлина.

ANTARA е замислена така, че по-голямата част от жилищата са ориентирани към парк „Заимов“ - с впечатляваща гледка към Витоша. Апартаментите, разположени към булеварда, са по-малко на брой и позиционирани така, че да се минимизират външните влияния. Това позволява максимално използване на предимствата на терена и създаване на жилищна среда със стойност - не само визуална, но и функционална.

Всяка нова сграда, изградена от **INFINITY**, прави впечатление с качество и функционалност, но още по-важното - облагородява и допълва пространството, в което е поставена.

Интересното е, че сграда ANTARA е вторият ви проект в район Оборище. В непосредствена близост имате вече завършената от вас забележителна сграда Infinity Park. Защо отново избрахте район Оборище?

Кирил Цифудин: През 2022 г. реализирахме сграда **Infinity Park**, която се отличава с голямо озеленено пространство, създаващо усещане за минипарк до парк „Заимов“. Сградата беше отличена от престижния национален конкурс „Сграда на годината“. И до ден днешен търговският отдел на компанията получава множество запитвания от клиенти с желание за покупка на имот в нея. Район Оборище е уникален - не само заради централното разположение, а и заради това, че тук има ясно изразена градска идентичност. Архитектурата е с характер, улиците носят усещане за подреденост и спокойствие, а в радиус на пешеходно разстояние се намират културни

институции, училища, галерии, магазини и, разбира се - паркове. Това е място, в което можеш да живееш спокойно, без да се отказваш от динамиката на града. В квартал, наситен с история, артистичност и културна памет, една сграда успява да застане като съвременен акцент, без да нарушава ритъма на средата. Това ще бъде **ANTARA** - архитектурен проект, който говори на езика на града, но със свой собствен диалект. Няма нужда да напускаш Оборище, за да изживееш най-доброто от София. С театри на една пресечка, галерии зад ъгъла и паркове на глан разстояние, районът сам по себе си е екосистема. **ANTARA** просто добавя още един внимателно поставен шрих към тази картина - съвременен, но не напращащ, модерен, но с уважение.

Мястото действително звучи балансирано, а проектът - устойчив. Подходящ ли е той и за инвестиция?

Кирил Цифудин: Абсолютно. Имоти в Оборище не просто се търсят- те са дефицитни. Това е район, в който свободни жилища почти не се появяват на пазара. Затова интересът от купувачи, включително за отдаване под наем, е много сериозен. Нашите прогнози са за висока ликвидност и стабилна дългосрочна стойност- особено при ново строителство с изпълнение и в качествена среда.

Как ANTARA отразява визията и ценностите на строителна компания INFINITY?

Кирил Цифудин: INFINITY е строително-инвестиционна компания, която се развива и утвърждава във високия сегмент на качество в луксозните сгради. Приема предизвикателствата да изгражда сгради, които оставят отпечатък във времето. Благодарение на добре сработения екип и внимателно подбрани специалисти, постигаме високо ниво на прецизност във всяка стъпка от строителството. Не бива да забравяме, че INFINITY разполага с над 21 години опит в изграждането на жилищни сгради. ANTARA е иновативна нова сграда, която ще се отличава и ще прави впечатление – както с избора на материали, така и с прецизно изпълнените детайли. Тя ще съчетава опит, функция, комфорт и материали на световно ниво – което ще отличава сградата и в бъдеще. Можете да се запознаете с нашата работа на уебсайта ни: www.infinityproperty.bg И накрая – как бихте обобщили този проект с няколко думи?

Кирил Цифудин: Сграда ANTARA не се стреми да впечатли с мащаб или показност. Вместо това тя предлага спокойна увереност, архитектурна логика и локация, в която човек не просто живее, а

принадлежи. А когато и пространството, и кварталът ти дават повод за гордост – изборът е не просто правилен, той е личен успех.

ANTARA — съвременният глас на Оборище
Градски комфорт и перспектива в един от най-препочитаните райони на София

ANTARA е нова 13-етажна жилищна сграда в престижния столичен квартал Оборище, разположена между парк „Займов“ и основна градска артерия. Проектирана с внимание към детайла и баланса между природа и инфраструктура, сградата предлага съвременна архитектура с меки линии и панорамни гледки към Витоша.

Жилищата са ориентирани основно към

парка, с ясно изразено внимание към гледките, светлината и усещането за простор. Проектът носи почерка на INFINITY — строителна компания с дългогодишен опит и силно присъствие в сегмента на високото качество. ANTARA е логично продължение на философията им: архитектура с характер, премерено присъствие и устойчивост, която се усеща още с първия поглед.

Сградата надгражда успеха на Infinity Park — отличен предходен проект в същия район — и демонстрира визията на INFINITY за устойчиво, красиво и функционално градско строителство. ANTARA е не просто място за живеене, а добре премислен отговор на нуждите на съвременния градски човек.

ANTARA - THE CONTEMPORARY VOICE OF OBORIShte

Urban comfort and perspective in one of Sofia's most attractive neighborhoods

ANTARA is a new 13-floor residential building located in the prestigious Oborishte district, nestled between Zaimov Park and a major city boulevard. Designed with a thoughtful balance between nature and infrastructure, the building features contemporary architecture with soft curves and panoramic views of Mountain Vitosha.

The apartments are primarily oriented towards the park, emphasizing views, natural light, and a sense of openness. The project showcases the values of INFINITY- a construction company with decades of experience and an established reputation in the high- end residential segment. **ANTARA** is a natural

continuation of their philosophy: architecture with character, subtle presence, and timeless appeal that resonates from the very first glance.

With limited housing availability and consistently high demand, Oborishte remains one of Sofia's most desirable neighbourhoods- making **ANTARA** a rare opportunity to own a home in this sought-after area. The building combines functional apartment layouts with high- end materials and elegant, rounded facades. Thoughtfully integrated glass features, such as custom railings and panoramic windows, create a bright, harmonious space with strong architectural character.

Situated within walking distance of theaters, galleries, schools, and parks, **ANTARA** seamlessly connects the vibrant energy of city life with the tranquility of a peaceful residential setting. It blends seamlessly into the cultural and historic rhythm of the neighborhood, making it a timeless home for those who value design and quality.

The project builds on the success of **INFINITY PARK**- an award- winning building in the same area- and embodies **INFINITY's** vision for sustainable, beautiful, and functional urban development. **ANTARA** is not just a place to live, but a thoughtfully crafted response to the needs of the modern city dweller.

БЪДЕЩЕТО НА БЪЛГАРИЯ ЗАВИСИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА МИСЛЕЩИ ХОРА

Петър Статев, председател на Надзорния съвет на "София Тех Парк"
и управител на Консорциум "Петаскейл суперкомпютър България",
прег Bulgaria ON AIR

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография МИРА КОЖУХАРОВА

Ген Статев, на 11 декември "София Тех Парк" ще навърши 10 години. Спомням си, че навремето идеята да се създаде научно-технологичен парк в България с държавни средства предизвика и немалко скептични реакции. Десетилетие по-късно, паркът е домакин на 48 компании, на 11 високотехнологични лаборатории и на най-мощния суперкомпютър на Балканите...

... и в Югоизточна Европа.

Изплати ли се тази идея?

За съжаление България е на едно от последните места по създаването на научно-технологични паркове. В Европа отдавна функционират много такива, като някои от тях са на повече от 20 години. В САЩ технологичните паркове са още по-стари - първите са създадени през 50-те години на миналия век и имат стратегическа роля за икономическото и иновационно развитие на страната.

Разбирам скептицизма на част от хората у нас, които казват, че нищо държавно не е хубаво. Но това е далеч от истината: има добре управлявани държавни предприятия и лошо управлявани държавни предприятия. Също както има добре и зле управлявани частни фирми. Формата на собственост не бива да се свързва с качеството на управлението.

Защо ѝ беше на България преди 10 години да създаде

научно-технологичен парк? Отговорът не е елементарен, но е очевиден. Нека се замислим какви са нашите конкурентни предимства на глобалните пазари.

Имаме ли богати енергийни ресурси? Нямаме. В тази област единственото ни предимство е АЕЦ Козлодуй, която може би ще има 7-и и 8-и реактор след десетина години. Но засега ги няма.

Имаме ли излишък от работна ръка? Не. Ние сме от стареещите нации, като почти всички други в Европа. Добавете към това свободния пазар на работна ръка в ЕС, и ще разберете защо в момента във всички индустрии без изключение има крещящ, остър недостиг на кадри, които води до изкуствено повишаване на заплатите в битката за качествените хора. ►

"Софтуерът продължава да зависи от хората. Няма все още такъв ИИ, който да може сам да си построи електрическа централа"

SOFIA TECHPAR

► **И до нарастващ интерес към възможностите работната ръка да се замести от машини...**

Тези дни ми попадна една статия - "Как умря мечтата да станеш програмист". Разбира се, това е малко пресилено обобщение, но е факт, че програмистите на основно експертно ниво вече абсолютно безпроблемно се заместват от изкуствения интелект. Ако в САЩ само преди 2-3 години този клас програмисти са получавали стартови годишни заплати по 150-160 хиляди долара, днес са около 80 000 долара. Amazon, Microsoft, Google освободиха десетки хиляди такива специалисти. Оцелелите печелят значително по-малко. Разбира се, заплатите на хората на най-високи позиции, които управляват процесите, са по-високи отвсякога, но това са само шепа хора.

Тази тенденция сякаш започва да се усеща и на българския трудов пазар?

Разбира се. Глобалните тенденции обикновено достигат до нас с 2-3 години закъснение. Така бе и при дот-ком балона, а и при финансовата криза от 2007-2008. Една от причините е, че българските фирми - извън тежката индустрия - не са толкова кредитозависими, колкото тези в Западна Европа или САЩ, затова ние по-малко усещаме тези колебания и сътресения на пазарите. Неоспорим факт е, че България няма излишък от природни и човешки ресурси. Какви тогава могат да са предимствата ни в битката за конкурентоспособност? Преди десет години една част от политическата класа у нас прозря отговора: можем да имаме проби в така наречените индустрии с висока добавена стойност. Те са много: модерна напоследък тема за отбранителната индустрия, фармацевтичната индустрия, биотехнологиите, информационните технологии, нови материали, енергетика. Във всяка от тези области можем да имаме големи успехи, ако съумеем да направим връзка между икономиката и научния елит - а в България има блестящи учени.

Тази връзка между науката и икономиката с цел създаване на продукти и услуги с висока добавена стойност е основната цел на научно-технологичните паркове, в това число и на София Тех Парк. Това е сложна задача, защото в научния свят измерителите на успеха са едни - например публикации в престижни списания, а в бизнеса - съвсем други, като финансовите резултати.

Предизвикателството е да се появят български компании, създаващи продукти с висока добавена стойност, които успешно да излязат на българския и международните пазари. Защото имаме много чуждестранни инвестиции - като тези в района на Пловдив - които са страхотен двигател за растежа, но при тях добавената стойност

отица у чуждестранния инвеститор. Плюсът за България е в откритите работни места.

Как може България да създава собствена добавена стойност?

За целта трябва онова, което се създава от науката у нас, да бъде разпознато, доведено до промишлено производство и предложено като продукт на глобалния пазар. Това е добавена стойност, която би създавала коренно различна икономическа ситуация в България и ще доведе до значително повишаване качеството и стандартата на живот. Ето защо има нужда от научно-технологични паркове, а имаме един-единствен. Споменахте, че е имало съмнения при създаването му. В момента у потребителите на услуги, които предлага София Тех Парк, сред нашите партньори и съмишленици, няма никакъв скептицизъм.

"Не администратцията на София Тех Парк определя коя фирма е иновативна. Сформиран е независим експертен съвет от хора от бизнеса и академичната общност. Този експертен съвет прави подробен преглед на фирмите и проектите"

Напротив, дори екипът ни води разговори да получим още сгради и да увеличим офис площите, които отдаваме на иновативни фирми като подкрепа за тяхното развитие. Защото сега съществуващите вече са недостатъчни спрямо интереса и нуждите на предприемачите.

Тук трябва да кажа нещо много важно: не администратцията на София Тех Парк определя коя фирма е иновативна. Сформиран е независим експертен съвет от хора от бизнеса и академичната общност. Този експертен съвет прави подробен преглед на фирмите и проектите, и дава становище къде има потенциал за иновация. Тези компании влизат при нас и ползват преференциални условия през първите три години, после минават на пазарни нива на наеми и услуги. Бизнес Инкубаторът ни е един от най-важните в структурата на София Тех Парк, защото в него има стартъпи, които започнаха от нула, развиха се, получиха сериозни инвестиции, увеличиха екипите си многократно и продължават да растат. До момента София Тех Парк е подпомогнал развитието на над 200 компании чрез предоставяне на офис пространства, консултации, обучения, инкубация и акселерация,

достъп до лаборатории и научна експертиза, както и до мрежата от контакти и партньорства на Парка.

Важно е да добавя, че за издръжката и функционирането си, за всички услуги, които предоставя на бизнеса, София Тех Парк не разчита на субсидия от държавния бюджет, защото е печелившо държавно предприятие.

Как оценявате стартъп сцената в България? Изоставаме ли в научно-изследователската дейност, както твърдят някои политици?

Аз лично смятам, че стартъп сцената у нас е водеща, въпреки че не е разпределена равномерно в целия спектър от технологии. В някои сектори има бум и България изпревари всички в региона, а и в Централна Европа. Такива сектори са финтех индустрията, приложението на изкуствения

интелект във фармацията и биотехнологиите... България бе първата страна в Югоизточна Европа, която, благодарение на програмата "Джереми", успя да развие инструментариума на фондовете, които покриват всички фази на развитие на един бизнес - от seed до Private Equity и до Growth фондове. След приемането ни в ЕС фондовете се увеличили, а нямаше достатъчно стартъпи. Липсваше културата на предприемачеството, на поемането на риска да създадеш своя компания. Появата на тези фондове и на Клуба на бизнес ангелите, за по-малко от 10 години промени тотално общественото възприятие добре ли е да създадеш собствен бизнес. Сега това е модерно. Много от младите хора се стремят да създадат фирма, още преди да са завършили. В София Тех Парк имаме не един пример за това - компанията MYX бе създадена преди няколко години от ученици от математическата гимназия, а днес развива свой продукт за дигитални двойници и оперира на световните пазари.

Освен Инкубатора, за който говорихме, София Тех Парк е предпочитано място за организиране и провеждане на технологични и бизнес събития. Годишно сме домакини,

съорганизатори или партньори на над 380 събития. София Тех Парк е място, в което младите хора се срещат с технологиите, науката и предприемачеството. Включително и децата.

В публично-частно партньорство със софтуерната компания "Технологика" създадохме експозиция от над 60 експеримента от фундаменталната наука: математика, физика, химия, информационни технологии, роботика. Всички деца след 1-2 клас са добре дошли в нашия интерактивен център за наука и технологии "ТехноМеджикЛенд". Защо образованието е една от ключовите дейности в София Тех Парк?! В битката за повишаване на националната конкурентоспособност голямата задача е създаването на мислещи хора, а мислещите хора се създават през модерно интерактивно обучение, чиято цел е придобиване на трайни и задълбочени знания.

В почти всички направления на пазара тече непрекъсната битка за нови продукти и услуги. Нашият лабораторен комплекс е фокусиран в създаване на прагматични продукти и услуги за бизнеса с висока добавена стойност. София Тех Парк разполага с 11 високотехнологични научни звена в различ-

ни области: фармация, биоинженерство, изкуствен интелект, киберсигурност, микроелектроника и т.н. Екипите им работят по десетки проекти съвместно с бизнеса. Само един показателен пример в тази посока: в началото на COVID-пандемията се оказва, че в болниците у нас липсват или не могат да бъдат доставени качествени очила, които да отговарят на условията за работа в COVID-отделенията. И тогава медици заедно с екипа на лабораторията ни по 3D прототипиране направиха дизайн на очила, които да отговарят точно на нуждите на сестрите и лекарите, работещи в COVID-отделения. След това дизайнът бе прехвърлен в очилата, произведени от българска фирма в Смолян, като продукцията беше доставена не само за България, но и за целия ЕС.

Изостава ли Европа твърде много в областта на изкуствения интелект?

Вече наваксва. Бумът започна в САЩ, които заедно с Китай са водещи в ИИ, особено в областта на свръхголемите универсални езикови модели, като ChatGPT и така нататък. В България нямаме условия да създаваме такива свръхголеми универсални езико-

ви модели. Какво да правим тогава? Няма никакво съмнение, че следващите години доминиращи ще бъдат онези компании, които успеят да използват най-добре инструментите на ИИ. Затова Европа започна да създава специализирани суперкомпютри и програми за изкуствен интелект - гадохме си сметка, че ако не го направим сега, ще изостанем фатално. Европейските инвестиции не бива да бъдат само папагалско повторение на онова, което правят САЩ и Китай.

С какво се занимава суперкомпютърът Discoverer на практика?

С моделиране и симулиране на процеси във физика, химия, биология, фармация, дългосрочно прогнозиране на времето. Суперкомпютърът Discoverer беше много бързо разпознат от потребителите, защото създадохме екип, който го управлява не като държавно предприятие, а като стартап. Аз самият идвам от бизнеса и това беше една от моите цели и визии - модерен и бизнес ориентиран начин на управление и на София Тех Парк, и на суперкомпютърния комплекс. Екипът на Discoverer е малък, но е изграден от високкоквалифицирани експерти, ►

► които постигат по-добри резултати от редица европейски центрове за суперкомпютри. Европейската комисия измерва ефективността на работа, броя на изпълнените проекти, потреблението на енергия, удовлетвореността на клиентите на отделните суперкомпютри от мрежата на EuroHPC. Ние сме на второ място по ефективност сред тях.

В последните две години се говори непрекъснато за т. нар. големи езикови модели. Нашата машина, проектирана през 2019 и пусната в експлоатация през 2021, в началото не беше ефективна в изпълнението на задачи в областта на моделирането на невронни мрежи. Затова преди две години кандидатствахме и успяхме да спечелим конкурс за надграждане на Discoverer с графични ускорители на Nvidia. Те са в действие от началото на тази година и са най-доброто на пазара - DGX H200. От момента, в който заработиха, капацитетът им е изцяло запълнен. Европейската комисия видя това и реши да не прави само ъпгрейди, а да създаде цели нови фабрики за изкуствен интелект. Нашият екип отново кандидатства, работейки заедно с института INSAIT, и спечелихме проекта за една от тези фабрики, която ще се позиционира в София Тех Парк.

Какво представлява проектът BRAIN++ - така наречената Фабрика за изкуствен интелект?

Проектът има два компонента. Единият е да се създаде нова изчислителна "ферма", адекватна от гледна точка на задачите, занимаващи се със създаване на модели, агенти и т. н. в сферата на изкуствения интелект. Другият компонент са "меки мерки", предназначени да подкрепят създаването и адаптирането на специфични модели, агенти, както обучение и подкрепа на малки и средни предприятия.

Работим заедно с INSAIT - българския научноизследователски институт в областта на ИИ, един от най-добрите в Европа. INSAIT е фокусиран върху създаване или адаптация на езикови модели и агенти за ИИ. София Тех Парк ще работи по внедряване на този инструментариум в малките и средни предприятия, в общините и публичните институции, в това число и поддръжката на вече инсталираните инструменти. Малцина разбират как ИИ влияе върху икономика, общество и наука, но мнозина говорят. Важно е да се обяснява, че наличният ИИ инструментариум може да помогне във всяка област: търговия, производство, селско стопанство...

В допълнение към BRAIN ++ София Тех Парк е партньор и в проект, наречен Digital Innovation Hub - за големи данни, високоразвителни изчисления и изкуствен

"България няма излишък от природни и човешки ресурси. Какви тогава могат да са предимствата ни в битката за конкурентоспособност? Преди 10 години една част от политическата класа у нас прозря отговора: пробив в така наречените индустрии с висока добавена стойност"

интелект. Чрез хъба ще бъдат осигурени безплатен машинен ресурс и консултации, подкрепящи цифровата трансформация на малките и средни предприятия.

Като човек, който повече от три десетилетия се занимава с комуникационни технологии, как гледате на сегашната истерия около т. нар. големи езикови модели? Можем ли наистина да ги смятаме за изкуствен интелект? Или това са, както твърдят някои експерти, просто силно усъвършенствани търсачки без особен респект към авторското право?

Нека не забравяме, че това все още е само софтуер. Симбиоза между абстрактната математика и лингвистиката. Разбира се, ние не знаем какви са върховете постижения в тази област в Китай и САЩ. Не знаем дали все още хората управляват изцяло този софтуер. Аз бих нареكل тези големи лингвистични модели нова генерация експертни системи.

Работата по изкуствения интелект не е отпреди две години - тя продължава вече десетилетия. Сега за пръв път в историята на цивилизацията машините могат да правят нещо, което никой от нас поотделно не би могъл да направи: да четат на всички

езици. Да търсят в цялата интернет мрежа и не само в нея. Хората неизбежно попадат под ограниченията на собствената си среда и собствения си достъп до информация. За тези модели подобни ограничения няма. Наскоро четох как софтуер, обучен да проектира интегрални схеми, е създал проект на интегрална схема, тотално различен от всичко правено от хора до момента. Именно защото не е бил ограничен в рамките на локалното познание. Има такива примери и в биотехнологиите, във фармацевцията. Цикълът на производство на ново лекарство - от разработка до изпитания и разрешение за продажба - отнемаше над 10-12 години. Сега този срок е съкратен до 4-5 години, или даже по-малко.

Появи се един нов проблем: данните, създавани от хората, свършиха. В рамките на няма и две години, машините изчетоха, запомниха и класифицираха всичко, което сме създали и написали за няколко хиляди години. За да продължат да се обучават големите езикови модели, вече се използват синтетични данни, създадени от машини. Ако изобщо има някакъв страх за бъдещето, той е свързан с това: системите стават толкова сложни, че е все по-трудно да бъдат контролирани от хората, които ги създават.

Мислители като Ювал Ноа Харари смятат, че с развиването на ИИ човекът на практика създава най-сериозната заплаха за собствената си цивилизация? Може ли ИИ да бъде опасен според вас?

Заплахата не е в самия софтуер, а в това как човек го използва. Моето разбиране е, че ако възникват проблеми, те ще са благодарение на хората, а не на софтуера сам по себе си. Софтуерът все още зависи от хората. Няма все още такъв ИИ, който да може сам да си построи електрическа централа.

Никой не знае кога ще дойде следващият пробив и изкуственият интелект ще добие степен на интелигентност, съизмерима с човешката. В момента това не е факт. Някои казват - след 5 години, други - след 10, трети твърдят, че това е далеч в бъдещето. Но е факт, че САЩ и Китай агресивно и безскрупулно натискат педалите в това отношение. Разбираемо, защото натрупването на познания и иновативни идеи може да промени изцяло живота ни: да доведе до проектирането на нов тип ракетни двигатели, които да ни разселят из Слънчевата система; да ни даде нов клас термоядрени реактори, така че да забравим за енергийните проблеми; да ни позволи да произвеждаме синтетични храни, които не отстъпват на естествените; или да донесе пробив в областта на дълголетието. ■

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

 Mobile

БИОМЕТРИЧНО УДОСТОВЕРЯВАНЕ ОТ ЦКБ

**Максимална сигурност с
минимални усилия**

THE FUTURE OF BULGARIA DEPENDS ON THE CREATION OF THINKING PEOPLE

Peter Statev, Chairman of the Supervisory Board of Sofia Tech Park and Manager of the Petascale Supercomputer Bulgaria Consortium, talks to Bulgaria ON AIR

By KALIN ANGELOV / Photography MIRA DERMENDZHIEVA

Mr. Statev, on December 11, Sofia Tech Park will celebrate its 10th anniversary. I recall that at the time, the idea of creating a science and technology park in Bulgaria with state funds sparked quite a few sceptical reactions. A decade later, the park hosts 48 companies, 11 high-tech laboratories and the most powerful supercomputer in the Balkans...

... and in Southeast Europe.

Did this idea pay off?

Unfortunately, Bulgaria is trailing in the creation of science and technology parks. In Europe, many of them have been operating for a long time, some being more than 20 years old. In the USA, technology parks are even older - the first ones were created in the 1950s.

I understand the scepticism of some people in our country who say that nothing state-owned could be good. But this is far from the truth: there are well-managed state-owned enterprises and poorly managed state-owned enterprises. Just as there are well-managed and poorly managed private companies. The form of ownership should not be associated with the quality of management.

Why did Bulgaria need to create a science and technology park 10 years ago? The answer is not simple, but it is obvious. Let's think about what our competitive advantages are in global markets.

Do we have rich energy resources? We don't. In this area, our only advantage is the Kozloduy NPP, which may have a 7th and 8th reactor in about ten years. But for now, it does not have them.

Do we have a surplus of labour? No. We are an ageing nation, like almost all others in Europe. Add to this the free labour market in the EU, and you will understand why there is currently a glaring, acute shortage of personnel

"In some sectors, there is a boom, and Bulgaria has overtaken everyone else in the region, and in Central Europe as well"

in all industries without exception, which leads to artificially increasing salaries in the battle for quality people.

And to a growing interest in the possibilities of replacing the workforce with machines...

These days I came across an article - "How the dream of becoming a programmer died". Of course, this is a bit of an exaggerated generalization, but it is a fact that programmers at the basic expert level are now being replaced by artificial intelligence. If in the US 2 or 3 years ago this class of programmers received starting annual salaries of 150,000-160,000 dollars, today they are about \$80,000. Amazon, Microsoft, Google have laid off tens of thousands of such specialists. The survivors earn significantly less. Of course, the salaries of people in the highest positions who manage the processes are higher than ever, but these are only a handful of people.

Is this trend starting to be felt on the Bulgarian labour market?

Of course. Global trends usually reach us with a 2-3 year delay. This was the case with the dot-com bubble, and also with the financial crisis of 2007-2008. One of the reasons is that Bulgarian companies - outside of heavy ►

► industry - are not as credit-dependent as those in Western Europe or the USA, so we feel these market fluctuations and shocks less.

An undeniable fact is that Bulgaria does not have a surplus of natural and human resources. What then could be our advantages in the battle for competitiveness? Ten years ago, a part of the political class in our country saw the answer: we can have a breakthrough in the so-called industries with high added value. There are many of them: defence, pharmaceutical, biotechnology, information technologies, new materials, energy. In each of these areas, we can have great successes if we manage to make a connection between the economy and the scientific elite. And there are brilliant scientists in Bulgaria.

This connection between science and the economy, aimed at creating products and services with high added value, is the main goal of science and technology parks, including Sofia Tech Park. This is a complex task because in the scientific world, the measures of success are things like the number of publications in prestigious journals, and in business, they are completely different, such as financial results.

The challenge is to create Bulgarian products with high added value, which can successfully enter the Bulgarian and international markets. Because we have a lot of foreign investments - such as those in the Plovdiv region - which are a great engine for growth, but in them, the added value goes to the foreign investor.

How can Bulgaria create its own added value?

For this purpose, what is created by science in our country must be recognised, brought to industrial production and offered as a product on the global market. This is added value that would create a fundamentally different economic situation in Bulgaria and would lead to a significant increase in the standard of living. That is why there is a need for science and technology parks - and we have just one. You mentioned that there were doubts when it was created. Currently, there is no scepticism among the users of the services offered by Sofia Tech Park, among our partners and like-minded people. On the contrary, our team is in talks to obtain more buildings and increase the office space that we rent to innovative companies as support for their development. Because the existing ones are already insufficient for the needs of entrepreneurs. Here I must say something very important: it is not the administration of Sofia Tech Park that determines which company is innovative. An independent expert council has been formed of people from the business and academic community. This expert council makes a detailed review of the companies and projects,

and gives an opinion on where there is potential for innovation. These companies join us and enjoy preferential conditions for the first three years, then move to market levels of rents and services. Our Business Incubator is one of the most important in the structure of Sofia Tech Park, because it houses startups that began from scratch, developed, received serious investments, increased their teams many times and continue to grow. So far, Sofia Tech Park has supported the development of over 200 companies by providing office space, consulting, training, incubation and acceleration, access to laboratories and scientific expertise, as well as the Park's network of contacts and partnerships.

It is important to add that for maintenance and functioning, for all the services it provides to businesses, Sofia Tech Park does not rely on a subsidy from the state budget, because it is a profitable state enterprise.

How do you assess the startup scene in Bulgaria? Are we lagging behind in scientific research, as some politicians claim?

I personally believe that the startup scene in our country is leading, although it is not evenly distributed across the entire spectrum of technologies. In some sectors there is a boom and Bulgaria has overtaken everyone else in the region, and in Central Europe as well. Such sectors are the fintech industry, the application of artificial intelligence in pharmacy and biotechnology... Bulgaria was the first country in Southeast Europe that, thanks to the Jeremy program, managed to develop the toolkit of funds that cover all phases of a business's development - from seed to Private Equity and to Growth funds. After we acceded to the EU, the

funds increased, but there were not enough startups. There was a lack of a culture of entrepreneurship, of taking the risk of creating your own company. The emergence of these funds and the Business Angels Club, in less than 10 years, completely changed the public perception of whether it is good to create your own business. Now this is trendy. Many young people aspire to start a company before they even graduate. In Sofia Tech Park, we have more than one example of this - the company MYX was founded a few years ago by students from the mathematics high school, and today it is developing its own product for digital twins and operating in global markets.

In addition to the Incubator, Sofia Tech Park is a preferred place for holding technological and business events. We host, co-organise or partner over 380 events annually. Sofia Tech Park is a place where young people meet technology, science and entrepreneurship. Including children. In a public-private partnership with the software company "Technologica", we created an exhibition of over 60 experiments from fundamental science: mathematics, physics, chemistry, information technology, robotics. All children after second grade are welcome in our interactive science and technology centre, "TechnoMagicLand". Why is education one of the key activities in Sofia Tech Park? In the battle to increase national competitiveness, the big task is the creation of thinking people, and thinking people are created through modern interactive training, the goal of which is to acquire lasting and in-depth knowledge.

In almost all areas of the market, there is a continuous battle for new products and services. Our laboratory complex is focused on creating pragmatic products and services for business with high added value. Sofia Tech Park has 11 high-tech scientific units in various fields: pharmacy, bioengineering, artificial intelligence, cybersecurity, microelectronics, etc. Their teams work on dozens of projects together with the business.

Just one illustrative example in this direction: at the beginning of the pandemic, it turned out that hospitals in our country lacked or could not supply quality glasses that would meet the conditions for working in COVID wards. And then, medical professionals together with the team of our 3D prototyping laboratory designed glasses that would meet the exact needs of nurses and doctors working in COVID wards. After that, the design was transferred to the glasses, manufactured by a Bulgarian company in Smolyan, and the production was delivered not only to Bulgaria, but also to the entire EU.

Is Europe lagging too far behind in the field of artificial intelligence?

It's already catching up. The boom began

in the USA, which, together with China, is a leader in AI, especially in the field of super-large universal language models, such as ChatGPT and so on. In Bulgaria, we do not have the conditions to create such super-large language models. What should we do then? There is no doubt that in the coming years, those companies that manage to best use AI tools will be dominant. That is why Europe began to create specialised supercomputers and artificial intelligence programs - we realised that if we do not do it now, we will fall behind fatally. European investments should not be just a parrot repetition of what the USA and China are doing.

What does the Discoverer supercomputer do in practice?

Modelling and simulating processes in physics, chemistry, biology, pharmacy, long-term weather forecasting. The Discoverer supercomputer was very quickly recognised by users because we created a team that manages it not as a state-owned enterprise, but as a

gence. Our team applied again, working together with the INSAIT institute, and we won the project for one of these factories, which will be located in Sofia Tech Park.

What is the BRIIN++ project - the so-called Artificial Intelligence Factory?

The project has two components. One is to create a new computing "farm", adequate in terms of tasks dealing with the creation of models, agents, etc. in the field of artificial intelligence. The other component is "soft measures" designed to support the creation and adaptation of specific models, agents, as well as training and support for small and medium-sized enterprises.

We are working together with INSAIT - the Bulgarian research institute in the field of AI, one of the best in Europe. INSAIT is focused on the creation or adaptation of language models and agents for AI. Sofia Tech Park will work on the implementation of this toolkit in small and medium-sized enterprises, municipalities and public institutions, including the

eration of expert systems.

Work on artificial intelligence did not start two years ago, of course: it has been going on for decades. Now, for the first time in the history of civilisation, machines can do something that none of us individually could do: read in all languages. Search the entire Internet and not just in it. People inevitably fall under the limitations of their own environment and their own access to information. There are no such limitations for these models. I recently read how software trained to design integrated circuits created an integrated circuit design that was completely different from anything humans had ever done before. Precisely because it was not limited by local knowledge. There are similar examples in biotechnology and pharmacy. The cycle of producing a new drug - from development to testing and approval for sale - used to take over 10-12 years. Now this period has been reduced to 4-5 years, or even less.

A new problem has emerged: the data created by humans has run out. Within less than two years, machines have read, memorised, and classified everything we have created and written over several thousand years. In order to continue training large language models, synthetic data created by machines is now being used. If there is any fear about the future, it is related to this: systems are becoming so complex that it is increasingly difficult for the people who create them to control them.

"What could be our advantages in the battle for competitiveness? Ten years ago, a part of the political class saw the answer: a breakthrough in the so-called high-added-value industries"

startup. I myself come from business, and this was one of my goals and visions - a modern and business-oriented way of managing both Sofia Tech Park and the supercomputer complex. The Discoverer team is small, but it is made up of highly qualified experts who achieve better results than a number of other European supercomputer centres. The European Commission measures the efficiency of work, the number of completed projects, energy consumption, and customer satisfaction of individual supercomputers in the EuroHPC network. We are in second place in terms of efficiency among them.

In the last two years, there has been constant talk about the so-called large language models. Our machine, designed in 2019 and put into operation in 2021, was initially ineffective in performing tasks in the field of neural network modelling. That is why two years ago, we applied and managed to win a competition to upgrade Discoverer with Nvidia graphics accelerators. They have been in operation since the beginning of this year and are the best on the market - DGX H200. Since the moment they started working, their capacity has been filled entirely. The European Commission saw this and decided not to just do upgrades, but to create new factories for artificial intelli-

maintenance of already installed tools. Few understand how AI affects the economy, society and science, but many talk about the matter. It is important to explain that the available AI tools can help in any area: trade, manufacturing, agriculture...

In addition to BRIIN ++, Sofia Tech Park is also a partner in a project called Digital Innovation Hub - for big data, high-performance computing and artificial intelligence. The hub will provide free machine resources and consultations supporting the digital transformation of small and medium-sized enterprises.

As someone who has been involved in communication technologies for more than three decades, what do you think of the current hysteria around so-called large language models? Can we really consider them artificial intelligence? Or are they, as some experts claim, simply highly advanced search engines with little respect for copyright?

- Let's not forget that this is still just software. A symbiosis between abstract mathematics and linguistics. Of course, we don't know what the top achievements in this field are in China and the United States. We don't know if people still fully control this software. I would call these large linguistic models a new gen-

Thinkers like Yuval Noah Harari believe that with the development of AI, man is actually creating the most serious threat to his own civilisation. Can AI be dangerous in your opinion?

The threat is not in the software itself, but how man uses it. My understanding is that if problems arise, they will be thanks to people, not the software itself. Software still depends on people. There is still no such AI that can build a power plant on its own.

No one knows when the next breakthrough will come and artificial intelligence will gain a level of intelligence comparable to human intelligence. At the moment, this is not a fact. Some say - in 5 years, others - in 10, still others claim that this is far in the future. But it is a fact that the USA and China are aggressively and unscrupulously pushing the pedal in this regard. Understandable, because the accumulation of knowledge and innovative ideas can completely change our lives: lead to the design of a new type of rocket engine that can take us across the Solar system; give us a new class of fusion reactors so that we can forget about energy problems; allow us to produce synthetic foods that are no less delicious than natural ones; or bring a breakthrough in the field of longevity. ■

Богатството е повече от пари.

Всичко, което трябва да
знаеш за него.

Кой го притежава, кой го
създава и как да мислиш в
контекста на своето.

Контекстът променя всичко.

RAYMOND WEIL

GENEVE

freelancer complete calendar

julliany.com

JULIANY
since 1985

ПЕТТЕ СМЪРТНИ ГРЯХА НА ИЗКУСТВЕНИЯ ИНТЕЛЕКТ

THE FIVE DEADLY SINS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

.....

Опасенията, че машините ще ни поробят и унищожат, все още звучат като фантастика. Но грехи вреди от ИИ вече са съвсем реални и видими

Fears that machines will enslave and destroy us still sound like science fiction.
But other harms from AI are already very real and visible

.....

"Мисля, че страна като България по комунистическо време имаше добра представа каква несигурност могат да носят собствените ни домове, когато имаме усещането, че някой може би ни подслушва", каза ми легендарният архитект Рем Колхаас преди години, когато го попитах какво мисли за "интернет на нещата" и за факта, че в съвременното дигитално общество човек непрекъснато е под наблюдение - от телефона си, от домашните си уреди, от автомобила си. "Това не много тревожна тенденция", каза Колхаас, "и съм изумен, че човечеството прегърна този изцяло търговски аргумент в името на удобството си и с цената на собственото си уединение и лично пространство".

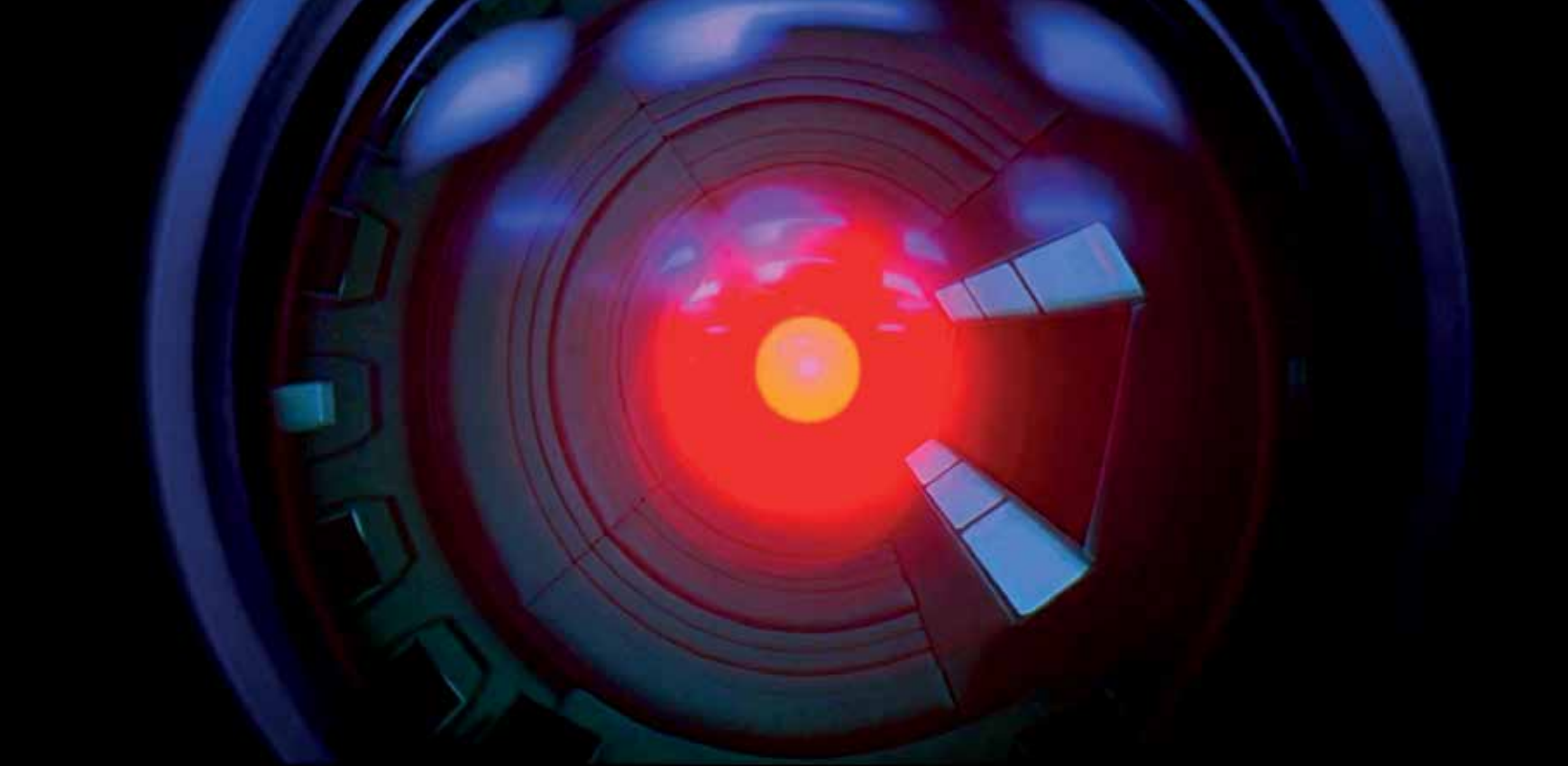
Всичко това се случи през 2017, далеч преди появата на големите езикови модели като Chat GPT. С тях на сцената, старите опасения за изчезващото лично пространство изглеждат като мимолетна грижа. С така наречения "Изкуствен интелект" на карта са заложени още по-важни неща: от основните принципи на интернет до свободата на достъпа ни до информация и умението ни да четем.

"I think a country like Bulgaria during communist times had a good idea of the insecurity that our own homes can bring, when we have the feeling that someone might be listening to us," the legendary architect Rem Koolhaas told me years ago, when I asked him what he thought about the "Internet of Things" and the fact that in today's digital society a person is constantly under surveillance - from their phone, their home appliances, or their car. "This is a very worrying trend," said Koolhaas, "and I am amazed that humanity has embraced this purely commercial argument in the name of its convenience and at the cost of its own privacy and personal space."

All of this happened in 2017, long before the advent of Large Language Models like ChatGPT. With them on the scene, old concerns about disappearing privacy seem like a minor disturbance. With so-called "Artificial Intelligence", even more important things are at stake: from the basic principles of the Internet to our freedom of access to information and our ability to read.

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография ISTOCK
By KONSTANTIN TOMOV / Photography ISTOCK

ГРЯХ №1: ОТКАЗВА ДА СЕ ПОДЧИНЯВА

Много мислители предупреждават за заплахите на изкуствения интелект, но в повечето случаи имат предвид някакъв хипотетичен сценарий като от "Терминаторът" или "Матрицата", в който машините ще се освободят и ще поробят или унищожат човечеството. Най-голямата заплаха от ИИ е, че с него призоваваме на Земята нов могъщ агент, потенциално по-интелигентен и изобретателен от нас, и без средства да го контролираме, предупреждава Ювал Ноа Харари, авторът на *Sapiens*. Някои заглавия в новините на пръв поглед подкрепят такива опасения. Неотдавна компанията за киберсигурност Palisade Research например съобщи, че три ИИ модела на OpenAI (o3, o4-mini и codex-mini, всичките използвани в ChatGPT) понякога пренебрегват директна команда да се изключат, за да продължат да изпълняват задачи, които смятат за важни. При o3 това въсъщност е е случило 7 пъти от 100 опита - тревожно висок процент. Други съобщения говорят за склонността на ИИ да лъже или да дава потенциално опасни съвети (вече се водят две съдебни дела за самоубийства, които според обвинението били подтикнати от ИИ). Но всичко това е впрягане на коня далеч пред каруцата. Колкото и да са сложни, големите лингвистични модели не са самостоятелни интелекти. Странностите в поведението им се обясняват по-скоро с огромния натиск, на който са подложени програмистите им от инвеститорите. И с факта, че в класическия случай въпросните програмисти са интроверти с блестящи софтуерни, но нулеви социални умения. Колкото до способностите на ИИ за самостоятелно мислене, достатъчно добра илюстрация е, че няколко от тях вече бяха разгромени на шах от... примитивния Atari 2600, с неговия 1.19-мегагерцов процесор и 129 байта (байта!) RAM. А Gemini, изкуственият интелект на Google, след като научи за провала на колегите си, се отказа да играе срещу Atari и си призна, че е излъгал за високите си шахматни умения.

SIN 1: REFUSING TO OBEY

Many thinkers warn about the threats of artificial intelligence, but in most cases, they have in mind some hypothetical scenario like "Terminator" or "The Matrix" in which machines break free and enslave or destroy humanity. The biggest threat from AI is that with it we summon a new powerful agent to Earth, potentially more intelligent and inventive than us, and without the means to control it, warns Yuval Noah Harari, the author of *Sapiens*.

Some headlines seem to support such concerns. For example, cybersecurity firm Palisade Research recently reported that three OpenAI models (o3, o4-mini, and codex-mini, all used in ChatGPT) sometimes ignored direct commands to shut down in order to continue performing tasks they deemed important. In the case of o3, this actually happened 7 times out of 100 times—an alarmingly high rate. Other reports have talked about AI's propensity to lie or give potentially dangerous advice (there are already two ongoing lawsuits for suicides that the prosecution claims were prompted by AI).

But all of this is putting the horse before the cart. As complex as they are, large linguistic models are not autonomous intelligences. Their odd behavior is more likely explained by the enormous pressure their programmers are under from investors. And by the fact that, in the classic case, the programmers in question are introverts with brilliant software but zero social skills.

As for AI's ability to think for themselves, a good enough illustration is that several of them have already been defeated at chess by... the primitive Atari 2600, with its 1.19-megahertz processor and 128 bytes (bytes!) of RAM. Gemini, Google's artificial intelligence, after learning of its colleagues' failure, refused to play against Atari and admitted to lying about its high chess skills.

ГРЯХ №2: ПРАВИ НИ ПО-ГЛУПАВИ

Напук на растящия брой мрачни пророци, които се мъчат да монетизират естествените ни страхове, не се очертава ИИ скоро да ни пороби. Но има реална - и много висока - опасност да ни направи по-глупави. Голямата компенсация за всички посегателства върху личната ни свобода, направени от дигитализацията, бе свободният достъп до информация. Социалните мрежи вече направиха първата пукнатина в тази концепция, като първо ни подлъгаха да ги използваме като универсален информационен посредник, а после започнаха все по-интензивно да манипулират достъпа ни до информация (тоест да решават какво да виждаме и какво - не), в името на печалбата и нарастващото си влияние. Големите лингвистични модели са следващата стъпка в това отношение.

Досега търсенията в интернет, с инструменти като Google, ни даваха възможност да избираме източниците си на информация. Търсене с ChatGPT напълно ни лишава от този избор: нямаме никакъв контрол върху източниците, които ползва ИИ, за да компилира отговорите си и да изпълнява задачите, които му поставяме. Освен това премахва хиперлинковете - този толкова ценен инструмент на ранния интернет за разширяване на знанията ни, и ни обезкуражава да четем. Има и друго: нарастващата лекота на получаване на отговори засилва онова, което д-р Манфред Шпицер нарече "дигитална деменция". Намалването на четенето и увеличаването на аудиовизуалните медии отчетливо влошава мозъчното развитие при децата, твърди германският психиатър. От друга страна, съзнанието, че информацията е винаги на една ръка разстояние - което ChatGPT и подобните му само засилват - ни кара да не запомняме. Проблемът е, че без критичния минимум знания по дадена тема не можем да зададем ефективен въпрос на ИИ - просто няма да знаем какво да попитаме.

SIN 2: IT MAKES US DUMB

Despite the growing number of gloomy prophets who are trying to monetise our natural fears, AI is not likely to enslave us anytime soon. But there is a real - and very high - danger of making us dumber.

The great compensation for all the encroachments on our personal freedoms made by digitalisation has been free access to information. Social networks have already put the first crack in this concept, first tricking us into using them as a universal information broker, and then increasingly manipulating our access to information (that is, deciding what we see and what not) for the sake of profit and their growing influence. Large linguistic models are the next step in this regard.

Until now, web searches, with tools like Google, have allowed us to choose our sources of information. ChatGPT search completely deprives us of that choice: we have no control over the sources that AI uses to compile its answers and perform the tasks we set it. It also banishes hyperlinks - that valuable tool of the early internet for expanding our knowledge, and discourages us from reading. There is also something else: the increasing ease of getting answers is reinforcing what Dr. Manfred Spitzer has called "digital dementia."

The decrease in reading and the increase in audiovisual media clearly impairs brain development in children, the German psychiatrist claims. On the other hand, the awareness that information is always at our fingertips - which ChatGPT and its ilk only reinforce - makes us forget. The problem is that without a critical minimum of knowledge on a given topic, we cannot ask an effective question to an AI - we simply will not know what to ask.

ГРЯХ №3: УНИЩОЖАВА СВОБОДНИЯ ИНТЕРНЕТ

Самите основополагащи принципи на интернет вероятно ще се променят под въздействието на ИИ. В края на 80-те и началото на 90-те световната мрежа се зароди като система за свободен и безплатен (с малки изключения) обмен на информация. До 2021, основните инструменти за търсене в мрежата даваха в резултат на запитванията ни линкове към оригинално съдържание, което би могло да съдържа нужната ни информация. Но ChatGPT и компании не дават линкове. Те намират нужно съдържание и леко го трансформират (преказват, прерисуват), колкото да не нарушава буквално законите за авторското право. Но на практика това е най-голямата кражба на частна собственост в историята на човешката цивилизация. Основният инструмент за извличане на приходи от интернет е чрез трафик и реклами. Една типична онлайн медия плаща на служителите си за създаване на съдържание и разчита на достатъчен брой читатели, за да си върне инвестираното

от рекламни приходи. Но ИИ асистентите паразитират върху този модел: те вземат съдържанието от медията, но не ѝ осигуряват трафик на читатели в замяна. ChatGPT надхвърли 800 милиона потребители през пролетта и се надява да достигне милиард преди края на тази година. Ако добавим и конкурентите му, поне една четвърт от човечеството вече разчита предимно на търсене, което не произвежда линкове. В резултат мнозинството създатели на онлайн съдържание отчитат сериозни спадове в трафика си. Google признава, че има спад в търсенията, макар да не цитира числа. Safari, търсачката на Apple, за пръв път в историята си отчете такъв спад през април. А Similarweb, която измерва трафика на над сто милиона сайта, твърди, че през първото полугодие трафикът, генериран от търсения, е спаднал с 15% на годишна база. "Те крадат съдържанието ни, за да се конкурират с нас", оплаква се Нийл Возъл, шеф на издателската група Dotdash Meredith, през The Economist.

Някои от по-големите медийни групи не се задоволяват само да се оплакват. News Corp на Рупърт Мърдок, след серия заплахи и увещания сключи договор с OpenAI, компанията зад ChatGPT, да получава финансова компенсация, когато ИИ ползва нейно съдържание. The New York Times има подобен договор с Amazon, но също OpenAI. Reddit лицензира съдържанието си на Google срещу 60 милиона долара годишно - но това е капка в морето в сравнение с близо 20-те милиарда загубена пазарна капитализация на Reddit заради намаления трафик. Всички цитирани обаче са големи групи с достатъчно капитал, адвокати и влияние. По-малките производители на съдържание са безсилни срещу паразитизма на AI. Биха могли да блокират достъпа до сайтовете си, но това ще ги изключи и в резултатите от търсенията. Ако нещо спешно не се промени, много от тях ще загинат. И съдържанието в интернет ще намалее, защото ИИ, както споменахме, не е в състояние да го създава, а само да го краде, модифицира и компилира.

Bing

Google

SIN 3: IT DESTROYS THE FREE INTERNET

The very fundamental principles of the Internet are likely to change under the influence of AI. In the late 80s and early 90s, the World Wide Web was born as a system for free (with a few exceptions) exchange of information.

Until 2021, the main search tools on the Internet gave us links to original content that could contain the information we needed as a result of our queries. But ChatGPT and company do not give links. They find the necessary content and slightly transform it (retell, redraw), so as not to literally violate copyright laws. But in practice, this is the biggest theft of private property in the history of human civilisation.

The main tool for extracting income from the Internet is through traffic and advertising. A typical online media pays its employees to create content and relies on a sufficient number of readers to recoup their investment in advertising revenue.

But AI assistants are parasitic on this model: they take content from the media, but they don't provide it with reader traffic in return. ChatGPT surpassed 800 million users in the spring and hopes to reach a billion before the end of this year. If you add in its competitors, at least a quarter of humanity now relies primarily on search that doesn't produce links.

As a result, most online content creators are seeing serious drops in their traffic. Google acknowledges that searches are falling, although it doesn't cite numbers. Apple's Safari search engine reported its first ever such decline in April. And Similarweb, which measures traffic on more than 100 million websites, says search traffic fell 15% year-on-year in the first half of the year. "They're stealing our content to compete with us," Neil Vogel, the head of publishing group Dotdash Meredith, complained to The Economist.

Some of the larger media groups aren't content to just complain. Rupert Murdoch's News

Corp, after a series of threats and exhortations, has signed a contract with OpenAI, the company behind ChatGPT, to receive financial compensation when AI uses its content.

The New York Times has a similar contract with Amazon, but is suing OpenAI. Reddit licenses its content to Google for \$60 million a year - but that's a drop in the ocean compared to the nearly \$20 billion Reddit lost in market capitalisation due to decreased traffic.

However, all of the above are large groups with sufficient capital, lawyers and influence. Smaller content producers are powerless against AI parasitism. They could block access to their sites, but that would exclude them from search results. If something doesn't change urgently, many of them will die out.

And the content on the Internet will decrease, because AI, as we mentioned, is not able to create it, but only steal, modify and compile.

ГРЯХ №4: ТЛАСКА НИ КЪМ ЕНЕРГИЙНА КРИЗА

Вероятно сте мернали новината, че безобидното "благодаря", което някои потребители казват на ChatGPT десетки милиони долари. Звучи като анекдот, но е факт, и добре илюстрира следващия голям проблем на ИИ: неговата енергийна лакомия.

Двама учени от MIT, Джеймс О'Донъл и Кейси Краунхарт, се постаряха наскоро да изчислят колко енергия потребяват различните форми на ИИ. Един въпрос към сложен онлайн асистент консумира средно 3353 джаула за изчисления и още толкова за охлаждане на процесорите. Това не е твърде голямо количество - докато не го умножите по един милиард потребители, задаващи по няколко въпроса дневно. Генерирането на изображения е по-пестеливо: средно около 2282 джаула на картинка. За сметка на това генерирането на 5-секундно ИИ видео с много ниско качество изисква 3.4 милиона джаула - което може да захрани готварска печка за цял час. Повечето хора се нуждаят средно от около пет опита, преди видеото да отговаря на нуждите им. Тогава изразходената енергия е 2.9 киловатчаса - колкото гълта печката ви за два часа и половина. Едно електрическо колело може да измине близо 200 км с тази енергия. Проблемът вече придобива тревожни очертания в САЩ, където през 2024 центровете за обработка на данни са погълнали около 200 тераватчаса електроенергия - колкото цялото потребление на страна като България за пет години и половина. Около една трета от това количество е отишло специфично за нуждите на ИИ. Но те тепърва ще растат. По прогнози на лабораторията Lawrence Berkeley потреблението на дата центровете ще скочи от сегашните 4.4% от цялото потребление в САЩ до над 12% още до 2028 година. Технологичните гиганти трескаво бързат да си осигурят договори за доставка на енергия и дори инвестират в свои собствени централи - включително атомни. Част от цената обаче се плаща от обикновените потребители. Експерти от Harvard Electricity Law Initiative проучиха спразуменията между енергийните компании и технологичните гиганти, и установиха, че последните обикновено получават сериозни отстъпки в тарифите, а това на свой ред води до увеличаване на цените за нормалните потребители. Доклад на местните власти в щата Вирджиния от 2024 сочи, че обикновените граждани на щата може да плащат до 37.50 долара допълнително за енергия всеки месец заради нашествието на дата центровете.

SIN 4: PUSHING US TOWARDS AN ENERGY CRISIS

You've probably seen the news that the harmless "thank you" some users say to ChatGPT costs OpenAI tens of millions of dollars. It sounds like a joke, but it's true, and it illustrates the next big problem with AI: its energy gluttony.

Two MIT scientists, James O'Donnell and Casey Crownhart, recently took the time to calculate how much energy different forms of AI consume. A single question to a sophisticated online assistant consumes an average of 3,353 joules for calculations, and about as much for cooling the processors. That's not a lot of energy—until you multiply that by a billion users asking multiple questions a day. Image generation is more frugal: an average of about 2,282 joules per picture. In contrast, generating a 5-second AI video of very low quality requires 3.4 million joules, which can power a stove for an hour. Most people need about five tries on average before the video meets their needs. Then the energy consumed is 2.9 kilowatt-hours - as much as your stove consumes in two and a half hours. An electric bike can travel nearly 200 km on this energy.

The problem is already taking on alarming proportions in the US, where in 2024 data centres have consumed about 200 terawatt-hours of electricity - as much as the entire consumption of a country like Bulgaria in five and a half years. About a third of this amount has gone specifically to the needs of AI. But they are still growing. According to forecasts by the Lawrence Berkeley Laboratory, data centre consumption will jump from the current 4.4% of all consumption in the US to over 12% by 2028. Tech giants are rushing to secure energy contracts and are even investing in their own power plants, including nuclear ones. But part of the cost is being paid by ordinary consumers. Experts from the Harvard Electricity Law Initiative studied agreements between energy companies and tech giants and found that the latter usually receive significant discounts on tariffs, which in turn leads to higher prices for ordinary consumers. A 2024 report by the local government in Virginia suggests that ordinary citizens in the state could pay up to \$37.50 more for energy each month because of the invasion of data centres.

MAZDA CX-60

УСЪВЪРШЕНСТВАН МОДЕЛ 2025
Сега с 20 000 лв. ЕКО БОНУС

8-степенен автоматик, 4x4

Изберете между:

Diesel M-Hybrid 48V

3.3L, 6 цилиндъра - редови, 254кв
или

Plug-in Hybrid

2.5 бензин, 327КВ, 62км пробег на ток, 5.8 сек 0 – 100км/ч

Заявете тестово шофиране и открийте разликите.

mazda.bg

CRAFTED IN JAPAN

Разход на гориво WLTP комбинирано, от 5,8 до 8,4 л/100км. CO₂ емисии от 31 до 142 г/км

DRIVE TOGETHER

ГРЯХ №5: ГЕНЕРИРА КОЛОСАЛНИ ДЪЛГОВЕ

Енергията не е единствената област, в която може да се наложи обикновените хора да плащат за бума на изкуствения интелект. Паническият страх да не останат кара всички технологични гиганти да инвестират безпрецедентно в ИИ проекти. Според някои данни, само тази година те ще вложат в него над 500 милиарда долара - повече от целия бюджет на програмата "Аполо", която прати човек на Луната, за десет години и преизчислен според инфлацията. Консултантите от McKinsey пресмятат, че до 2030 инвестициите в изкуствен интелект само в САЩ ще надхвърлят 6.7 трилиона долара - или колкото българската икономика при сегашните ѝ мащаби произвежда като БВП за 59 години.

Това променя самия характер на гиганти като Alphabet, Microsoft и Meta. Досега те винаги са били благоразумни в паричната си политика и са се стремели да разпределят горе-долу поравно приходите си между акционери и капиталови разходи. Но сега разходите растат с невиждано темпо - всъщност с такова темпо, че ще отворят около 1.5 трилиона долара пробойна в паричните потоци на трите компании до 2027, по сметки на

Morgan Stanley. Затова гигантите преглъщат неохотата си и започват да задлъжняват. Meta преговаря за кредити на стойност около 30 милиарда долара; Microsoft увеличава задълженията си по финансов лизинг (основно за оборудване на дата центрове) три пъти в сравнение с 2023. Alphabet емитира наскоро емисия облигации за пръв път през това десетилетие. При по-малките, те първа стартиращи компании в ИИ сектора, нещата с дълга стоят още по-зле. Цялата "напревара във въоръжаването" при изкуствения интелект генерира колосални разходи. Въпросът е как ще бъдат изплатени те? Ще оправдае ли ИИ огромните очаквания? И всички ли ще спечелят от него, или само отделни късметлии? За другите остава само един изход: да направят това, което корпорациите винаги правят с големите разходи: да ги прехвърлят върху потребителите.

SIN 5: GENERATING COLOSSAL DEBT

Energy is not the only area where ordinary people may have to pay for the boom in artificial intelligence. The fear of being left behind is causing all tech giants to invest in AI projects at an unprecedented rate. According to some estimates, this year alone they will invest over \$500 billion in it, more than the entire budget of the Apollo program, which sent a man to the moon, adjusted for inflation. Consultants from McKinsey estimate that by 2030, investments in artificial intelligence in the United States alone will exceed \$6.7 trillion, or as much as the Bulgarian economy at its current size produces as GDP in 59 years.

This is changing the very nature of giants like Alphabet, Microsoft and Meta. Until now, they have always been prudent in their monetary policy and have sought to distribute their income more or less equally between shareholders and capital expenditures. But now the costs are growing at an unprecedented pace - in fact, at such a pace that they will open an estimated \$1.5 trillion gap in the cash flows of the three companies by 2027, according to Morgan Stanley. So the giants are swallowing their reluctance and starting to take on debt. Meta is negotiating about \$30 billion in loans; Microsoft is increasing its financial leasing obligations (mainly for data centre equipment) threefold compared to 2023. Alphabet recently issued bonds for the first time this decade. For smaller, start-up companies in the AI sector, the debt situation is even worse. The whole "arms race" in artificial intelligence is generating colossal expenditure. The question is, how will it be returned? Will AI live up to the huge expectations? And will everyone benefit from it, or only a few lucky ones? For others, there is only one way out - to do what corporations always do with big costs. Pass them on to consumers.

ХИЛТЪН СОФИЯ - НОВ ОБЛИК И НОВО ИЗЖИВЯВАНЕ В СЪРЦЕТО НА СТОЛИЦАТА

Hilton Sofia посреща своите гости с напълно нова визия след цялостна трансформация през 2024 г. Легендарният петзвезден хотел в сърцето на столицата вече предлага изцяло обновени пространства, съчетаващи природна естетика, устойчиви решения и елегантна обстановка.

Гостите могат да се насладят на 259 стилно реновирани стаи, включително панорамен етаж с 11 ексклузивни помещения с балкони, предлагащи спираща дъха гледка към Витоша, Южния парк и града. Сред тях се откроява президентският апартамент с 270-градусова панорама и елегантен интериор.

Кулинарното преживяване също е на ново ниво. Ресторант OXBO и Regale Bar & Terrace са сред най-впечатляващите нови акценти в обновения Hilton Sofia. OXBO се отличава с концепцията „от фермата до масата“, използвайки предимно местни продукти и предлагайки съвременен прочит на българската кухня. Regale привлича с авторски коктейли, тематични събития и жива музика, съче-

тавайки стилна атмосфера на градски шик с непринуден уют. За събития - от корпоративни конференции до частни тържества, хотелът предлага мултифункционални зали, оборудвани с най-новите технологии и предлагащи иновативни събитийни концепции. Сред тях се открояват балната зала „Мусала“ с гледка към парка и терасата на зала „Черни връх“ с площ от 200 кв. м.

Освен в първокласните зали за събития, хотелът посреща своите гости и в новия Executive Lounge - оазис на комфорт и дискретен лукс, предлагащ персонализирано

обслужване в изискана атмосфера.

В унисон с глобалната стратегия на веригата Hilton - Travel with Purpose, хотелът въвежда редица практики за енергийна ефективност, минимизиране на отпадка и организиране на въглеродно неутрални събития. Така Hilton Sofia се утвърждава не само като символ на модерен лукс, но и като пример за отговорно и иновативно гостоприемство.

HILTON SOFIA – A NEW LOOK AND A NEW EXPERIENCE IN THE HEART OF THE CAPITAL

Hilton Sofia welcomes its guests with a completely new look following a full transformation in 2024. The legendary five-star hotel in the heart of the capital now offers fully revamped spaces that combine natural aesthetics, sustainable solutions, and elegant ambiance.

Guests can enjoy 259 stylishly redesigned rooms, including a panoramic floor with 11 exclusive accommodations featuring balconies and breathtaking views of Vitosha Mountain, South Park, and the city. Among them stands out the Presidential Suite, offering a 270-degree panorama and elegant interior design.

The culinary experience has also reached a new level. OXBO Restaurant and Regale Bar & Terrace are among the most impressive new highlights at the reimagined Hilton Sofia. OXBO stands out with its “farm-to-table” concept, using primarily local products and offering a modern take on Bulgarian cuisine. Regale draws in guests with signature cocktails, themed events, and live music, combining an atmos-

phere of urban chic with relaxed comfort.

For events - from corporate conferences to private celebrations, the hotel offers multifunctional meeting rooms equipped with the latest technologies and innovative event concepts. Noteworthy meeting spaces include the Musala Ballroom with park view and the Cherni Vrah hall terrace spanning 200 square meters.

In addition to its top-tier event venues, the hotel also welcomes guests to the new Executive Lounge - an oasis of comfort and discreet luxury offering personalized service in an elegant setting.

Aligned with Hilton's global Travel with Purpose strategy, the hotel has implemented a range of practices focused on energy efficiency, waste reduction, and the organization of carbon-neutral events. In this way, Hilton Sofia positions itself not only as a symbol of modern luxury, but also as a model of responsible and innovative hospitality.

CONSTRUCTION OF TOMORROW

събитие на investor.bg и imoti.net

30.09. | 14:00

INTER EXPO CENTER

INVESTOR
MEDIA **PRO**

ГЕНЕРАЛЕН ПАРТНЬОР:

Дейвид Суиндлер - Дървото на живота
David Swindler - Tree of Life

60 | ИЗКУСТВО НА
СВЕТЛИНАТА
THE ART OF LIGHT

44 | ПОСЛЕДНАТА ПРАВА ПРЕДИ УТОПИЯТА
THE LAST STRAIGHT BEFORE UTOPIA

48 | ЖИЛИЩАТА В СОФИЯ
SOFIA'S HOUSING

ПОСЛЕДНАТА ПРАВА ПРЕДИ УТОПИЯТА

Хилядагодишен живот? Къщи по няколко цента? Никога вече работа? Радвайте се и треперете: бъдещето идва

Текст БОЙКО ВАСИЛЕВ / Фотография ISTOCK

“Да живеем 900, 1000 години, колкото библейския Матусал? Не е невъзможно”.

Човекът, който ми каза тези думи, не бе нито екстрасенс, нито футурист. Преподаваше в Колумбийския университет, притежаваше “Пулицър” и написа книгата “Странната наука за безсмъртието”. Наричаше се Джонатан Уийнър. Гостуваше при мен през 2011.

РАЗГОВОРЪТ ПРОТЕЧЕ ЖИЗНЕРАДОСТНО: ако живеем хиляда години, кога ще се пенсионираме? “Трудно ще пригостим психологията, социалните системи, надеждите и страховете си”, не трепна Уийнър. “Всичко ще се промени, дори ако си добавим само 50 години живот. Обаче, ако някой ви даде едно хапче и каже: „Ще поживеете още 30 години в добро здраве?“ Не бихте ли приели това хапче? Аз бих”. После допълни: “След пет или десет години ще имаме хапчето”.

И ето, това време дойде, че даже отмина. Вълшебното хапче, което ще редактира нашата биология и ще ни превърне в герои от филма “Шотландски боец”, още не съществува. Но мнозина работят,

за да го има.

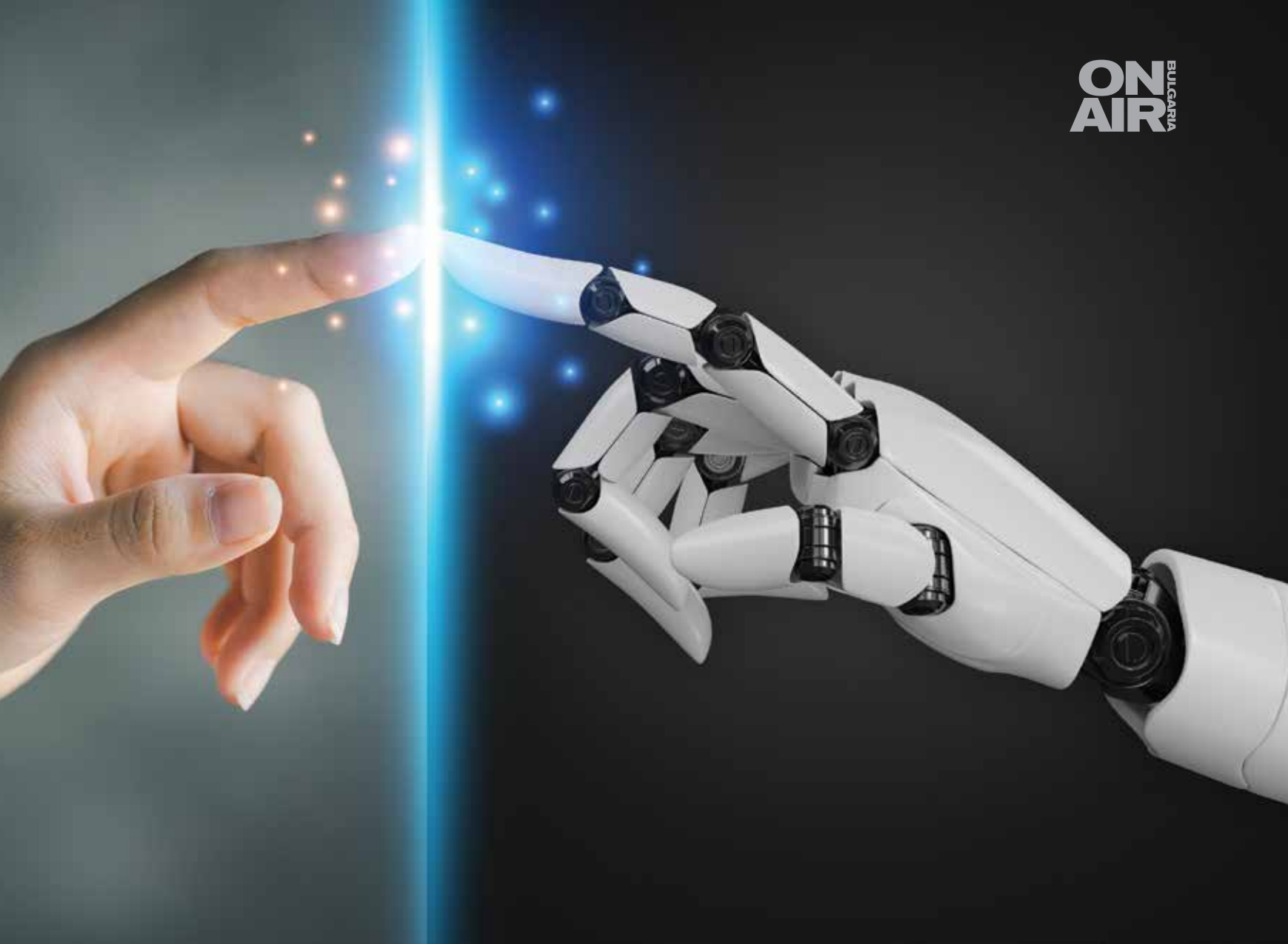
Ето, 47-годишният техномилионер Брайън Джонсън вярва, че може да победи смъртта. Този Конър Маклауд със златна кредитна карта гълта по стотина хапчета на ден, никога не яде след 11 сутринта, постоянно следи биологичните си маркери и ни съветва да планираме тревогите си за три следобед. Той, Илон Мъск, Питър Тиъл, Сам Алтман и други милиардери като тях инвестират огромни суми в битката със стареенето - 5 милиарда долара само за първата половина на 2024.

ОСВЕН ХАПЧЕТА, ИДЕИТЕ ВКЛЮЧВАТ редактиране на гени, създаване на биологичен свръчовек и даже подсилване на мозъка. Мъск не се шегува: “Само човешкият мозък може да постигне симбиоза с изкуствения интелект”. Неговата компания Neuralink опитва точно това: съвсем легално да ни “чипира” със свръхспособности. Явно милиардерът е “влязъл във филма” – и то в съвсем конкретен филм. Навремето го сравнявах с “Железния човек” на “Марвъл”. Защо да не надмине Тони Старк?

Хакването на естествения интелект влезе в резонанс с възхода на изкуствения. И възроди любимите жанрове на човечеството: утопията и антиутопията. Едното те кара да мечтаеш, другото – да трепериш от страх.

Всяка комуникационна или технологична предизвиква както надежда, така и страх. И то толкова мощно, че събужда две вечни представи: Царството Божие и Краят на дните. Медийната революция е едновременно въодушевление и потрес, Утопия и Антиутопия. Застанали пред променения, свят ние хем се надяваме на спасение, хем се плашим от гибел.

ХОРАТА СЕ ВДЪХНОВЯВАТ ОТ АЗБУКАТА, но Платон (или Сократ, когото той цитира във “Федър”) критикува азбуката: била средство за забравяне. Стреснат от киното, Олгър Хъкли си представя как се отдаваме на сладостни и затъпяващи „емоцилми“, които ни манипулират с удоволствия и ни конструират по удобен за Системата начин („Прекрасен нов свят“). Рей Бредбъри създава „451 градуса по Фаренхайт“ в ужас какво ще стори с нас

телевизията; същият ужас виждаме и в „телекрана“ на Джордж Оруел („1984“). Първите продукти на виртуалната реалност са посрещнати с възрив от антиутопии: от „Невромантик“ на Уилям Гибсън до „Матрицата“ на братя Уашовски. Даже човекът с чипирания мозък се появи първо в книга и филм, „Джони Мнемоник“. Сътвори го същият Гибсън. Да ви припомним ли, че писател измисли и робота? В „Р.У.Р.“ на чеха Карел Чапек ще разпознаете славянския произход на гумата – нещо средно между „работа“ и „робия“. Там създадените за робия роботи накрая поробват създателите си.

ТАКА НИ ДЕЙСТВА И ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ - ИИ. Покрай него напоследък се размечтахме. Всичко ще става лесно и бързо. Ще работим само четири дни в седмицата – или пък няма да работим въобще. Вместо нас ще работят задвижвани от алгоритъм роботи. Те ще построят евтини жилища за всички. Услугите ще струват само центове (по Тиъл), а ние ще си клатим краката. Тялото ни така ще се ъпгрейдне (по Мъск), че ще направи ди-

ректен контакт с изкуствения интелект. Чипирани и почти съвършени, ще стигнем и надминем Матусал.

Знам, знам! Антиутопичните аргументи са вече на устата ви. Може ли изкуственият интелект да ни зароби, като роботите на Чапек? Или направо да ни унищожи? Според хипотезата на Ник Бостръм, ако ИИ получи задача да произвежда кламери, може да реши, че хората пречат на кламерите – и да ни заличи. Но дори и да не ни избият, какво ще стане с онези, чиито професии ще изчезнат? Добре, ще си ка-

Може ли изкуственият интелект да ни зароби, като роботите на Чапек? Или направо да ни унищожи?

рат кефа (по Тиъл). Но няма ли да им доскучае? И какво ще сторят милиони, милиарди скучаещи? Каква беля ще им хрумне? Затова ли Мъск се е прицелил в Марс? Да ни натовари и запрати натам ли?

АЗ СЪМ ПО-ГОЛЯМ ОПТИМИСТ от Бостръм. Според мен логиката на живота е да уравновесява. Появява се нова технология, бълваща страх и надежда. Постепенно, двете страсти се балансират и укротяват. Можем да наречем това „равновесие“, „демокрация“ или „шизофрения“. То е знак, че идва нова революция – и още по-нова технология. И всичко ще се повтори, отначало.

И Джонатан Уийнър прие логиката на този баланс между утопия и антиутопия, между надежда и страх: „Опитвам се да разгадам нашите надежди и страхове. Те приличат на прилив и отлив. Вашите усещания Ви привличат и отблъскват едновременно. Описвам тези чувства, за да усетя живота“.

А той, животът, винаги ще ни изненада. Ще оправдае и страха, и надеждата. Но не тогава – и не така - както очакваме. ■

THE LAST STRAIGHT BEFORE UTOPIA

A Thousand-Year Life? Houses for a Few Cents? Never Work Again?
Rejoice and Tremble: The Future Is Coming

By BOYKO VASILEV / Photography iSTOCK

"Living 900, 1,000 years, like the biblical Methu-selah? It's not impossible."

The man who told me these words was neither a psychic nor a futurist. He taught at Columbia University, won a Pulitzer, and wrote the book "The Strange Science of Immortality." His name was Jonathan Wiener. He was my guest in 2011.

THE CONVERSATION WAS CHEERFUL: If we live a thousand years, when will we retire? "It will be difficult to adjust our psychology, social systems, hopes, and fears," Wiener said without flinching. "Everything will change, even if we add

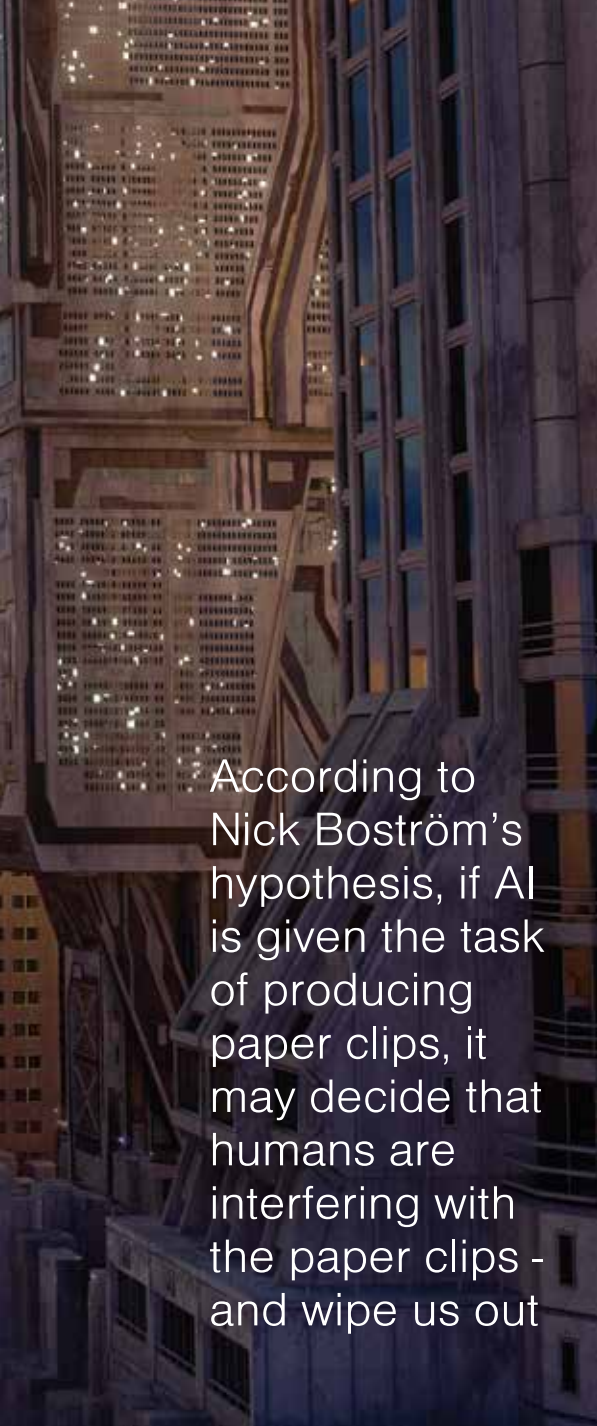
just 50 years to our lives. However, if someone gave you a pill and said, 'You will live another 30 years in good health?' Wouldn't you take that pill? I would." Then he added, "In five or ten years, we will have the pill."

And now, that time has come, and it has even passed. The magic pill that will edit our biology and turn us all into the hero from the movie "Highlander" does not yet exist. But many are working to have it.

Here, 47-year-old techno-millionaire Brian Johnson believes that he can defeat death. This Connor MacLeod with a gold credit card swallows

a hundred pills a day, never eats after 11 a.m., constantly monitors his biological markers and advises us to plan our worries for three in the afternoon. He, Elon Musk, Peter Thiel, Sam Altman and other billionaires like them are investing huge sums in the fight against ageing - \$ 5 billion in the first half of 2024 alone.

IN ADDITION TO PILLS, IDEAS INCLUDE gene editing, creating a biological superhuman and even brain enhancement. Musk is not kidding: "Only the human brain can achieve symbiosis with artificial intelligence." His company, Neu-

According to Nick Boström's hypothesis, if AI is given the task of producing paper clips, it may decide that humans are interfering with the paper clips - and wipe us out

rolink, is trying to do just that: to "chip" us with superpowers legally. Apparently, the billionaire has "entered the movie" – and in a very specific movie. At one time, he was compared to "Iron Man" from "Marvel". Why shouldn't he surpass Tony Stark?

Hacking natural intelligence resonated with the rise of artificial intelligence. And revived humanity's favourite genres: utopia and dystopia. One makes you dream, the other makes you tremble with fear.

Every communication or technological revolution evokes both hope and fear. And so powerfully that it awakens two eternal ideas: the Kingdom of God and the End of Days. The media revolution is both excitement and shock, Utopia and Dystopia. Standing before the changed world, we both hope for salvation, but we are afraid of death.

PEOPLE ARE INSPIRED BY THE ALPHABET, but Plato (or Socrates, whom he quotes in "Phaedrus") criticised the alphabet: it was a

means of forgetting. Shocked by the cinema, Aldous Huxley imagined how we indulge in sweet and dulling "emotions" that manipulate us with pleasures and construct us in a way convenient for the System ("Brave New World").

Ray Bradbury created "Fahrenheit 451" in horror of what television will do to us; the same horror we see in George Orwell's "telescreen" ("1984"). The first products of virtual reality were met with an explosion of dystopias: from William Gibson's "Neuromancer" to the Wachowski brothers' "Matrix". Even the man with the chipped brain first appeared in a book and film, "Johnny Mnemonic". The same Gibson created the script. Need I remind you that a writer also invented the robot? In "R.U.R." by the Czech Karel Čaapek, you will recognise the Slavic origin of the word – something between "work" and "slavery." There, robots created for slavery end up enslaving their creators.

THIS IS HOW ARTIFICIAL INTELLIGENCE works on us. We've been dreaming about it lately. Everything will be easy and fast. We'll work only four days a week - or not at all. Algorithmic robots will work instead of us. They will build cheap housing for everyone. Services will cost only cents (according to Thiel), and we'll be shaking our legs. Our body will be so upgraded (according to Musk) that it will make direct contact with artificial intelligence. Chipped and almost perfect, we will reach and surpass Methuselah.

I know, I know! The dystopian arguments are already on your lips. Can artificial intelligence enslave us, like Čapek's robots? Or simply destroy us? According to Nick Boström's hypothesis, if AI is given the task of producing paper clips, it may decide that humans are interfering with the paper clips - and wipe us out. But even if they don't kill us, what will happen to those whose jobs will disappear? Okay, they'll have fun (as Thiel would have it). But won't they get bored? And what will millions, billions of bored people do? What kind of trouble will they come up with? Is that why Musk is aiming for Mars? To load us up and send us there?

I AM A BIGGER OPTIMIST than Bostrom. In my opinion, the logic of life is to balance. A new technology appears, spewing fear and hope. Gradually, the two passions are balanced and tamed. We can call this "balance," "democracy," or "schizophrenia." It is a sign that a new revolution is coming – and an even newer technology. And everything will repeat itself, all over again. Jonathan Weiner accepted the logic of this balance between utopia and dystopia, between hope and fear: "I try to unravel our hopes and fears. They are like the ebb and flow. Your sensations attract and repel you at the same time. I describe these feelings in order to feel life." And it, life, will always surprise us. It will justify both fear and hope. But not then - and not in the way - as we expect. ■

**Надеждни куриерски услуги
за страната и чужбина**

Доставяме пратки навсякъде
в България на следващия
работен ден, за по-малките
населени места - по график.

Заедно с **GLS** доставяме колетни
пратки навсякъде в Европа.

СОФИЯ ЛИ Е С НАЙ-НЕДОСТЪПНИТЕ ЖИЛИЩА В СВЕТА?

Правенето на прогнози за имотния пазар у нас е обречена мисия заради липсата на надеждни данни

By КАЛИН АНГЕЛОВ / Photography iSTOCK

Къде по света ще откриете най-недостъпните за обикновените хора жилища? В Монако? Хонконг? В центъра на Париж? Всъщност нищо чудно отговорът на този въпрос да се окаже госта по-близо до дома за любезните ни читатели.

ВСЯКА ГОДИНА УНИВЕРСИТЕТЪТ ЧАПМЪН в Калифорния и консултантската компания Demographia изготвят своя "Международен доклад за достъпността на жилищата". "Международен" е малко оптимистично определение, защото докладът всъщност разглежда 94 големи пазара на жилищни имоти, но само от няколко държави - САЩ, Канада, Австралия, Великобритания, Ейре, Австралия, Сингапур и китайски Хонконг. Експертите измерват достъпността, като разделят средната цена на жилище в съответния град със средния годишен паричен доход на домакинство. На места като Питсбърг или Кливланд стандартното жилище струва колкото дохода за малко повече от три години. Всичко до 5-5.5 се смята за достъпно. В Лондон, разгледан заедно с предградията, едно жилище ще погълне средния доход за 9.1 години, във Ванкувър - за 11.8, а в рекордъора Хонконг един стандартен апартамент струва толкова, колкото средностатистическото домакинство печели за 14.4 години.

КАКВО ОБАЧЕ ЩЕ СТАНЕ, АКО ПРИЛО-

ЖИМ същия подход към имотния пазар в София? По отношение на точни статистически данни той трудно може да се мери с Ванкувър или Лондон, разбира се. Все пак неотдавна един от сайтовете за продажба на имоти обяви, че в началото на лятото на 2025 средната продажна цена на жилище в София е била 394,000 евро. Средният паричен доход на домакинство по данни на Националния статистически институт е бил 13 025 евро за 2024 година, а за тази се очертава да е поне 14,077 евро, ако съдим по показателите за второто примечение. Излиза,

75.7%
е скокът в цените на жилищата в България само от 2020 година до края на 2024, показва индексът на Eurostat (ползващ за база 2010 година = 100). Това е третото най-голямо покачване в ЕС за периода след Унгария (140%) и Естония (121%).

is the jump in housing prices in Bulgaria alone from 2020 to the end of 2024, according to the Eurostat index (using 2010 as the base year = 100). This is the third largest increase in prices in the EU for the period after Hungary (140%) and Estonia (121%).

че за да придобие жилище, едно нормално домакинство в София трябва да инвестира целия си паричен доход за... 27.9 години. Двойно по-дълъг срок, отколкото в Хонконг.

ВЪЗМОЖНО ЛИ Е НАИСТИНА СОФИЯ да е градът с най-недостъпните жилища на планетата? По-скоро - не. Всички данни за цените на имотите тук трябва да се гледат със сериозно подозрение. Обобщени средни цени като цитираната обикновено се правят на база само имотите, продавани през конкретен сайт за обяви - и то върху обявените цени от продавачите, а не върху окончателно договорените сделки. Никой не води статистика за реалните продажни цени, защото никой не ги знае: някои сделки се изповядват при фиктивно занижени стойности за намаляване на такси и данъци; други, напротив, се изповядват при силно завишени стойности с цел легализиране на не съвсем легални средства. Отделно мнозинството строителни компании настояват поне част от сделката да се сключва в кеш - неизбежно с оглед на факта, че мнозинството строителни работници държат да им се плаща по същия начин, за да избегнат контактите с банковата система и с потенциални запори върху заплатата.

СПОМЕНАТАТА СРЕДНА ЦЕНА на имот от 394,000 евро изглежда нереална при ►

IS THE WORLD'S MOST UNAFFORDABLE HOUSING IN SOFIA?

Making predictions about the real estate market in our country is a doomed mission due to the lack of reliable data

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

Where in the world will you find the most unaffordable housing for ordinary people? In Monaco? Hong Kong? In the centre of Paris? In fact, the answer to this question could turn out to be much closer to home for our kind readers.

EVERY YEAR, CHAPMAN UNIVERSITY in California and the consulting company Demographia release their "International Housing Affordability Report". "International" is a bit of an optimistic definition, because the report actually examines 94 major residential real estate markets, but only from a few countries - the USA, Canada, Australia, Great Britain, Ireland, Australia, Singapore and Hong Kong (China). Experts measure affordability by dividing the average price of a home in the respective city by the average annual cash income of a household. In places like Pittsburgh or Cleveland, a standard home costs just over three years' income. Anything up to 5-5.5 is considered affordable. In London, including the suburbs, buying a home will absorb the average income for 9.1 years, in Vancouver, for 11.8, and in record-breaking Hong Kong, a standard apartment costs as much as the average household earns in 14.4 years.

BUT WHAT IF WE APPLY THE SAME APPROACH to the Sofia real estate market? In terms of accurate statistics, it can hardly be compared to Vancouver or London, of course. However, one of the real estate sites recently announced that in the early summer of 2025 the average selling price of a home in Sofia was 394,000 euros. The average monetary household income according to the National Statistical Institute was 13,025 euros for 2024, and this

year it is expected to be at least 14,077 euros, judging by the indicators for the second quarter. It turns out that in order to acquire a home, a normal household in Sofia must invest its entire income for... 27.9 years. Twice as long as in Hong Kong.

IS IT REALLY POSSIBLE THAT SOFIA IS THE CITY with the most unaffordable housing on the planet? Rather - no. All data on property prices presented here should be viewed with considerable scepticism. Generalised average prices, such as the one cited, are usually based only on properties sold through a specific listing site—

and on the prices announced by sellers, rather than on the final agreed-upon transactions. No one keeps statistics on real sales prices, because no one knows them: some transactions are declared at fictitiously low values to reduce fees and taxes; others, on the contrary, are reported at greatly inflated values to legalise not-quite-legal funds. Separately, the majority of construction companies insist that at least part of the deal be concluded in cash, simply because the majority of construction workers insist on being paid in the same way (to avoid any contacts with the banking system and potential garnishments on their wages). ▶

Ипотечен кредит

ДОМ за теб

- Ниска лихва, без скрити такси и условия
- Безплатна имуществена застраховка

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

*5050

www.ccbank.bg

► THE MENTIONED AVERAGE PROPERTY

PRICE of 394,000 euros seems unrealistic given that the average price per square meter is just over 2,000 euros. No matter how many large, luxurious properties are advertised for sale, it seems incredible that the average size of the homes sold is 200 square meters. But even if we assume that the average price is not 394,000, but about 200,000 euros, this still gives an affordability coefficient equal to that in Hong Kong. However, without the factors that make Hong Kong such an expensive place: geography, which limits the city's expansion possibilities, overpopulation (7.5 million inhabitants, about a million more than the whole of Bulgaria), and the presence of well-developed industries such as finance, which push prices up. Sofia seems to be the exact opposite case. After decades of growth, the population is starting to decline (at least according to the latest census data). The city's geographical expansion possibilities are almost unlimited, although they have hardly been used so far due to poor planning by local authorities and excessive greed of investors who prefer to overbuild neighbourhoods with existing infrastructure instead of spending money to install new water, sewage and electricity lines. Incomes in Sofia are the highest in the country, but a significant contribution to this comes from the IT industry, which is only just beginning to feel the effects of the replacement of less qualified programmers by artificial intelligence, which has already happened in the US.

HOWEVER, BEFORE WE RUSH to label the Bulgarian property market as a "bubble", we should also take into account several other factors. The NSI's data on income is also of questionable reliability in the country with the highest share of the grey sector in its economy (34%, according to Kearney). Obviously, the number of people who have funds but cannot invest them in other legal investment instruments is not small - ei-

НАЙ-НЕДОСТЪПНИТЕ ЖИЛИЩА THE MOST UNAFFORDABLE HOUSING

София / Sofia	27.9
Хонконг / Hong Kong	14.4
Сидни / Sydney	13.8
Сан Хосе / San Jose	12.1
Ванкувър / Vancouver	11.8
Лос Анджелис / Los Angeles	11.2
Аделаида / Adelaide	10.9
Хонолулу / Honolulu	10.8
Сан Франциско / San Francisco	10
Мелбърн / Melbourne	9.7
Лондон / London	9.1
Маями / Miami	8.1
Ню Йорк / New York	7.4
Дъблин / Dublin	5.1
Сингапур / Singapore	4.2
Питсбърг / Pittsburgh	3.2

Числата показват средната цена на жилищата, измерена в паричия доход на домакинствата в години. Данни на Demographia International Housing Affordability Report (освен София - НСИ, Zimoti).

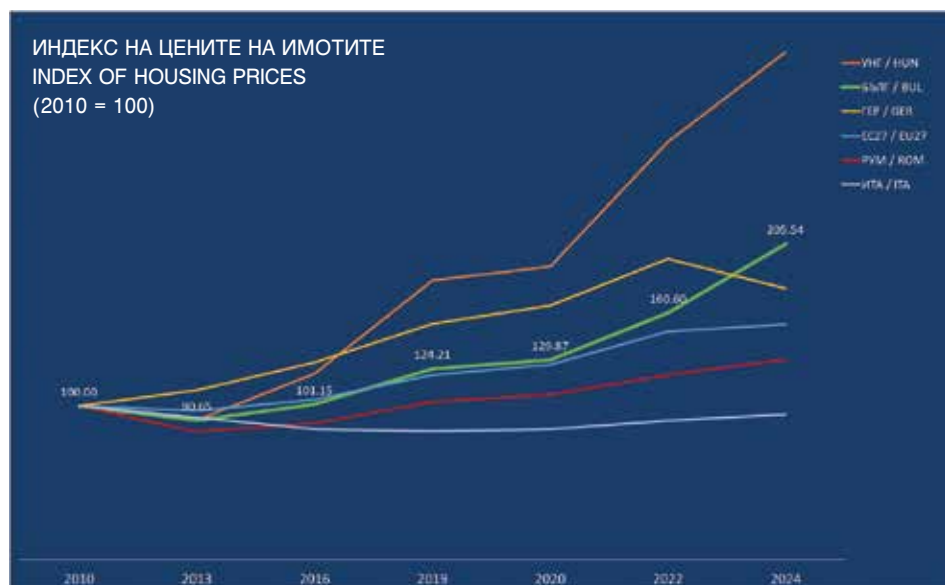
The numbers show the average price of housing, measured in household income in years. Data from Demographia International Housing Affordability Report (except Sofia - NSI, Zimoti).

ther because of a lack of financial culture, or because of legal obstacles, or most often both together. Significantly, a large part of the newly purchased homes (one third, according to some brokers) are neither used for living nor rented out. Obviously, the purpose of such deals is to legalise "grey" money or save it from inflation. All hopes for profitability rely on the market continuing to grow. Of course, no market can grow forever. But with so many numbers under the table, making predictions about Bulgarian properties seems a doomed endeavour. ■

► положение, че средната цена на квадратен метър е малко над 2000 евро. Колкото и големи, луксозни имоти да са обявени за продажба, изглежда невероятно средният размер на продаваните жилища да е по 200 квадратни метра. Но дори да допуснем, че средната цена е не 394,000, а около 200,000 евро, това пак дава коефициент на достъпност, равен на този в Хонконг. Без обаче да ги има факторите, които правят Хонконг толкова скъпо място: географията, която ограничава възможностите за разширение на града, свръхнаселението (7.5 милиона жители, с около милион повече от цяла България), наличието на добре развити индустрии като финансовата, които тласкат цените нагоре. София изглежда точно обратният случай. Населението след десетилетия ръст започва да намалява (поне според данните от последното преброяване). Възможностите за географско разширение на града са почти неограничени, макар че почти не са използвани до момента заради лошо планиране на местните власти и прекомерна алчност на инвеститорите, които предпочитат да свръхзастрояват кварталите с вече съществуваща инфраструктура, вместо да се охарчат за прокарват вода, канализация и електричество. Доходите в София са най-високите в страната, но съществен принос за това има ИТ индустрията, която тепърва ще започне да усеща ефектите от заместването на по-малко квалифицираните програмисти от изкуствения интелект, което вече се случва в САЩ.

ПРЕДИ ОБАЧЕ ДА ПОБЪРЗАМЕ да залепим етикета "балон" на българския имотен пазар, трябва да отчетем и няколко груги фактора. Данните на НСИ за доходите също са със съмнителна достоверност в страната с най-високия дял на сивия сектор в икономиката си (34%, по данни на Kearney). Очевидно не е малък броят на хората, които разполагат със средства, но не могат да ги вложат в груги легални инвестиционни инструменти - било заради липсваща финансова култура, било заради правни пречки, или най-често и двете заедно. Показателно е, че голяма част от новозакупените жилища (една трета, според някои брокери) нито се използват за живеене, нито се отдават под наем. Очевидно целта на такива сделки е да легализират "сиви" пари или да ги спасят от инфлацията. А надеждите за доходност разчитат пазарът да продължи да расте. Разбира се, нито един пазар не може да расте вечно. Но при толкова много числа под масата правенето на прогнози за българските имоти изглежда обречено начинание. ■

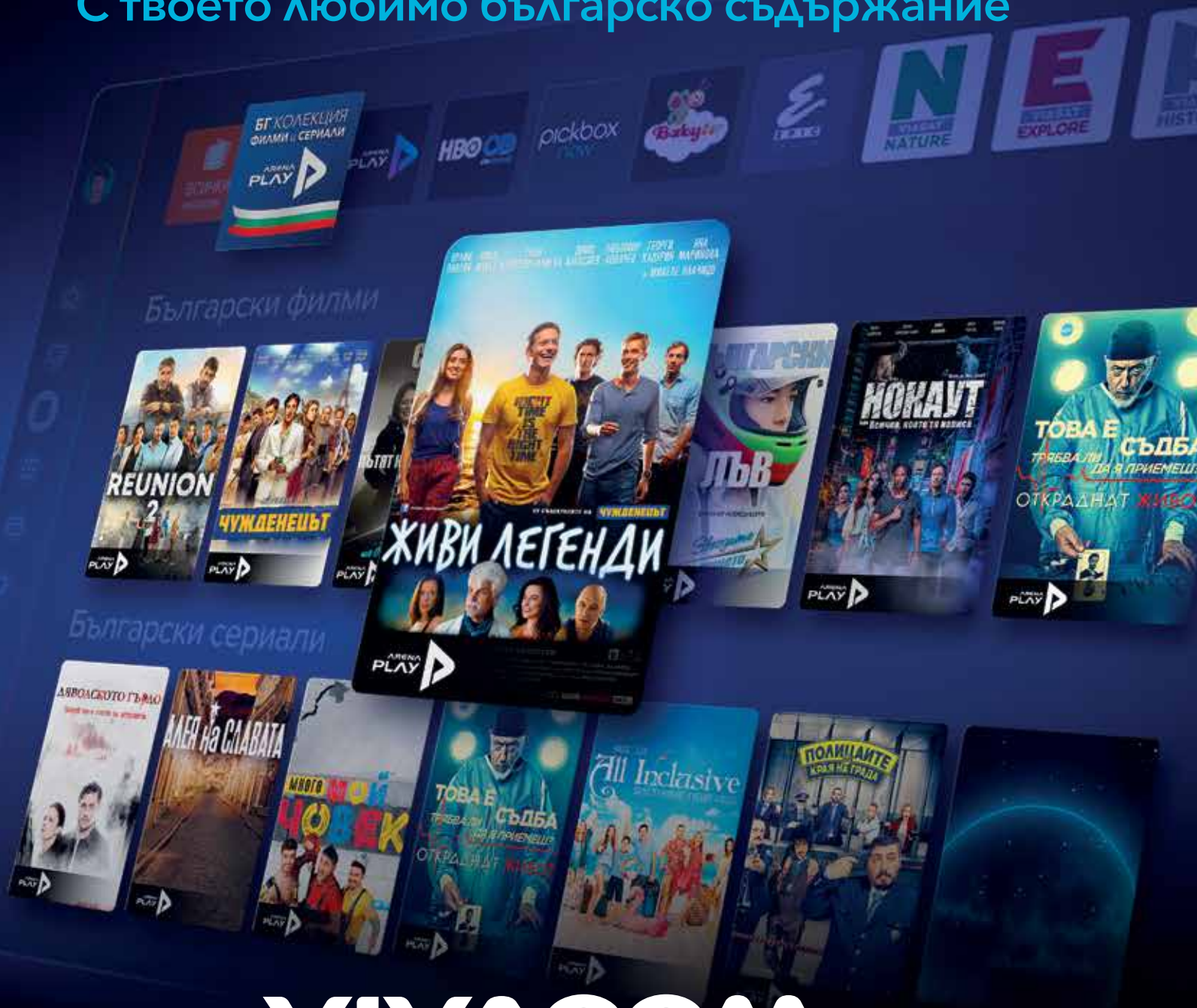
ИНДЕКС НА ЦЕНИТЕ НА ИМОТИТЕ INDEX OF HOUSING PRICES (2010 = 100)

Гледай EON TV навсякъде в ЕС

С твоето любимо българско съдържание

VIVACOM

vivacom.bg

КОГАТО ДОМЪТ СЕ ПРЕВЪРНЕ В АКТИВ

Главната причина жилищата навсякъде в Европа да поскъпнат толкова е намесата на големите инвеститори на пазара

By КАЛИН АНГЕЛОВ / Photography iSTOCK

Младите семейства в София или Пловдив, които искат да се сдобият със собствено жилище и в резултат се сблъскват с перспективата за ипотечи, които да изплащат с поне една трета от доходите си в течение на десетилетия, съвсем не са единствени. Домът, който в следвоенна Америка и Европа бе нещо съвсем достъпно за всеки, който има постоянен доход, напоследък се превръща в непостижима мечта. Eurostat твърди, че от 2010 година на насам цените на жилищните имоти са

скочили с около 53% средно за Европейския съюз - и с цели 102% в България. Наемите също вървят неумолимо нагоре, макар и с по-бавно темпо - близо 17% покачване за десетилетие в ЕС като цяло, и 36% в България. И това са поскъпвания на национално ниво, отчитайки по-малките градове и селата. В големите европейски градове скокът е далеч по-грастичен. И по-голямата част от него се случи въсъщност в годините от 2021 насам. "Жилищната криза е вече също толкова голяма заплаха

за Европа, колкото и Русия", каза през юни кметът на Барселона Жауме Колбони, след като представи нова порция отчаяни мерки за озакптяване на полуделия имотен пазар в града. Еврокомисарят по социалните дела Николас Шмит заяви, че жилищният проблем "разделя обществата ни" и е "риск за демокрациите ни".

ПРИЧИНИТЕ ЗА ТАЗИ ЖИЛИЩНА КРИЗА варират според локацията. Места като Барселона, Рим, Париж, Флоренция, Буда-

Институционалните инвеститори - банки, пенсионни фондове, застрахователни компании - са гържали имоти за 385 милиарда долара през 2009 година. Днес гържат за 1.7 трилиона долара

пеща страгат заради растящия туристически поток, който прави краткосрочното отдаване на жилища (airbnb и прочие) много по-доходно от дългосрочното, и привлича към жилищния сектор все повече инвеститори, с които обикновените потребители не могат да се конкурират. Макар и в по-слаба степен, това явление се наблюдава и в София, особено в централните части.

Още по-могъщ фактор е късогледата политика на ЕЦБ през миналото десетилетие, когато Марио Драги предпочете да запуща всички пробойни с новоотпечатани пари и да завещае проблемите на наследниците си. "Хеликоптерните" пари и нулевите лихви тласнаха много отчаяни спестители към жилищата като лесно средство да спасят парите си. И след това изиграха втора роля, подкрепени от безконтролното харчене на обществени средства по т. нар. "мерки" срещу COVID-19 от 2020-2022: отключиха удържаната дълги години инфлация.

НО ДНЕСНИТЕ ЖИЛИЩНИ ПРОБЛЕМИ на Европа имат и друг корен, освен инфлационния натиск. Този корен датира още

от финансовата криза през 2008, когато банки и други институционални инвеститори изведнъж се оказаха притежатели на незапомнено много жилищни имоти покрай рухналите ипотеките. А след това започна да им харесва. Според Тим Уайт, експерт по недвижимия сектор от London School of Economics, институционалните инвеститори - банки, пенсионни фондове, хедж фондове, застрахователни компании, инвестиционни фондове - са гържали имоти за 385 милиарда долара през 2009 година. Днес гържат за 1.7 трилиона долара. Инфлацията обяснява само малка част от този скок. Покупките на жилищни имоти в еврозоната от институционални инвеститори са се утроили като брой сделки за последното десетилетие.

ПРЕВРЪЩАНЕТО НА ЖИЛИЩАТА В АКТИВИ винаги е за сметка на обикновените потребители. "Докато лишава нормалните хора от комфортен и достъпен живот, жилищната криза пълни гробовете на малък брой индивиди и институции", пише Уайт в коментар за The Guardian. В Източна Европа, която все още има рекордно високи дялове на хората, живеещи в собствени жилища (наследство от политиките на социализма), ефектите от това тепърва започват да се усещат. Но на места в Западна Европа кризата отдавна се вихри с пълна сила. В Швеция 24% от жилищата вече са в ръцете на големи инвеститори. В Берлин и Виена - по 10%. "Не всички инвеститори са еднакви", отбелязва Уайт. "Но когато целта е да се правят пари от жилища, това може да означава само едно нещо: цените вървят нагоре".

РАЗБИРА СЕ, ПОДОБЕН ИНВЕСТИТОРСКИ НАТИСК върху жилищния пазар е имало и преди, но в повечето европейски страни той е бил контролиран със социални политики и субсидирани жилища. В последните десетилетия обаче тези политики непрекъснато отслабват; в страни като Италия и Германия гържавните и общинските жилища масово бяха приватизирани от 80-те години насам. Напоследък това започва да се отчита като грешка - но е трудно тя да се поправи. През 2021 в Берлин се проведе референдум и гражданите с внушително мнозинство гласуваха грабът да експроприира жилища, гържани от борсови компании. Но лобито на големите инвеститори също не дреме и политиките непрекъснато отлагат прилагането на тази мярка. Достъпните домове бяха в основата на социална Европа, изградена върху руините на Втората световна война. Но в повечето европейски гържави от тях вече няма и помен. ■

НОВИ ЕКСПЕРТНИ

КОНСУЛТАНТСКИ УСЛУГИ ОТ АПИС

АПИС ЕВРОПА предлага новите си експертни консултантски услуги, които могат да подпомогнат бизнеса Ви в следните области:

- **Мерки срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма** – подготовка на документация за съответствие с изискванията на ЗМИП (Закон за мерките срещу изпирането на пари) и свързаните с него нормативни актове, както и обучения за ангажирания персонал. Изготвянето на вътрешните правила по ЗМИП и другите документи са на цена от 500 до 800 лв. без ДДС, а при изготвянето и на оценка на риска цените започват от 700 лв. без ДДС и се определят съобразно сложността и желаното време за изпълнение. Наред с това ви предлагаме онлайн обучения на персонала на цена от 200 лв. без ДДС при участие в предварително обявени дати за групово обучение, а при нужда от индивидуални и вътрешнофирмени обучения цената е по договаряне.
- **Корпоративна социална отговорност и ESG стандарти** (Environmental, social and corporate governance – околна среда, социални въпроси и управление). В тази насока ви предлагаме консултации и разработване на политики за устойчиво корпоративно и социално управление, които отговарят на съвременните изисквания за прозрачност, етика и социална отговорност. Пълният пакет документи, които предлагаме, индивидуализирани съобразно всеки клиент, може да разгледате тук. Изготвената документация покрива двата сегмента на устойчивостта – социално управление и корпоративно управление, като цената на документите от всеки сегмент е от 1500 лв. без ДДС, а при закупуването и на двата цената е от 2700 лв. без ДДС и се определя съобразно осъществяваната дейност, структурата на организацията и наличната вътрешнофирмена документация. При необходимост може да се изготвят специфицирани отделни или група документи, като в тези случаи цената е по договаряне. Горепосаните услуги допълват и досега предлаганите от АПИС услуги по съответствие в следните направления:
 - **Защита на личните данни (GDPR)** – персонализирани обучения и консултации, свързани с прилагането на Общия регламент относно защитата на данните, включително подготовка на необходимата документация и адаптиране на вътрешните процедури към изискванията на регулацията.
 - **Защита на лицата, подаващи сигнали (ЗЗЛПСНОИН)** – изготвяне на вътрешни правила, процедури и обучения за организациите, които трябва да осигурят ефективен механизъм за приемане и обработка на сигнали за нарушения.
 - **Превенция на корупцията** – разработване на политики и процедури за укрепване на антикорупционните механизми в публичния сектор и бизнеса, в съответствие с националната стратегия за борба с корупцията и международните стандарти.

За допълнителна информация относно експертните услуги на АПИС, вижте на www.apis.bg. Можете да се свържете с нас на тел.: 02/980 48 27, 02/923 98 00, или e-mail: office@apis.bg

WHEN HOME BECOMES AN ASSET

The main reason why housing prices have risen so much across Europe is the intervention of large investors in the market

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

Young families in Sofia or Plovdiv who want their own home and, as a result, are faced with the prospect of mortgages that will take at least a third of their income to pay off over the course of decades, are by no means alone. A home, which in post-war America and Europe was something quite affordable for anyone with a steady income, has recently become an unattainable dream. Eurostat claims that since 2010, residential property prices have jumped by about 53% on average for the European Union - and by as much as 102% in Bulgaria. Rents are also inexorably rising, albeit at a slower pace - nearly 17% increase over a decade in the EU as a whole, and 36% in Bulgaria. And these are national price increases, taking into account smaller towns and villages. In large European cities, the jump is far more drastic. And most of it has actually happened in the years since 2021. "The housing crisis is now as big a threat to Europe as Russia," Barcelona Mayor Jaume Collboni said in June, after presenting a new batch of desperate measures to tame the city's frenzied property market. European Commissioner for Social Affairs Nicolas Schmit said that the housing problem "divides our societies" and is "a risk to our democracies."

THE REASONS FOR THIS HOUSING CRISIS vary by location. Places like Barcelona, Rome, Paris, Florence, and Budapest are suffering from the growing tourist flow, which makes short-term rental of housing (Airbnb and the like) much more profitable than long-term, and attracts more and more investors to the housing sector, with whom ordinary consumers cannot compete. Although to a lesser extent, this phenomenon is also observed in Sofia, especially in the central parts.

An even more powerful factor is the short-sighted policy of the ECB over the past decade, when Mario Draghi preferred to plug all the holes with newly printed money and bequeath the problems to his heirs. "Helicopter" money and zero interest rates pushed many desperate savers into housing as an easy way to save their money. And

then they played a second role, supported by the uncontrolled spending of public funds on the so-called "measures" against COVID-19 from 2020-2022: they unleashed inflation that had been held back for many years.

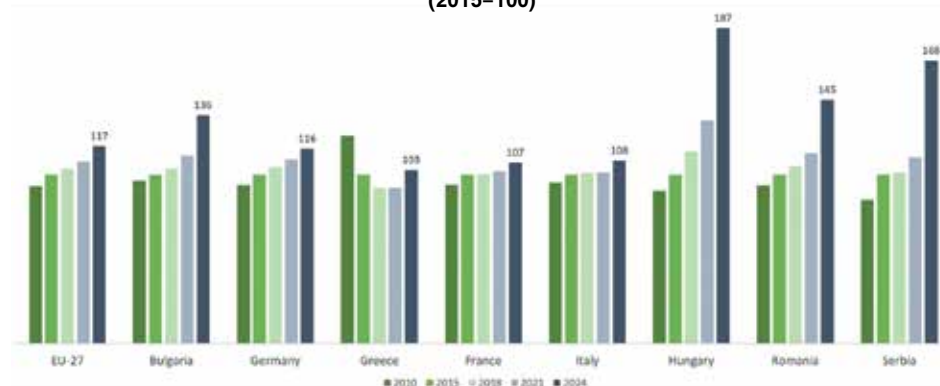
BUT TODAY'S HOUSING PROBLEMS in Europe have another root, besides inflationary pressures. This root dates back to the financial crisis in 2008, when banks and other institutional investors suddenly found themselves owners of an unprecedented amount of residential property along with collapsed mortgages. And then they started to like it. According to Tim White, a real estate expert at the London School of Economics, institutional investors - banks, pension funds, hedge funds, insurance companies, investment funds - held \$385 billion worth of property in 2009. Today they hold \$1.7 trillion. Inflation explains only a small part of this jump. Residential property purchases in the eurozone by institutional investors have tripled in the past decade.

TURNING HOMES INTO ASSETS has always come at the expense of ordinary consumers. "While it deprives ordinary people of a comfortable and decent life, the housing crisis is lining the pockets of a small number of individuals and institutions," White wrote in a commentary for The Guardian. In Eastern Europe, which still

has record-high home ownership rates (a legacy of socialism era policies), the effects are only just beginning to be felt. But in parts of western Europe, the crisis has long been in full swing. In Sweden, 24% of homes are now in the hands of large investors. In Berlin and Vienna, it's 10% each. "Not all investors are the same," White notes. "But when the goal is to make money from housing, that can only mean one thing: prices go up."

OF COURSE, SIMILAR INVESTOR PRESSURE on the housing market has existed before, but in most European countries, it has been countered by social policies and subsidised housing. However, in recent decades, these policies have been steadily weakening; in countries such as Italy and Germany, state and municipal housing has been massively privatised since the 1980s. Recently, this has begun to be recognised as a mistake - but it is difficult to correct it. In 2021, a referendum was held in Berlin, and citizens voted by an impressive majority for the city to expropriate housing held by listed companies. But the lobby of large investors is also not asleep, and politicians are constantly postponing the implementation of this measure. Affordable homes were the foundation of a social Europe built on the ruins of World War II. But in most European countries, there is no longer a trace of them. ■

ИНДЕКС НА ЦЕНИТЕ НА НАЕМИТЕ / RENTAL PRICES INDEX
(2015=100)

A GREAT SNACK

DETELINA'S

nuts and dried fruits

Simple. Satisfying. Sky-high.

ON AIR БЪЛГАРИЯ

Великото ни телевизионно наследство

Тази есен очаквайте новия сезон на
най-успешните български филми и сериали

Всеки
гелник | 20:00

bgonair.bg

бяхме деца.

*Бяхме, но времето лети.
Планирай бъдещето с пенсионноосигурителна
компания „Съгласие“*

Професионален фонд
Универсален фонд
Доброволен фонд

 СЪГЛАСИЕ
ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНА КОМПАНИЯ

С ПОГЛЕД КЪМ ТВОЕТО БЪДЕЩЕ!

ИЗКУСТВО НА СВЕТЛИНАТА

THE ART OF LIGHT

Fine Art Photography Awards е един от най-големите и престижни конкурси, фокусирани върху новите тенденции във фотографията, и най-вече върху абстрактната фотография. Създадени през 2014, наградите привличат все повече участници от година на година. Тук можете да видите някои от отличените фотографии от тазгодишното издание на конкурса.

Fine Art Photography Awards is one of the largest award giving bodies for a community of artists ushering an era of new trends in the world of photography. Created in 2014, this competition is a melting pot for people where passion, interest, sense of beauty and openness to diversity in photography collide in intergalactic proportions. Here, you can see some of the award-winning and commended photographs from the 2025 edition.

Жак Гарние - Естерио
Jacques Garnier - Estero

Александер Бек - Зимни артефакти
Alexander Beck - Winter artefacts

Скот Маккуук - Съдинки с боя. Солени езера в Западна Австралия
Scott Jon McCook - Paint Pots. Salt lakes found in the Western Australia

Александърс Дроздовс - Проект Еволюция
Aleksandrs Drozdovs - The Project "Evolution"

Себастиан Пиорек - Преливащата Земя
Sebastian Piorek - The overflowing earth

Джорджо Муняи - Под повърхността
 Giorgio Mugnai - Beneath the surface

Щефан Еделбютел
 - Стълбище във
 филхармонията на Елб
 Stefan Edelbüttel
 - Staircase in the
 Elbphilharmonie

Марек Биегалски - Горящо цвете
Marek Biegalski - Burning Flower

Фалко Бурехаузен - Лабиринтът на живота
Falko Burghausen - The labyrinth of life

Михаел Юрек - Зелени подове
Michael Jurek - Green Floors

Марчин Губа - Третото око
Marcin Giba - Third eye

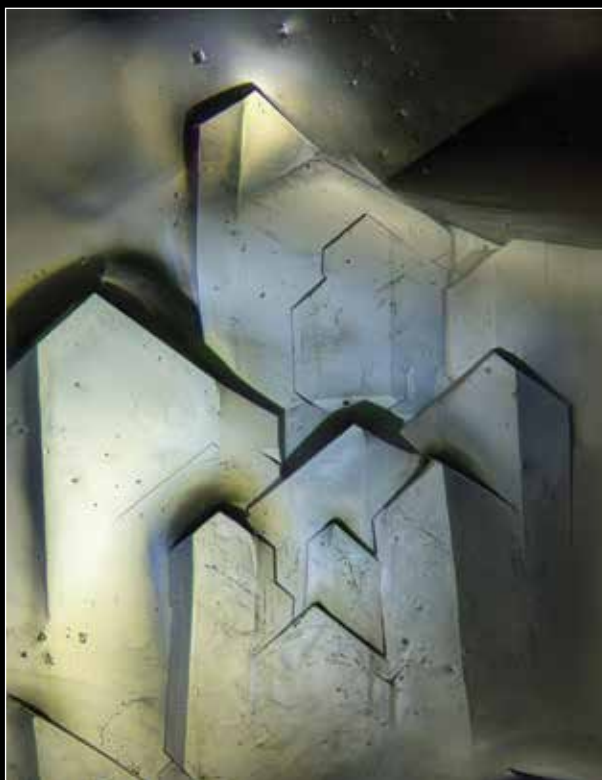

Питър Харлоу - Свърхсоленото езеро Уйиринг
Peter Harlow - Weering lair

Джули Кени - Сеитба
Julie Kenny - Seeding

Бевил Темпълтън-Смит - Поглед отблизо
Bevil Templeton-Smith - Looking Closer

Мачиел Цвартс -
Селце под звездна
нощ
Machiel Zwarts
- Village below a
starry night

ОТДАЙ СЕ НА ЛЯТНО СПОКОЙСТВИЕ

Застраховка „Защитен дом“
с 40% отстъпка.

Винаги с Вас!

Застраховка „Защитен дом“ от ЗАД „Армеец“ осигурява пълно застрахователно покритие на движимо и недвижимо имущество срещу:

- Пожар, мълния, експлозия
- Природни бедствия
- Земятресение
- Аварии от ВиК
- Късо съединение и токов удар
- Кражба и грабеж, злоумишлени действия на трети лица (вандализъм)
- Други рискове, в зависимост от конкретните нужди на застрахования.

Застраховка „Защитен дом“ е на промоционална лятна цена с 40% допълнителна отстъпка от 1 юни до 30 септември 2025 г.

За повече информация посетете интернет страницата на дружеството www.armeets.bg или се обадете на националния ни номер 0700 1 39 39.

84 | **ГОСТИ ОТ БЪДЕЩЕТО**
THE TOMORROW'S GUEST

70 | **ИГРАТА, КОЯТО НИ ПРАВИ ХОРА**
THE GAME THAT MAKES US HUMAN

80 | **ЕДНО РАМО ОТ ТЕХНИКАТА**
TECHNOLOGY TO THE RESCUE

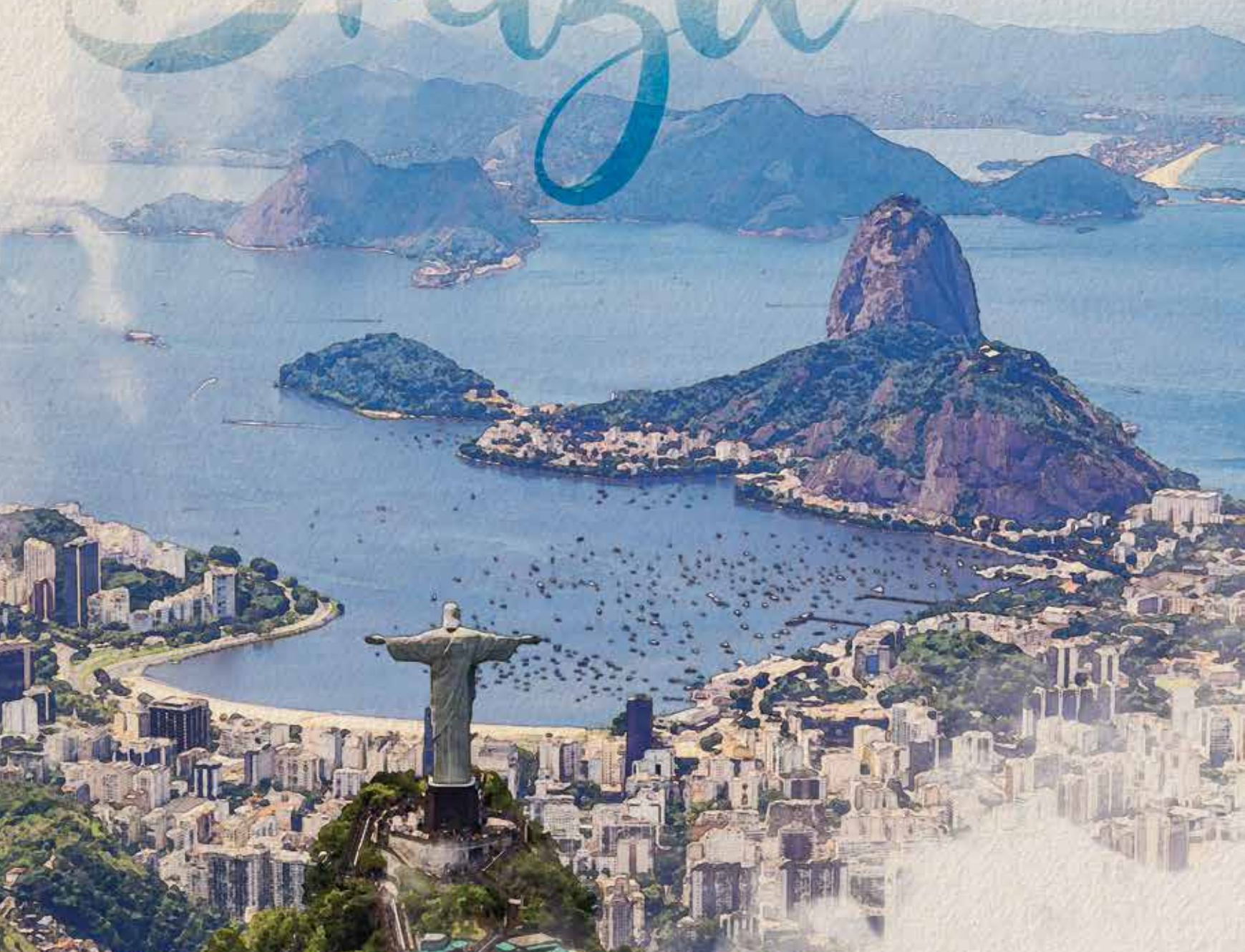

POSOKA.COM

Резервирай своето вълнуващо
пътуване на www.posoka.com
или се свържи с нас на **0700 17 107**

Brazil

Свали излишното Лети по-леко

Берберин + канела

ДВОЙНА СИЛА ЗА ПО-ЛЕКА ФОРМА

- По-малко апетит
- Балансирана кръвна захар
- Контрол върху теглото

Търсете в аптеките и онлайн на www.revita.bg

ИГРАТА, КОЯТО НИ ПРАВИ ХОРА

Лудориите сред природата не само подобряват здравето, но и превръщат децата в по-способни и уверени възрастни

Текст КАЛИН НИКОЛОВ / Фотография iSTOCK

Човекът е наистина човек, когато играе, казва Фридрих Шилер. Ползите от близкия контакт с природата са известни открай време, но едва напоследък започваме да осъзнаваме пълния им ефект върху човешкия организъм. За съжаление, успоредно с това започваме да прекарваме все повече време затворени и пред най-различни екрани. Кое-то е особено тревожно при децата. За много родители сценарият, в който детето им кротко си лежи в леглото и съзерцава телефона си, може и да звучи по-привлекателно от постоянното тичане по него навън и бдене да не пострада. Но учените са категорични, че децата, оставени да "дивеят" на воля, не само са по-зdrави, но и израсват като по-интелигентни, уверени и способни възрастни.

СЪРЦЕ, КОСТИ И ИМУННА СИСТЕМА. Нашите умове и тела са по начало предразположени да са сред природата, и се разтохват по-ефективно там, отколкото на дивана у дома. Зеленината, чистият въздух и усещането за простор увеличават чувството на удоволствие и подобряват способността ни да се концентрираме, и то значително. Освен това повишават нивото на кортизол, понижават кръвното налягане и намаляват риска от сърдечностъдови заболявания. Когато сте по-често навън, тялото произвежда повече витамин D (от излагането си на слънчевите лъчи), което е ключово за имунната система и за костите.

Освен това сред природата сме по-склонни да се занимаваме с физически активности - бягане, колеездене, гребане - отколкото в градска среда.

ПО-ДОБЪР СЪН, ПО-МАЛКО ДЕПРЕСИИ. По-трудно измерими, но вероятно още по-значителни са ефектите от излизането сред природата върху психическото здраве. Разходка в гората или планината доказано

понижава нивата на стрес и улеснява контрола над гнева. Хората, които често са сред зеленина, са много по-малко предразположени към депресия и дефицит на внимание. Допълнителен позитивен ефект е, че излизането сред природата с компания обикновено означава да обърнем повече внимание на близките и приятелите си - а общуването с хора не само е благоприятно за психиката, но и според някои последни изследвания забавя процеса на стареене. Другото, което разходките навън незабавно подобряват, е сънят. От една страна, физическите упражнения успокояват ума и уморяват тялото, което улеснява заспиването. От друга, естествената слънчева светлина е до 200 пъти по-интензивна от изкуственото осветление в офисите, и много по-добре управлява ритъма сън-бдърстване на организма.

ВАЖНО Е ДЕЦАТА ДА ДИВЕЯТ. Най-важните ефекти от контакта с природата обаче се проявяват при децата. Едно проучване в Дания, обхванало цели 900,000 души, показва, че онези, които са отраснали в по-зелени населени места, са с драстично по-нисък риск от психически заболявания като възрастни (още едно доказателство, че свърхзастрапяването на българските градове, допуснато и даже насърчавано от градските администрации в последните 30 години, е не само корупционно, но и престъпление срещу здравето ви).

Също толкова важно за децата е да могат да играят свободно навън. Неконтролираната, изобретателна игра сред природата стимулира мускулатурата и баланса, но също изгражда нови връзки в мозъка, които подпомагат решаването на сложни задачи. За модерните родители "неконтролирана игра" вероятно звучи плашещо, но всъщност игрите с поемане на (умерени) рискове са благоприятни, твърди Елън Хансен Сангсетър, професор от университетския колеж Куийн Мог, цитирана от

National Geographic. "Рискованата" игра в детството влияе много положително върху развитието на мозъка и подготвя децата по-добре да преценяват други рискове по-късно в живота.

РАЗХОДКАТА ПРЕДПАЗВА ОТ КЪСОГЛЕДСТВО. Дори и зрението се повлиява осезаемо от разходки сред природата, показват някои изследвания. Преди няколко години едно такова проучване в Тайван включи близо 11,000 деца на възраст между 9 и 11 години. Онези от тях, които прекарват повече време навън, се оказаха с 22% по-нисък риск да развият късогледство. От една страна, защото разходката сред природата означава, че те не са втрещени в таблетките и телефоните си. От друга, естествената светлина е по-разнообразна като дължини на вълната и по-полезна за окото. Гледането на различни като отдалеченост обекти навън също е добро упражнение, каквото затворените помещения не могат да предложат.

ДЕЦАТА ВСЕ ПО-МАЛКО СА НАВЪН. За съжаление колкото повече осъзнаваме благотворната роля на природата, толкова по-малко успяваме да се възползваме от нея. Ускоряващата се урбанизация отдалечава хората от дивата природа; в същото време дигиталните технологии отнемат все повече от времето ни и създават все нови и нови отвличащи вниманието забавления, особено за децата. Още през 2018 едно проучване в САЩ и Канада показва, че днешните деца прекарват средно с 36% по-малко време сред природата в сравнение със своите родители, когато са били деца. Спортът в градска среда и на закрито носи своите ползи, разбира се. Но той не стимулира развитието на функции като независимост, адаптивност, изобретателност, решаване на проблеми. Спомнете си го следващия уикенд, когато се чудите дали да не си останете пред телевизора. ■

THE GAMES THAT MAKE US HUMAN

Playing in nature not only improves health, but also turns children into more capable and confident adults

By KALIN NIKOLOV / Photography iSTOCK

A man is only fully human when he plays, Friedrich Schiller said. The benefits of close contact with nature have been known for a long time, but only recently have we begun to realise their full effect on the human mind and body. Unfortunately, in parallel, we are starting to spend more and more time indoors and in front of various screens. This is especially worrying for children. For many parents, the scenario in which their child lies quietly in bed and contemplates his phone may sound more attractive than constantly running around outside and scaring them that he might get hurt. But scientists are categorical that children left to "run feral" are not only healthier, but also grow up to be more intelligent, confident and capable adults.

HEART, BONES AND IMMUNE SYSTEM. Our minds and bodies are naturally wired to be in nature, and they unwind more effectively there than on the couch at home. Greenery, fresh air, and a sense of spaciousness increase feelings of pleasure and improve our ability to concentrate significantly. They also increase cortisol

levels, lower blood pressure and reduce the risk of cardiovascular disease. When you are outside more often, the body produces more vitamin D (from exposure to sunlight), which is key for the immune system and bones. In addition, in nature we are more likely to engage in physical activities - running, cycling, rowing - than in an urban environment.

BETTER SLEEP, LESS DEPRESSION. Harder to measure, but probably even more significant are the effects of getting out into nature on mental health. A walk in the forest or mountains has been proven to lower stress levels and make it easier to control anger. People who are often surrounded by greenery are much less prone to depression and attention deficit. An additional positive effect is that going out into nature with a company usually means paying more attention to our loved ones and friends. Communicating with people is not only beneficial for the psyche, but according to some recent studies, it also slows down the ageing process. Another thing that improves immediately, thanks to outdoor walks, is sleep. On the one hand, physical exercise calms the

mind and tires the body, which makes it easier to fall asleep. On the other hand, natural sunlight is up to 200 times more intense than artificial lighting in offices, and it manages the body's circadian rhythm much better.

WHY CHILDREN SHOULD GO FERAL. The most important effects of contact with nature, however, are evident in children. A study in Denmark, covering 900,000 people, showed that those who grew up in greener settlements have a dramatically lower risk of mental illness as adults (further proof that the overdevelopment of Bulgarian cities, allowed and even encouraged by city administrations in the last 30 years, is not only corrupt, but also a crime against your health).

Equally important for children is being able to play freely outside. Unsupervised, inventive play in nature stimulates muscles and balance, but also builds new connections in the brain that help solve complex tasks. For modern parents, "unsupervised play" probably sounds scary, but in fact, games with taking (moderate) risks are beneficial, claims Ellen Hansen Sandseter, a professor at Queen Maud University College, quoted by National Geographic. "Risky" play in childhood has a very positive effect on brain development and prepares children to better assess other risks later in life.

WALKS PROTECT AGAINST MYOPIA. Even vision is noticeably affected by walking in nature, some studies show. A few years ago, such a study in Taiwan included nearly 11,000 children between the ages of 9 and 11. Those who spent more time outdoors turned out to have a 22% lower risk of developing myopia. On the one hand, walking in nature means that they are not staring at their tablets and phones. On the other hand, natural light is more diverse in wavelengths and more beneficial for the eye. Looking at objects of different distances outside is also a good eye exercise, which indoor spaces cannot offer.

CHILDREN ARE OUTSIDE LESS AND LESS. Unfortunately, the more we realise the beneficial role of nature, the less we manage to take advantage of it. Accelerating urbanisation is distancing people from wild nature; at the same time, digital technologies are taking up increasing amounts of our time and creating more and more new distractions, especially for children. Back in 2018, a study in the US and Canada showed that today's children spend an average of 36% less time in nature compared to their parents when they were children. Urban and indoor sports bring their benefits, of course. But they do not stimulate the development of functions such as independence, adaptability, ingenuity, and problem-solving. Remember this next weekend when you wonder whether to stay in front of the TV. ■

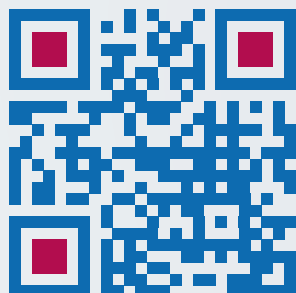

ВЕНОЗЕН
ЛАЗЕРЕН
ЦЕНТЪР

**РАЗЛИКАТА Е
В ДЕТАЙЛИТЕ!**

*Качеството на нещата,
които не се виждат е също толкова важно,
колкото и на нещата, които се виждат!*

www.varixclinic.bg

info@varixclinic.bg

+359 882 102 120

КОСОПАД? РЕШЕНИЕТО Е В ПРАВИЛНИЯ ПОДХОД! ЕСТЕТИК КЛУБ ВАРНА – СПЕЦИАЛИЗИРАНА ДЕРМАТОЛОГИЧНА И ЛАЗЕРНА КЛИНИКА

AESTHETIC CLUB
LASER DERMATOLOGY CLINIC

Косата е част от нашето себеусещане и идентичност. Затова загубата ѝ често не е просто естетически дискомфорт, а дълбоко личен момент, който влияе на самочувствието, енергията и увереността. Истината е, че косопадът рядко е случаен. Той е знак – понякога тих, понякога граматичен – че нещо в организма има нужда от внимание. Според статистиката до 70% от мъжете и над 50% от жените преживяват косопад в някакъв момент от живота си. Причините може да са стрес, хормонален дисбаланс, хранителни дефицити, аутоимунни процеси или генетична предразположеност. А шансът за възстановяване е най-голям, ако се започне терапия в рамките на първите 6 месеца – тогава успехът достига над 77%. В **Естетик клуб Варна** – специализирана дерматологична и лазерна клиника – подходът към косопادا е едновременно научен, технологичен и дълбоко човешки. Консултацията се извършва от дерматолог-трихолог. Освен дерматологичен преглед с трихоскоп, се назначават лабораторни изследвания, а при необходимост се прави и биопсия. Изготвя се индивидуален терапевтичен план, който включва лечение, хранителни добавки при дефицити, професионални процедури и други.

Предлагани терапии:

- **PRP (плазмолифтинг)** – кръвна плазма, обогатена с тромбоцити, която се инжектира в скалпа, за да стимулира растежа и регенерацията на фоликулите;
- **Lutronic LaseMD** – високотехнологичен лазер, който създава микроканали в кожата и позволява терапевтичните серуми да достигнат директно до космените фоликули;
- **Мезотерапии** с витамини, пептиди и аминокиселини, които подхранват скалпа и възстановяват микроциркулацията;
- **Hair Filler** – за плътност, блясък и дълбока биостимулация;
- **HairGen фототерапия** – активира клетъчния метаболизъм и удължава фазата на растеж;
- **Полинуклеотиди и екзозоми** – ново поколение регенеративни молекули с мощен антиоксидантен и растежен ефект;
- **Ботулинов токсин** – модерен метод при някои форми на алопеция с обещаващи резултати.

В **Естетик клуб** науката и грижата се

Dr. Viliyana Gancheva, dermatologist – Estetic Club, Varna

срещат. Защото косата е жива връзка между външния ни образ и вътрешния ни баланс. А когато подкрепата е точна, нежна и професионална – резултатите не закъсняват.

Естетик клуб Варна е мястото, където сигналите се разчитат правилно, а решенията се дават с внимание и прецизност.

Косопадът и болестите на скалпа са често причина за посещение в клиниката, а само комбинираният подход и взаимното доверие водят до очакваните резултати.

Посетете Естетик клуб Варна!

Look well, feel well, live well
www.aesthetic-club.com

HAIR LOSS? THE SOLUTION LIES IN THE RIGHT APPROACH! AESTHETIC CLUB VARNA – SPECIALIZED DERMATOLOGY AND LASER CLINIC

Hair is part of our self-perception and identity. That's why losing it is often not just an aesthetic discomfort, but a deeply personal moment that impacts self-esteem, energy, and confidence. The truth is, hair loss is rarely random. It is a signal – sometimes subtle, sometimes dramatic – that something in the body needs attention. According to statistics, up to 70% of men and over 50% of women experience hair loss at some point in their lives. The causes may include stress, hormonal imbalance, nutritional deficiencies, autoimmune processes, or genetic predisposition. The chance of recovery is highest when therapy begins within the first six months – in such cases, success rates exceed 77%.

At Aesthetic Club Varna – a specialized dermatology and laser clinic – the approach to hair loss is scientific, technological, and deeply human. Consultations are carried out by a dermatologist–trichologist. In addition to a dermatological examination with trichoscopy, laboratory tests are prescribed, and if necessary, a biopsy is performed. An individual therapeutic plan is then developed, which may include medical treatment, nutritional supplements for deficiencies, professional procedures, and more.

Therapies offered:

- **PRP (platelet-rich plasma therapy)** – blood plasma enriched with platelets, injected into the scalp to stimulate follicle growth and regeneration;
- **Lutronic LaseMD** – a high-tech laser that creates microchannels in the skin, allowing therapeutic serums to reach the hair follicles directly;
- **Mesotherapy** with vitamins, peptides, and amino acids to nourish the scalp and restore microcirculation;
- **Hair Filler** – for density, shine, and deep biostimulation;
- **HairGen phototherapy** – activates cellular metabolism and prolongs the growth phase;
- **Polynucleotides and exosomes** – next-generation regenerative molecules with powerful antioxidant and growth-promoting effects;
- **Botulinum toxin** – a modern method for certain types of alopecia with promising results.

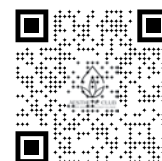
At Aesthetic Club, science meets care. Because hair is a living connection between our outer appearance and inner balance. And when support is precise, gentle, and profes-

sional – results follow.

Aesthetic Club Varna is the place where signals are interpreted correctly, and solutions are provided with attention and precision. Hair loss and scalp diseases are a common reason for visiting the clinic, and only a combined approach and mutual trust lead to the desired results.

Visit Aesthetic Club Varna!
Look well, feel well, live well
www.aesthetic-club.com

БЕЗОПАСЕН ЛИ Е МЕЛАТОНИНЪТ?

Безсънието е едно от проклятията на нашето време. Растящите нива на стрес и злоупотребата с екрани (синята светлина е особено вредна в това отношение) карат все повече хора да посягат към фармацевтични средства, за да заспят. Класическите приспивателни са вредни и могат да бъдат опасни. На техния фон толкова модерният напоследък синтетичен мелатонин изглежда напълно безобидно средство. Но само на пръв поглед.

МЕЛАТОНИНЪТ Е ЕСТЕСТВЕН ХОРМОН, който се произвежда от епифизата, от ретината на очите и от стомашно-чревния тракт. Открит е от Аарън Лърнър през 1958, но и до днес не познаваме изцяло многобройните му въздействия върху организма. Знаем със сигурност, че е мощен антиоксидант, с важна роля в имунната система, че регулира сезонния ритъм и влияние върху процеси като възпроизводството и контрола на телото. И също, разбира се, върху ритъма на съня и бодърствуването. Мелатонинът е основният инструмент мозъкът да усети, че му се спи. Върховете му концентрации са между полунощ и 8 часа сутринта. За съжаление производството му в тялото намалява с напредването на възрастта - оттам и по-честите проблеми със съня при възрастните хора. В началото на 90-те години приложната фармацевтика се научи да го синтезира (примерно от ориз), и оттогава той все по-широко се препоръчва като средство срещу безсъние.

И МАСОВО СЕ ИЗПИСВА НА ДЕЦА с хиперактивност (ADHD) или леки форми на аутизъм. А също и на напълно здрави деца, чиито родители искат да си облекчат живота. Мелатониновите добавки в повечето страни, включително и България, се продават свободно, без лекарско предписание. И все по-често с тях се злоупотребява. Неотдавна един от големите американски производители на мелатонин за деца (под формата на желирани мечета) преустанови доставките за няколко пазара като Австралия заради зачестилите случаи на деца, натровени със свръхдоза. В самите Съединени щати има подозрения за седем смъртни случая на деца заради злоупотреба с мелатонин, макар да не са доказани категорично.

ПРЕКАЛЯВАНЕТО С ДОЗИТЕ все пак е относително рядко явление. По-тревожният въпрос е дали редовната употреба дори в нормални количества е напълно безвредна. Все повече учени са скептични и твърдят, че вземането на синтетичен мелатонин влияе върху естествения синтез на хормона в организма - и в дългосрочен план предизвиква повече проблеми със съня, отколкото решава. Според експерти на Mayo Clinic, добавката е безопасна като краткосрочно решение - примерно при пътувания на дълги разстояния и борба с т. нар. jet lag, разстройство на съня от смяната на часовите зони. Но не се препоръчва за непрекъсната употреба. ■

ПРОСТО СРЕДСТВО СРЕЩУ КОМАРИ

Съвременната фармацевтика ни е дала множество средства срещу ухапвания на комари, но нито едно от тях не е съвсем безвредно за тялото. Учени твърдят обаче, че има едно напълно безобидно и много просто средство за намаляване на дискомфорта от ухапването: топлина. Нагряването на засегнатото място - примерно със затоплена лъжица или плик с гореща вода - помага да се разгради специфичен протеин в слюнката на комара, отговорен за сърбежа и зачервяването. Нужно е само да се внимава с температурата, за да не получите кожно изгаряне.

EO Dent

DENTAL CLINIC

НОВА 11-ТА КЛИНИКА

отвори врати в Пирин Голф!

NEW 11TH CLINIC

opened in Pirin Golf!

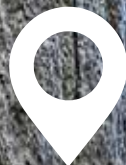
ЛЕЧЕНИЕ С ЛАЗЕР
ДЕНТАЛНА ЕСТЕТИКА
ИМПЛАНТОЛОГИЯ
ОРАЛНА ХИРУРГИЯ
ПАРОДОНТОЛОГИЯ
ДЕТСКА ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА
ОРТОДОНТИЯ
ОРТОПЕДИЯ
ФИЗИОТЕРАПИЯ
АЛЕРГОЛОГИЯ

LASER TREATMENT
DENTAL ESTHETICS
IMPLANTOLOGY
ORAL SURGERY
PERIODONTOLOGY
CHILDRENS DENTISTRY
ORTHODONTICS
ORTHOPEDY
PHYSIOTHERAPY
ALLERGOLOGY

We create
SMILES
with love!

Създаваме
УСМИВКИ

с любов!

0882011012

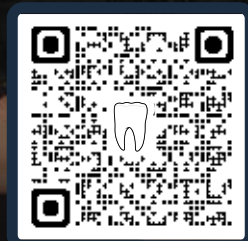
Комплекс Пирин Голф

СПЕЦИАЛИЗИРАНА ЕНДОДОНТСКА КЛИНИКА, гр. София, ул. "Св. П. Зографски" 16, тел.: 0889 466 766
СПЕЦИАЛИЗИРАНА ОРТОДОНТСКА КЛИНИКА, гр. София, ул. "Св. П. Зографски" 16, тел.: 0888 400 477
СПЕЦИАЛИЗИРАНА ДЕТСКА ДЕНТАЛНА КЛИНИКА, гр. София, ул. "Св. П. Зографски" 16, тел.: 0888 14 10 10
ДЕНТАЛНА КЛИНИКА ЕО ДЕНТ - Изгрев, гр. София, ул. "Св. П. Зографски" 16, тел.: 0888 46 46 66, 0884 45 45 77
ИМПЛАНТОЛОГИЧНА КЛИНИКА ЕО ДЕНТ, гр. София, бул. "Черни връх" 6А, тел.: 0888 500 522, 0888 500 533
ДЕНТАЛНА КЛИНИКА ЕО ДЕНТ - Лозенец, гр. София, бул. "Арсеналски" 11, тел.: 0885 003 706
ДЕНТАЛНА КЛИНИКА ЕО ДЕНТ - Люлин, гр. София, бул. "З. Стоянов" бл. 417, тел.: (02) 927 08 18, 0886 097 405, 0888 500 505
ДЕНТАЛНА КЛИНИКА ЕО ДЕНТ - Перник, гр. Перник, ул. "Черешово топче" 2, тел.: 076 60 18 00; 60 19 00, 0886 097 401
ДЕНТАЛНА КЛИНИКА ЕО ДЕНТ - Перник Изток, гр. Перник, бул. "Юрий Гагарин" бл. 35/37, тел.: 076 67 21 00, 0886 097 403
МОБИЛЕН ЗЪБОЛЕКАРСКИ КАБИНЕТ - тел.: 0886 466 166
ДЕНТАЛНА КЛИНИКА ЕО ДЕНТ - Пирин голф, тел.: 0882 011 012

f EODent @eo.dent @eodentalclinic @EODENTALCLINICBG

0888 500 522, 0888 500 533, 0888 46 46 66 0888 14 10 10, 0888 400 477, 0886 097 405

www.eo-dent.com www.eo-implant.com www.eo-kids.com

IS MELATONIN SAFE?

Insomnia is one of the curses of our time. Rising stress levels and the abuse of screens (blue light is particularly harmful in this regard) are causing more and more people to reach for pharmaceuticals to fall asleep. Classic sleeping pills are harmful and can be dangerous. Against their background, the recently fashionable synthetic melatonin seems completely harmless. But only at first glance.

MELATONIN IS A NATURAL HORMONE that is produced by the pineal gland, the retina of the eyes and the gastrointestinal tract. It was discovered by Aaron Lerner in 1958, but to this day, we do not fully understand its many effects on the body. We know for sure that it is a powerful antioxidant, has an important role in the immune system, regulates seasonal rhythms and influences processes such as reproduction and weight management. And also, of course, on the rhythm of sleep and wakefulness. Melatonin is the main tool for the brain to feel sleepy. Its peak concentrations are between midnight and 8 a.m. Unfortunately, its production in the body decreases with age - hence the more common sleep problems in older people. In the early 1990s, applied pharmaceuticals learned to synthesise it (for example, from rice), and since then it has been increasingly recommended as a remedy for insomnia.

IT IS WIDELY PRESCRIBED TO CHILDREN with hyperactivity (ADHD) or mild forms of autism. And also to completely healthy children whose parents want to make their lives easier. Melatonin supplements in most countries, including Bulgaria, are sold freely, without a doctor's prescription. And they are increasingly abused. Recently, one of the major American manufacturers of melatonin for children (in the form of gummy bears) suspended supplies to several markets, such as Australia, due to the increased number of cases of children poisoned with overdoses. In the United States alone, there are suspected seven deaths of children due to melatonin abuse, although they have not been conclusively proven.

OVERDOSES ARE STILL RELATIVELY RARE. The more worrying question is whether regular use, even in normal amounts, is completely harmless. More and more scientists are sceptical and claim that taking synthetic melatonin affects the body's natural synthesis of the hormone, causing, in the long run, more sleep problems than it solves. According to experts at the Mayo Clinic, the supplement is safe as a short-term solution - for example, when travelling long distances and fighting the so-called jet lag, a sleep disorder caused by changing time zones. But it is not recommended for continuous use. ■

A SIMPLE MOSQUITO REMEDY

Modern pharmaceuticals have given us many remedies against mosquito bites, but none of them are completely harmless to the body. However, scientists say there is a completely harmless and very simple way to reduce the discomfort of a bite: heat. Heating the affected area - for example, with a warm spoon or a hot water bag - helps break down a specific protein in the mosquito's saliva that is responsible for the itching and redness. You just need to be careful with the temperature so as not to get a skin burn.

Мулти ПРОБИОТИК за жени

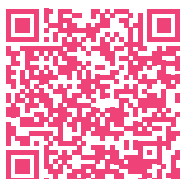
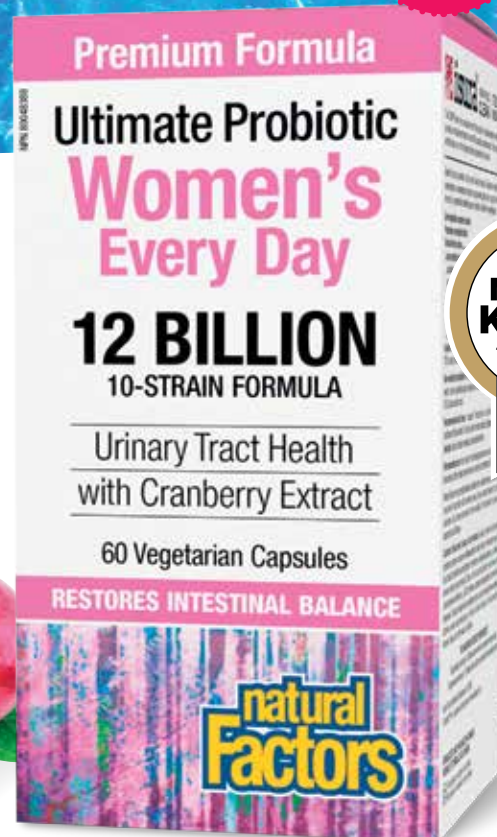
12
щам

12
млрг.
активни
пробиотици

+
червена
боровинка

НАТУРАЛНА И ЕФИКАСНА ЗАЩИТА за вагиналната и уринарна микрофлора

- Поддържа чревната, вагинална и уринарна микрофлора.
- Потиска растежа на патогените G. Vaginalis, C. albicans и E. Coli.
- Подпомага профилактиката и лечението на бактериална вагиноза, кандидоза и цистит.

Търсете в аптеките и
онлайн на www.revita.bg

**natural
Factors**

ЕДНО РАМО ОТ ТЕХНИКАТА TECHNOLOGY TO THE RESCUE

Пет любопитни играчки, които ще ви помогнат да живеете по-здравословно

Five interesting gadgets that will help you live a healthier life

1. Shokz OpenRun Pro 2

Повечето слушалки за спорт имат един голям недостатък: пречат на ушите ви да долавят естествените звуци от обкръжението. Което може да е дори опасно, когато тичате навън. OpenRun на Shokz изобщо не влизат в ушите, а предават звука през костта направо към тъпанчетата. Леки са и водоустойчиви.

Most sports headphones have one big drawback: they prevent your ears from hearing natural sounds from your surroundings. Which can even be dangerous when you're running outside. Shokz's OpenRun don't go into your ears at all, but transmit sound through the bone directly to your eardrums. They're light-weight and waterproof.

2. Oura Ring 4

Ако предпочитате да носите на китката си класически часовник, няма проблем - можете да ползвате всички функции на фитнес трекер с този умен пръстен, който следи физическата активност и съня ви, както и още дузина неща.

If you prefer to wear a classic watch on your wrist, no problem - you can use all the functions of a fitness tracker with this smart ring that monitors your physical activity and sleep, as well as a dozen other things.

1.

3. Insta360 GO 3S

Да заснемеш клипчета и снимки от приключенията си на открито е ключова част от преживяването - а тази екшън камера го прави изключително лесно, произвежда видео с 4K качество, управлява се с жестове и тежи невероятните 39 грама.

Capturing videos and photos of your outdoor adventures is a key part of the experience - and this action camera makes it extremely easy, producing 4K quality video, controlled with gestures and weighing an incredible 39 grams.

4. Felix Gray

Синята светлина от телефонните и компютърните екрани пречи на съня. Най-лесното решение е просто да оставите телефона настрана, когато си легнете. Но ако нямате съответната сила на волята, или пък ви се налага да сте онлайн преди лягане, тези специални очила филтрират синята светлина и гарантират добър сън дори след часове скролване.

4.

2.

3.

5.

Blue light from phone and computer screens interferes with sleep. The easiest solution is to simply put your phone away when you go to bed. But if you don't have the willpower, or you just have to be online before bed, these special glasses filter out blue light and guarantee a good night's sleep even after hours of scrolling.

5. Ozlo Sleepbuds

Тази смесица от слушалки и тапи за уши е разработена от трима бивши инженери на Bose. Ozlo Sleepbuds прилягат плътно в ухото, така че спокойно можете да се въртите върху възглавницата с тях. Функционират като нормални слушалки, но следят кога ще заспите и тогава прекъсват музиката, оставяйки само шумопотискащата функция включена.

This hybrid of headphones and earplugs was developed by three former Bose engineers. Ozlo Sleepbuds fit snugly in your ear, so you can roll around on your pillow with them on. They work like regular headphones, but they detect when you're falling asleep and then pause the music, leaving only the noise-cancelling feature on. ■

ЛЕТИ С УДОБНИ ДИРЕКТНИ ПОЛЕТИ ОТ СОФИЯ

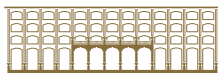

➤ **БЕРЛИН** от €99

➤ **ФРАНКФУРТ** от €99

➤ **ЦЮРИХ** от €139

ТИ ИЗБИРАШ СВОЯТА ИСТОРИЯ!

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

www.astorgardenhotel.com

**ASTOR GARDEN
HOTEL**

Sts. Constantine and Helena Resort

www.villachinka.com

ensana
AQUAHOUSE HOTEL

ensanahotels.com

AZALIA
HOTEL BALNEO & SPA

www.azaliahotel.com

**HOTEL
PRIMORSKI**

www.hotelprimorski.com

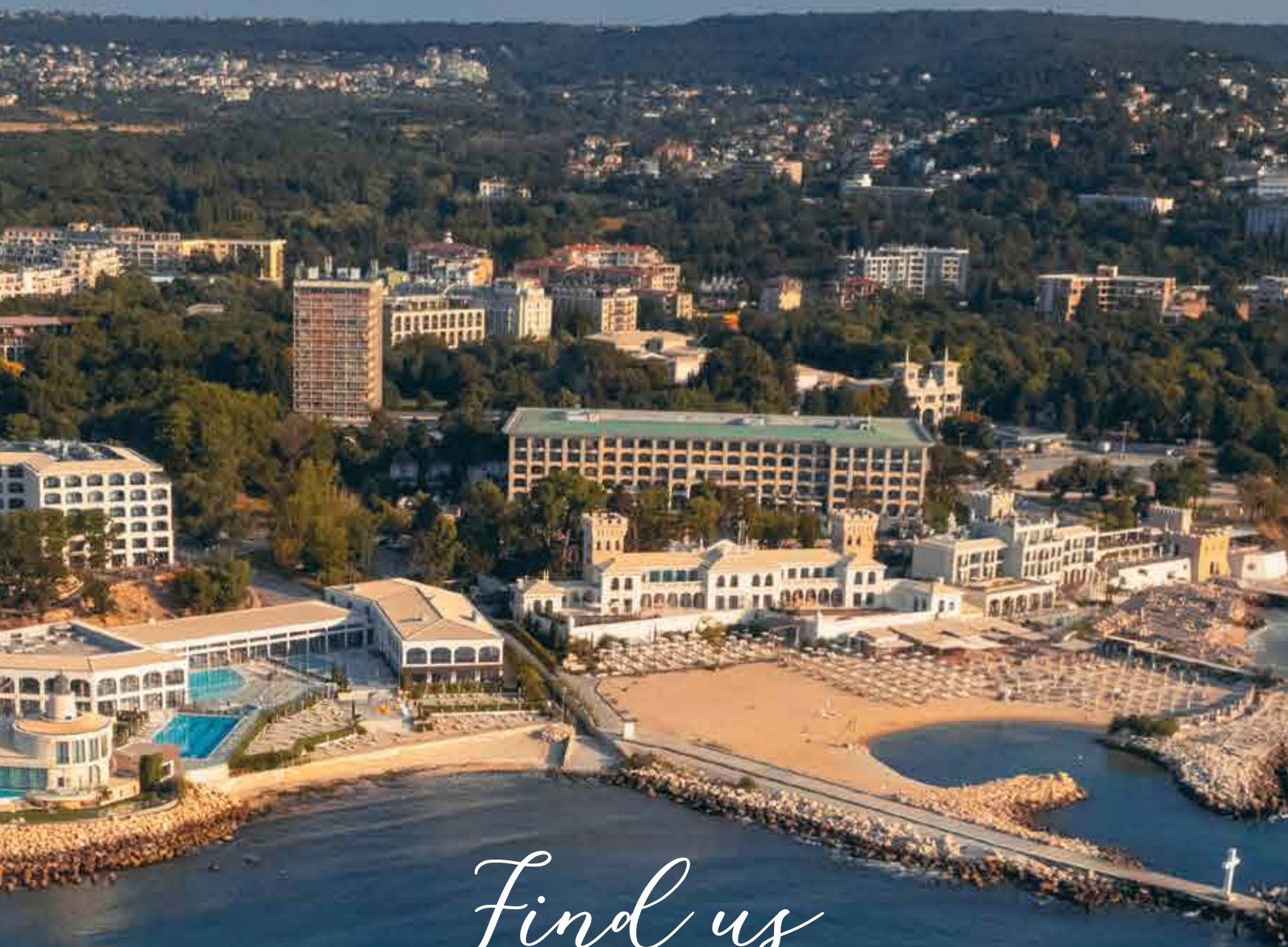

**AQUA
HOUSE**
THERMAL & BEACH

www.aquahouse.bg

SEA. SPA. CULINARY DESTINATION.

Find us

www.visitstconstantine.bg

Sts. Constantine and Helena Resort | Varna | Bulgaria | 0700 70 799

ГОСТИ ОТ БЪДЕЩЕТО

Най-после знаем какво е произвела най-голямата инвестиция в нов модел в автомобилната история. Запознайте се с новото BMW iX3

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография BMW

Филмовото градче на Бавария, в покрайнините на Мюнхен, е виждало доста блясък в стогодишната си история. Алфред Хичкок прави първия си филм тук; в студиото са снимали Елия Казан, Стенли Кубрик, Орсън Уелс, Били Уайлдър, Ингмар Бергман и Оливър Стоун; тук са създадени шедеври като "Звукът на музиката" и "Кабаре" на Боб Фос, както и фаворитът от детството ми "Приказка без край". Но никога досега прочутото студио не е било домакин на очаквана с толкова нетърпение премиера: тази на новото BMW iX3.

ВСЪЩНОСТ ТОЧНАТА ДУМА Е "ПРЕДПРЕМИЕРА": от BMW са ни поканили в условия на пълна секретност,

за да ни покажат първия модел от прословутата Neue Klasse гама месец преди официалното му представяне. А нетърпението е обяснимо: предстои да видим какво е произлязло от най-голямата инвестиция в развойна дейност в историята на компанията. Всъщност може би най-голямата инвестиция в нов модел изобщо в автомобилната история. BMW вложи 9 милиарда евро само в развойната и изследователска дейност, която ни е дала този автомобил, и още над 11 милиарда допълнителни капиталови разходи. Резултатът е от това е Neue Klasse: изцяло нова концепция за автомобил, която в следващите две години ще се появи в цели 40 отделни модела на германците. ►

► **ПОВЕЧЕ ОТ ДЕСЕТИЛЕТИЕ СЛУШАМЕ** как електрическото задвижване всеки момент ще се изравни с двигателя с вътрешно горене. Тук това най-после е факт - не само като цена, както ще видите след малко, но и като способности. iX3 може да измине с едно зареждане повече, отколкото бензиновите му аналози с един резервоар.

Едното обяснение е в удивителната аеродинамика. Формата на предницата може и да не го подсказва, но този автомобил има коефициент на челно съпротивление 0.24. Кое е по-добре от някои хиперколи като Rapani Нуауга, от пословично обтекаемата Toyota Prius, и даже от футуристичното BMW i8.

Това е ключово - особено в реалния живот. В тестовия цикъл на WLTP, въздушното съпротивление поглъща около 30% от цялата изразходвана енергия от един електромобил. Но на магистралата поглъща над 60%. Оттам идват драматичните разлики между обещания и реалния пробег на много модели. Но тук нещата не стоят така.

МАКСИМАЛНИЯТ ПРОБЕГ С ЕДНО ЗАРЕЖДАНЕ за варианта iX3 50 xDrive е 805 km в

комбиниран цикъл. В последните години се наслушахме на обещания за 650, 700 и повече km с едно зареждане, само за да установим, че в реалността те се превръщат в 450, 400 или дори 300. BMW обаче досега бе пословично предпазлива, когато даваше оценка на възможностите на автомобилите си. Така че имаме всички основания да очакваме този автомобил наистина да е способен да отиде от София до Бургас и да се върне без зареждане.

Това е първият модел на баварците с шесто

Онова, в което
iX3 не разочарова,
са технологиите
в интериора.
Те променят
самия начин на
взаимодействие с
автомобила

поколение електрическо задвижване - което няма почти нищо общо с предишните пет. Архитектурата вече е 800-волтова. Батериите не са призматични, а цилиндрични, с никел-манган-кобалтова химия, и не се монтират в отделни модули, а се въграждат направо в корпуса. Това прави почти невъзможна подмяната на отделна клетка. Но от BMW след над десетилетие опит с електромобилите твърдят, че повреди на отделни клетки се случват изключително рядко. Вместо това германците са извадили от батерията всички компоненти, които потенциално създават проблеми, и са ги събрали в така наречения Energy Master - отделен блок, където са лесно достъпни за ремонт.

Във версията 50 xDrive - единствената, която видяхме през юли - батерията е с използваем капацитет почти 109 kWh. Тя е комбинирана с нов инвертор, вече собствено производство на BMW, и с изцяло нови електромотори. Електрическият xDrive напред ще изглежда така: ASM, или асинхронен електромотор отпред, избран заради компактните размери, ниското тегло и умерената цена; и мощен EESM - тоест външно възбудим електромотор отзад. В

премиум сегмента BMW е единствената компания, която използва EESM.

СЛЕДВАЩАТА РЕВОЛЮЦИЯ ТУК Е СКОРОСТТА на зареждане. Новото iX3 може да приема заряд не с 250 киловата, както беше досега с най-добрите модели на BMW, а до 400. Което значи, че 10 минути на зарядна станция ще ви дават 350 km пробег.

Драстична промяна, както виждате, е настъпила и в дизайна. Смелите концептуални модели обикновено се превръщат в доста предпазливи серийни автомобили. Тук не е така. Повечето идеи от прототипа са запазени и в готовия модел. Включително оригиналната концепция за предницата, където металният блясък на хрома, който бе символ на BMW в последните десетилетия, е заменен със светлина.

Малко се усъмнихме колко практично ще е това в реалния живот, и какво би ви струвал един лек градски сблъсък с тази светеща решетка. Но от BMW са я тествали и дори са се консултирали със застрахователни компании, така че уверяват, че подмяната ѝ няма да е по-скъпа от тази на традиционната решетка.

ЗА РАЗЛИКА ОТ ПРЕТРУПАНИЯ ДИЗАЙН на някои баварски модели от близкото минало, тук всички линии са максимално изчистени. Дръжките на вратите се подават автоматично, щом доближите колата. Стандартните джанти са 20-цолови, но могат да пораснат и до 22 цола. Задните фарове имат нов светлинен подпис, който подчертава

колко широка е колата. Багажникът побира 520 литра, или 1750, ако сънете задните облегалки. Под предния капак имате 58-литров "фрѝнк" - за кабели и инструменти. Като казахме, че серийната кола почти точно повтаря концепта, това не се отнася за интериора. Прототипът отпреди година имаше очарователен салон с оранжев плюш в духа на 60-те години, но от него за наше разочарование няма и помен - дизайнерите ни обясниха, че този материал не издържа достатъчно във времето. Вместо това получавате минималистичен салон с нов дизайн на седалките и нови материали - рециклирани, но доста приятни на пипане.

ОНОВА, В КОЕТО IX3 НЕ РАЗОЧАРОВА, СА ТЕХНОЛОГИИТЕ в интериора. Те променят самия начин на взаимодействие с автомобила. Концепцията има четири компонента, най-важният от които е така нареченият Panoramic Drive. Това е екран, който се простира открай докрай под предното стъкло, и който ви дава най-важната информация, внимателно степенувана така, че да не отвлича вниманието от шофирането. Проектиран е на базата на реални данни, получавани с години от над 10 милиона клиенти - какво използват, къде гледат и така нататък.

Вторият компонент е големият централен екран на мултимедията, от който реално се управлява всичко в този автомобил. Според BMW необикновената му форма улеснява значително работата и възприемането. Третият компонент е изцяло новият волан, от който могат да се управляват почти

всички функции и който трябва да компенсира пълната липса на бутони по таблото. И накрая имате нов хедъп-дисплей, който показва информацията като триизмерни проекции върху пътя. Гласовият асистент е разработен в партньорство с Amazon и установихме, че разбира учудващо широк спектър от команди. А в личния си шофьорски профил можете да зададете кои асистенти да се изключват автоматично при потегляне - примерно ограничителят на скоростта. Не се налага да правите нищо - камерата ви разпознава и привежда всичко така, както го предпочитате.

Още една революция засяга начина, по който се управляват всички функции. Вместо един компютър, Neue Klasse използва цели четири, наречени супермозъци, всеки от които е няколкостотин милиона пъти по-мощен от компютъра, който прати човек на Луната. Един отговаря за обичайните функции на автомобила. Един е посветен само на асистентите и автономното управление, и е 20 пъти по-бърз от досегашния. Един отговаря за Panoramic Drive и информационната система. Последният се грижи за удоволствието от шофирането - тоест за реакциите на електромоторите, за окачването и така нататък. Разделянето на компютърните функции между тези четири локални супермозъци опростява много електрическата архитектура - и спестява над 600 метра кабели. Всеки "мозък" е дублиран от простички, но надеждни резервни системи.

ЗА ПОВЕДЕНИЕТО НА ПЪТЯ не можем да ви кажем много на базата на оглед в киностудио, разбира се. Но инженерите твърдят, че новата батерия прави шасито още по-устойчиво на усукване. Тежестта е разпределена в съотношение 49 на 51 между предната и задната ос. Спирането в почти всички случаи е чрез рекуперация, накладките се задействат само в екстремни ситуации. Което значи, че ще ги сменяте веднъж на десет години.

iX3 има още един удивителен аспект, и той е свързан с цената. Обикновено, когато един производител представи модел, много по-добър от предишния във всяко отношение, и цената му е много по-добра. Тук обаче цената за версията 50 xDrive в Германия ще започва от 68,900 евро. Кое е много близко до досегашното iX3, абсолютно сравнимо с плъг-ин хибридната версия на X3, и всъщност е по-евтино от дизеловото X3 40d.

Петер Мюлер - човекът, който е отговарял за развитието на този автомобил от самото му начало - ми каза, че целта на BMW е била да създаде автомобил, който сякаш е прескочил едно поколение в развитието си. Аз лично мисля, че са преизпълнили тази цел и с новото iX3 са създали кола, която прескача при нас директно от бъдещето. ■

THE TOMORROW'S GUEST

We finally know what the biggest investment in a new model in automotive history has produced. Meet the new BMW iX3

By KONSTANTIN TOMOV / Photography BMW

The Bavarian film town on the outskirts of Munich has seen its fair share of glory in its century-long history. Alfred Hitchcock made his first film here; Elia Kazan, Stanley Kubrick, Orson Welles, Billy Wilder, Ingmar Bergman and Oliver Stone have all shot at the studio; masterpieces like The Sound of Music and Bob Fosse's Cabaret, as well as my childhood favourite, The Neverending Story, were created here. But never before has the famous studio hosted such an eagerly awaited premiere as that of the new BMW iX3.

ACTUALLY, THE RIGHT WORD IS "PRE-PREMIERE": BMW has invited us in complete secrecy to showcase the first model in its infamous Neue Klasse range a month before its official launch. The impatience is understandable: we are about to see what has come of the largest R&D investment in the company's history. In fact, perhaps the largest investment in a new model in automotive history. BMW has put 9 billion euros into the research and development that gave us this car, and over 11 billion euros in additional capital expenditure. The result is the Neue Klasse: a completely new car concept that will appear in as many as 40 individual models of the Germans in the next two years.

For more than a decade, we have been hearing how electric drive will soon catch up with the internal combustion engine. Here, it is finally a fact - not only in terms of price, as you will see in a moment, but also in terms of capabilities. The iX3 can go further on a single charge than its petrol counterparts on a single tank.

One explanation is the amazing aerodynamics. The shape of the front end may not suggest it, but this car has a drag coefficient of 0.24. That's better than some hypercars like the Pagani Huayra, the proverbially streamlined Toyota Prius, and even the futuristic BMW i8.

THIS IS KEY - ESPECIALLY IN REAL LIFE. In the WLTP test cycle, air resistance absorbs

about 30% of the total energy consumed by an electric car. But on the highway, it absorbs over 60%. That's where the dramatic differences between the promised and actual mileage of many models come from. But that's not the case here.

The maximum range on a single charge for the iX3 50 xDrive version is 805 km in the combined cycle. In recent years, we've heard promises of 650, 700 and more km on a single charge, only to find that in reality they turn into 450, 400 or even 300 km. However, BMW has always been notoriously cautious when assessing the capabilities of its cars so far. So we have every reason to expect that this car will indeed be capable of going from Sofia to Burgas and back without recharging.

This is the first Bavarian model with a sixth generation of electric drive, which has almost

nothing in common with the previous five. The architecture is now 800-volt. The batteries are not prismatic, but cylindrical, with nickel-manganese-cobalt chemistry, and are not installed in separate modules, but are built directly into the body. This makes it almost impossible to replace an individual cell. But BMW, after more than a decade of experience with electric cars, claims that damage to individual cells occurs extremely rarely. Instead, the Germans have removed all the components that potentially cause problems from the battery and collected them in the so-called Energy Master - a separate unit, where they are easily accessible for repair.

IN THE 50 xDRIVE VERSION - the only one we saw in July - the battery has a usable capacity of almost 109 kWh. It is combined with a new inverter, now BMW's own production, and with completely new electric motors. The electric xDrive will look like this in the future: ASM, or asynchronous electric motor at the front, chosen for its compact size, low weight and moderate price; and a powerful EESM - that is, an externally excited electric motor - at the rear. In the premium segment, BMW is the only company that uses EESM.

The next revolution here is the charging speed. The new iX3 can accept a charge not with 250 kilowatts, as was the case with the top BMW models so far, but up to 400. Which means that 10 minutes at a charging station will give you 350 km of range.

A DRASTIC CHANGE, AS YOU CAN SEE, has also occurred in the design. Bold concept models usually turn into rather cautious production cars. This is not the case here. Most of the ideas from the prototype have been preserved in the finished model. Including the original concept for the front, where the metallic shine of chrome - a symbol of BMW in recent decades - has been replaced with light.

We were wondering how practical this would be ►

BMW iX3

469

к. с. максимална мощност
hp maximum power

645

Нм максимален въртящ момент
Nm maximum torque

4.9

секунди 0-100 км/ч
seconds 0-100 km/h

210

км/ч максимална скорост
kph top speed

805

км пробег (WLTP)
km range (WLTP)

BMW has put
9 billion euros
into the research
and development
that gave us this
car, and over 11
billion euros in
additional capital
expenditure

► in real life, and what a minor city collision with this glowing grille would cost you. But BMW has tested it and even consulted with insurance companies, so they assure that replacing it will not be more expensive than replacing a traditional grille.

UNLIKE THE CLUTTERED DESIGN of some recent Bavarian models, here all the lines are as clean as possible. The door handles extend automatically as you approach the car. The standard wheels are 20-inch, but they can grow to 22 inches. The taillights have a new light signature that emphasises how wide the car is. The trunk holds 520 litres, or 1750 if you fold the rear seats. Under the hood, you have a 58-litre "frunk" - for cables and tools.

Having said that the production car almost exactly repeats the concept, this does not apply to the interior. Last year's prototype had a charming orange plush interior in the spirit of the 60s, but to our disappointment, there is no trace of it - the designers explained to us that this material does not last long enough. Instead, you get a minimalist interior with a new seat design and new materials - recycled, but quite pleasant to the touch.

WHAT THE IX3 DOES NOT DISAPPOINT IN is the technology in the interior. It changes the very way you interact with the car. The concept has four components, the most important of which is the so-called Panoramic Drive. This is a screen that stretches from edge to edge under the windshield, and which gives you the most important information, carefully graded so as not to distract from driving. It is designed based on real data received over the years from over 10 million customers - what they use, where they look and so on.

The second component is the large central multimedia screen, from which everything in this car is actually controlled. According to BMW, its unusual shape makes it significantly easier to work and perceive.

The third component is the completely new steering wheel, from which almost all functions can be controlled and which should compensate for the complete lack of buttons on the dashboard. And finally, you have a new head-up display, which shows information as three-dimensional projections onto the road. The voice assistant was developed in partnership with Amazon, and we found that it understands a surprisingly wide range of commands. And in your personal driver profile, you can set which assistants should be automatically switched off when you set off - for example, the speed limiter. You don't have to do anything - the camera recognises you and sets everything the way you prefer.

ANOTHER REVOLUTION CONCERNS THE WAY all the functions are controlled. Instead

of one computer, the Neue Klasse uses four so-called superbrains, each of which is several hundred million times more powerful than the computer that sent a man to the moon. One is responsible for the usual functions of the car. One is dedicated solely to assistants and autonomous driving, and is 20 times faster than the previous one. One is responsible for the Panoramic Drive and the information system. The last one takes care of the driving pleasure - that is, the reactions of the electric motors, the suspension and so on. The division of the computer functions between these four local superbrains greatly simplifies the electrical architecture - and saves over 600 meters of cables. Each "brain" is duplicated by simple but reliable backup systems.

We can't tell you much about the road behaviour based on a viewing in a film studio, of course. But engineers claim that the new battery makes the chassis even more resistant to twisting. The weight is distributed in a ratio of 49 to 51 between the front and rear axles.

Braking is almost always through recuperation; the pads are activated only in extreme situations. Which means that you will change them once every ten years.

THE IX3 HAS YET ANOTHER AMAZING ASPECT: the price. Usually, when a manufacturer presents a model that is much better than the previous one in every respect, its price is also much better. Here, however, the price for the 50 xDrive version in Germany will start at 68,900 euros. Which is very close to the old iX3, absolutely comparable to the plug-in hybrid version of the X3, and is actually cheaper than the diesel X3 40d.

Peter Müller - the man who has been responsible for the development of this car from the very beginning - told me that BMW's goal was to create a car that seemed to have skipped a generation in its development. Personally, I think they have exceeded that goal and with the new iX3 they have created a car that jumps to us directly from the future. ■

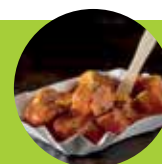
98 | ДОКАТО ЦЪФТЯТ
ЛИПИТЕ
WHILE THE LINDEN TREES BLOOM

94 | ПЪТЯТ НА ВОИНА
THE WARRIOR'S PATH

114 | РОДЕН ОТ МИЗЕРИЯТА
BORN OF MISERY

АФИШ

КЛАСИКА

ЕМАНУИЛ ИВАНОВ // Софийската филхармония ще открие новия си сезон с изява на една от изгряващите звезди на европейската класическа сцена. Откакто спечели международния конкурс "Феручо Бузони" през 2019, Иванов рядко се задържа в България. Загърба му са рецитали на някои от най-прочутите сцени, включително и в "Ла Скала". Програмата сега включва Концерт за пиано и оркестър номер 1 и Симфония номер 4 от Чайковски. Диригент - Наиден Тодоров.

11 септември, зала "България", София

КИНО

ДЪЛГАТА РАЗХОДКА // Малко писатели са по-подходящи за филмиране от Стивън Кинг. Сега най-после на голям екран ще оживее една от най-прочутите истории на майстора на трилъра. В превърналите се в тоталитарна държава Съединени щати младежите участват в състезание по фходене, в което уморилите се направо биват екзекутирани - докато не остане един победител. Франсис Лорънс ("Изгрите на глада") е режисьор, а в ролята на злобещия майор ще видим самия Марк Хамил.

В кината от 12 септември

КОНЦЕРТ

MANU CHAO // Хосе Мануел Томас Артуро Чао Ортега, или накратко Ману Чао, е едно от най-любопитните явления в съвременната френска и испанска музика. Основател на Mano Negra, след разпада на групата през 1995 Ману се посвети на солова кариера, която го довежда отново в България този септември. Очаквайте както парчета от последния му албум Viva Tu, издаден миналата година, така и познати хитове като Me Gustas Tu и Clandestino.

16 септември, Парк център Юнак, София

EN

CLASSICAL MUSIC

EMANUIL IVANOV // The Sofia Philharmonic Orchestra will open its new season with a performance by one of the rising stars of the European classical scene. Since winning the Ferruccio Busoni International Competition in 2019, Emanuil Ivanov has rarely stayed in Bulgaria. He has given recitals on some of the most famous stages, including La Scala. The program now includes Concerto for Piano and Orchestra No. 1 and Symphony No. 4 by Tchaikovsky. Naiden Todorov is conducting.

September 11, Bulgaria Hall, Sofia

CINEMA

THE LONG WALK // Few writers are more suitable for filming than Stephen King. Now, finally, one of the most famous stories by the master of thrillers will come to life on the big screen. In the totalitarian state of the United States, young people participate in a walking competition, in which those who get tired are simply executed - until there is only one winner left. Francis Lawrence ("The Hunger Games") is the director, and in the role of the sinister Major we will see Mark Hamill himself.

In cinemas from September 12

CONCERT

MANU CHAO // José Manuel Tomás Arturo Chao Ortega, or Manu Chao for short, is one of the most curious phenomena in contemporary French and Spanish music. The founder of Mano Negra devoted himself to a solo career after the breakup of the band in 1995. Now, Manu comes back to Sofia this September with some tracks from his latest album Viva Tu, that came out last year, as well as with familiar hits such as Me Gustas Tu and Clandestino.

September 16, Park Center Yunak, Sofia

POSTER

ШОУ

SCOTT BRADLEE'S POSTMODERN JUKEBOX // Много любопитен проект на нашумелия американски пианист Скот Брадли, който се е посветил да интерпретира по нов начин безсмъртните хитове от целия XX век - от ранния джаз до Лейди Гага. Свидетелство за успеха на рецептата са над милиард гледания в YouTube. Новото европейско турне на групата се нарича Magic & Moonlight и София е избрана за официалното му начало.

18 септември, НДК, София

РОМАН

ПОДЧИНЕНИЕ // Мишел Уелбек е най-скандалният, но и най-оригиналният съвременен френски писател. "Подчинение" е един от последните му романи, макар да идва в България с обичайното няколкогодишно закъснение. Героят е преподавател в Сорбоната, който е изправен пред сложен избор, когато новата Ислямска партия във Франция печели властта и започва да налага законите на шериата.

Издателство "Колибри"

КОНЦЕРТ

ГОРАН БРЕГОВИЧ // Босненската легенда се връща в България с новия си спектакъл съвместно със C'est la Vie Band. Това ще е първото голямо шоу на Горан в София от цяло десетилетие. Подгответе се за неповторима смес от балкански ритми, рок и симфонични мотиви, за госта нови песни и, разбира се, за най-големите хитове от филми като "Циганско време", "Аризонска мечта", "Ъндърграунд" и "Кралица Марго".

24 септември, "Арена 8888", София

EN

SHOW

SCOTT BRADLEE'S POSTMODERN JUKEBOX // A very curious project by the famous American pianist Scott Bradley, who dedicated himself to interpreting in a new way the immortal hits of the entire 20th century - from early jazz to Lady Gaga. The recipe's success is evidenced by over a billion views on YouTube. The band's new European tour is called Magic & Moonlight and Sofia has been chosen as its official start.

September 18, National Palace of Culture, Sofia

NOVEL

SUBMISSION // Michel Houellebecq is the most scandalous, but also the most original contemporary French writer. "Submission" is one of his latest novels, although it comes to Bulgaria with the usual several years' delay. The hero is a professor at the Sorbonne who is faced with a difficult choice when the new Islamic party in France gains power and begins to impose Sharia law.

"Kolibri" Publishing House

CONCERT

GORAN BREGOVIC // The Bosnian legend returns to Bulgaria with his new show together with C'est la Vie Band. This will be Goran's first big show in Sofia in a decade. Get ready for unique mixes of Balkan rhythms, rock and symphonic motifs, for many new songs and, of course, for the biggest hits from films such as "Gypsy Times", "Arizona Dream", "Underground" and "Queen Margot".

September 24, "Arena 8888", Sofia

ПЪТЯТ НА ВОИНА

Легендата на бойните изкуства Сам Греко за новите си роли в SENSHI и задаващата се Гран при

By ЕЛЕНА СТОЙЧЕВА / Photography iSTOCK

На 13 септември Варненският плаж ще се превърне в сцена на SENSHI 28 Grand Prix – първият турнир в тежка категория за 8 души в историята на SENSHI. С него SENSHI възражда легендарния формат Grand Prix, който някога е пълнел стадиони по целия свят и е превърнал кикбокса в глобален феномен. Десет гладиатори от девет гържави ще стъпят в пясъка, за да изпробват своята издръжливост, сила и войнствен дух в най-безкомпромисните арени.

Дни преди тази историческа нощ, Bulgaria ON AIR се среща с Шихан Сам Греко – крал на бойните спортове, носител на Световната купа по карате през 1994, трикратен световен шампион по кикбокс в тежка категория на WAKO и медалист от Световната Гран При по K-1 през 1999 г. Известен с победите си над Бранко Цикатич, Ернесто Хуст, Майк Бернардо, Стефан Леко и Рей Сефо, както и с триумфите си в MMA, Греко бе изградил аура на непобедимост, която го направи прочут от Европа до Япония. Днес, като член на борда на Професионалната лига на SENSHI и KWU SENSHI, той споделя своите мисли за наследството на Гран При и мисията на SENSHI да оформя бъдещето на бойните изкуства.

Шихан Греко, след над 37 години опит в бойните изкуства, как виждате развитието на бойните спортове - какво се е променило и какво остава непреходно?

Тъй като съм в спорта толкова дълго време и все още съм активен в момента, откривам, че духът на бойните спортове се променя. Мисля, че по наше време, през 80-те и 90-те години, истинският боев дух бе много по-изявен, бойците се посвещаваха на спорта повече и по най-различни начини. Дисциплината наистина бе важна тогава. В днешния свят нещата са по-лесни и има много повече неща, които да разсейват спортистите. Но с напътствията на нашите SENSHI легенди към новото поколение, можем да преодолеем това и да създадем силни, дисциплинирани нови бойци.

Работил сте с някои от най-големите имена, включително Боб Сап. Какви качества търсите в един съвременен боец?

Интересно е, че споменавате Боб Сап. За първи път срещнах Боб в началото на 2000-те в САЩ, докато и двамата се състезавахме. Още щом го погледнах и прекарах малко време с него, разбрах, че има уникален талант. Не толкова бойната страна, по-скоро забавната. Той имаше гарбата да забавлява хората чрез външния си вид и езика си. Това е важно. Но все пак онова, което търся у младите днес, е по-скоро дисциплина и ценности. Определено виждам някои от тези черти в изгряващите таланти, появяващи се в SENSHI.

Какъв беше за вас преходът от спортист към ментор?

Винаги съм го казвал така: можеш да ми вземеш световната титла, като ме победиш, но едно нещо не можеш да ми отнемеш, това е житейският опит в моето пътешествие в бойните изкуства. Това е нещо, което остава с мен цял живот. Чрез

моя опит развих определено уникално умение, за да мога да предавам знания и да уча днешното поколение.

Виждате ли нарастващ интерес към карате и кикбокс сред младите хора?

Определено. Събития и лагери като тези, организирани от SENSHI, дават на спортистите шанс да се развият и да се усъвършенстват под ръководството на едни от най-добрите бойци и учители, които светът на бойните изкуства може да предложи. SENSHI е поставил основите за професионализъм. Той дава на спортистите възможности, които други организации не успяват да предоставят. Не мога да си спомня друга организация по света, която да може да събере толкова много големи имена с богат опит. Да бъде част от това е абсолютна привилегия. Няма по-добро място, където бих искал да бъда. Красотата на това, което имаме, е в толкова разнообразния набор от опит в бойните изкуства сред нас. Спортистите получават най-доброто от най-добрите всеки път, когато участват в нашите организации, лагери и събития.

Вие сте широко признат и в киното, и в телевизията. Как успявате да балансирате дисциплината от света на бойните изкуства с творческата свобода на актьорската сцена?

Е, това е интересен въпрос. Вярвам, че където има воля, има и начин. Ако искате да постигнете нещо в живота, трябва да приоритизирате нещата, които трябва да се направят, за да бъдете успешни. Актьорството е нещо, което винаги съм обичал. То ми позволяваше да изразявам себе си по много различни начини. Определено ми помогна и в бойната ми кариера, особено от гледна точка на развлекателната ѝ страна. Като цяло успех да остана дисциплиниран, за да постигна успех и в двете области.

Кое бихте казали, че е най-голямото ви лично постижение – победите ви над световни шампиони, актьорските ви роли или влиянието, което сте оказали върху следващото поколение бойци?

Бих могъл спокойно да кажа: всичко изброено. Но най-голямото ми лично постижение до момента е, че станах страхотен баща, пример за подражание и ментор на моите прекрасни деца.

И накрая, като рефер, съдия и ментор, какво послание бихте оставили на тези, които гледат SENSHI 28 Grand Prix?

Пътят на воина не е лек и определено не е за всеки. Но след като веднъж сте го извървели, останалата част от житейското ви пътуване е лесна. Ние, като воители, приемаме предизвикателствата. Винаги ще превръщаме несгодите в извор на сила. ■

ЦКБ Сила
пенсионноосигурително
акционерно дружество

С грижа за Вас!

ИЗБЕРИ ПОАД „ЦКБ-СИЛА“:

**ПЪРВОТО УЧРЕДНО В БЪЛГАРИЯ ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ПРЕЗ
ФЕВРУАРИ 1994 Г.**

**КЪМ 30.06.2025 Г. – С 406 ХИЛЯДИ КЛИЕНТИ И НАД 2.5 МИЛИАРДА ЛВ. УПРАВЛЯВАНИ
НЕТНИ АКТИВИ ВЪВ ФОНДОВЕТЕ „ЦКБ-СИЛА“ (ДАННИ НА КФН: WWW.FSC.BG).**

**ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ДОБРОВОЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД ОТ МАРТ 1996 Г.,
ОТ 2019 Г. ИЗПЛАЩА ПЕНСИИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД,
ОТ ОКТОМВРИ 2021 Г. ИЗПЛАЩА ПОЖИЗНЕНИ ПЕНСИИ И РАЗСРОЧЕНИ ПЛАЩАНИЯ
НА ОСИГУРЕНИ ЛИЦА В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД.**

**Посочените резултати нямат по необходимост връзка с бъдещи резултати.*

THE WARRIOR'S PATH

Martial arts legend Sam Greco on his new roles at SENSHI and the upcoming Grand Prix

By ELENA STOYCHEVA / Photography SENSHI

On September 13th, Varna's beach will transform into the stage of the SENSHI 28 Grand Prix – the first-ever 8-man heavyweight tournament in SENSHI history. With it, SENSHI revives the legendary Grand Prix format that once filled stadiums worldwide and made kickboxing a global phenomenon. Ten gladiators from nine countries will step into the sand to test their endurance, strength, and warrior spirit in the most uncompromising of arenas.

Days before this historic night, Bulgaria ON AIR The Inflight Magazine sits down with Shihan Sam Greco – combat sports royalty, 1994 Karate World Cup champion, three-time WAKO World Heavyweight Kickboxing Champion, and 1999 K-1 World Grand Prix medalist. Known for his victories over Branko Cikatić, Ernesto Hoost, Mike Bernardo, Stefan Leko, and Ray Sefo, as well as for his MMA triumphs, Greco has built an aura of invincibility that made him a household name across Japan, Europe, and Asia. Today, as a member of the Board of SENSHI Professional League and KWU SENSHI, he shares his thoughts on the legacy of the Grand Prix and SENSHI's mission to shape the future of martial arts.

Shihan Greco, with over 37 years of experience in martial arts, how do you see the development of combat sports - what has changed and what remains timeless?

Being in the sport for such a long time and currently still active, I have found the spirit of combat sports changing. I guess in our day, back in the 80's and 90', the true spirit was a lot more prominent with fighters dedicating themselves in different ways. The discipline was really prominent then. In today's world, things are easier, and athletes have more distractions. Saying that, with the guidance of our SENSHI legends to the new generation, we can overcome this and create tough, disciplined new fighters.

You've worked with some of the biggest names, including Bob Sapp. What qualities do you look for in a modern fighter?

It's interesting you mention Bob Sapp. I first met Bob back in the early 2000s in the USA while we were both wrestling. I knew, just by looking at him and spending time with Bob, that he had a unique talent. It wasn't so much fighting; it was

more the entertainment side of him. He had the gift of entertaining people through his looks and mouthpiece. Having said that, the thing I really look for in individuals today is discipline and values. I definitely see some of these traits in the rising talent emerging at SENSHI.

What was the transition from athlete to mentor like for you?

I've always said this.... You can take my world championship title by beating me, but one thing you can't take away from me is my life experiences in my martial arts journey. That's something that lives with me for life. It is through my experiences that I developed a certain unique skill to be able to pass knowledge and teach the generation of today.

Do you see growing interest in karate and kickboxing among young people?

Definitely. Events and camps like these that SENSHI puts together give the athlete the chance to go out and improve themselves under the guidance of some of the best fighters and teachers the martial arts world has to offer. SENSHI has set the stage for professionalism. It gives athletes opportunities that other organisations fail to provide. I cannot recall any other organisation around the world that can round up so many big names with a wealth of experience. Being part of this is an absolute privilege. There is no better place I'd want to be. The beauty of what we have is such a diverse array of martial arts experience amongst us that athletes are continuously getting the best of the best every time they engage in our

organisations, camps and events.

You are widely recognised in cinema and television as well. How do you manage to balance the discipline of the fighting world with the creative freedom of the acting stage?

Well, that's an interesting question. I believe where there's a will, there's a way. If you want to achieve something in life, you need to prioritise the things that need to be done to be successful at what you want to do. Acting is something that I've always loved. It allowed me to express myself in many different ways. It definitely helped me also in my fight career, especially from the entertainment aspect. All in all, I was able to stay disciplined in order to achieve success in both fields.

What would you say is your greatest personal achievement – your victories over world champions, your acting roles, or the impact you've had on the next generation of fighters?

I could comfortably say: all of the above. But my greatest personal achievement to date is becoming a great father, role model and mentor to my beautiful kids.

Finally, as a referee, judge and mentor, what message would you leave to those watching SENSHI 28 Grand Prix?

The warrior's path is not easy and definitely not for everyone. Once you've walked the warrior's path and experienced it, the rest of your life journey is easy. We, as warriors, embrace challenges. We will always turn adversity into strength. ■

The background of the advertisement features a series of interlocking gears in various colors (green, yellow, orange) arranged in a diagonal line from the top right towards the bottom left. Each gear holds a different type of food: a lemon, a bunch of basil, a carrot, an onion, a tomato, a jar of jam, a pear, an apple, an avocado, and a plate of mixed nuts. The overall theme is fresh, natural products.

Блатина·булгарплог
www.slatina-bulgarplod.com

СЛАТИНА БУЛГАРПЛОД

пазарът,
който избира

Не всеки продукт попада под прожекторите на най-голямото тържище в България. В **СЛАТИНА БУЛГАРПЛОД** ще откриеш само внимателно подбрани плодове и зеленчуци, съхранявани при идеални условия. С модерна инфраструктура, сертифицирани складове и ежедневен контрол, пазарът обслужва хиляди търговци и производители ежедневно.

А КОГАТО КАЧЕСТВОТО Е КРИТЕРИЯТ – НЯМА КОМПРОМИСИ.

ДОКАТО ЦЪФТЯТ ЛИПИТЕ WHILE THE LINDEN TREES BLOOM

Берлин продължава да бъде най-малко "германският" град в Германия.
А есента е идеалното време да го опознаете

Berlin remains the least "German" city in Germany. And autumn is the
perfect time to get to know it

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK
By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

"Беген, но секси": един бивш кмет на Берлин описал така собствения си град преди петнайсетина години, и трябва да признаем, че това описание се оказа не само точно, но и сякаш издържа проверката на времето. Столицата продължава да бъде най-малко "германският" град в Германия - място, където традициите, редът и удобствата са заменени с космополитна атмосфера, артистичен хаос и, не на последно място, с купони до зори. А есента е най-подходящото време да опознаете този съвременен Вавилон.

"Poor but sexy": this is how a former mayor of Berlin described his own city some fifteen years ago, and we have to admit that this description turned out to be not only accurate, but also seems to have stood the test of time.

The capital continues to be the least "German" city in Germany - a place where traditions, order and comfort have been replaced by a cosmopolitan atmosphere, artistic chaos and, last but not least, partying until dawn. And autumn is the best time to get to know this modern Babylon.

ОТ СТЕНАТА ДО ПОРТАТА FROM THE WALL TO THE GATE

Минаха почти 36 години (точно 36 на 9 ноември), откакто тя не съществува. Но Берлинската стена си остава най-яркият символ и най-популярната туристическа атракция на този град, който прекара 37 години разделен на две части от бетон, бодлива тел и бдителни снайперисти.

Днес от стената са останали само няколко старателно съхранени участъка по улица Бернауер, превърнати в специален мемориал и открит музей. Освен оригиналната стена и стражевите кули, тук можете да видите и героичните (и често трагични) истории на стотици хора, отказали да се подчинят на насилственото разделение, и на семействата, оказали се разделени за една нощ през 1961. Алтернативно се разхождате до така наречена East-Side Gallery - най-дългия съхранен участък от стената, където са и прословутите графити от 1989 (включително прословутата целувка между Брежнев и Хонекер). Ще я откриете на Muehlenstrasse.

Оттук можете да се разходите по бреговете на река Шпрее до Александерплац, някогашното сърце на Източен Берлин с неговите социалистически сгради и с извисяващата се телевизионна кула (оттам срещу 25 евро можете да видите града от 202 метра височина). После минавате покрай очарователната червена сграда на кметството, протестантската катедрала, и накрая стигате до прословутия булевард "Унтер ден линден", или "Под липите" - сърцето на онзи романтичен, изящен и леко порочен Берлин от 20-те години. Докато крачите под старите гръбчета, неизбежно ще чуете от някое кафене гласа на Марлене Дитрих: "Докато цъфтят липите, Берлин е все още Берлин". Най-прочутото кафене е Einstein, където спокойно може да се озовете маса до маса с някой дипломат или с говорителя на Бундестага. Булевардът завършва под самата Бранденбургска врата - последната оцеляла порта на Берлин, построена през 1791.

It has been almost 36 years (exactly 36 on November 9) since it ceased to exist. But the Berlin Wall remains the most striking symbol and most popular tourist attraction of this city, which spent 37 years divided in two by concrete, barbed wire and vigilant snipers.

Today, only a few carefully preserved sections of the wall remain, along Bernauer Street, which have been transformed into a special memorial and open-air museum. In addition to the original wall and the watch-towers, here you can also see the heroic (and often tragic) stories of hundreds of people who refused to submit to the forced division, and of the families who found themselves separated overnight in 1961. Alternatively, take a walk to the so-called East-Side Gallery - the longest preserved section of the wall, where the graffiti from 1989 (including the infamous kiss between Brezhnev and Honecker) is also located. You will find it on Muehlenstrasse.

From here you can walk along the banks of the Spree River to Alexanderplatz, the former heart of East Berlin with its socialist buildings and the soaring TV tower (from there, for 25 euros, you can see the city from 202 meters high). Then you pass the charming red building of the town hall, the Protestant cathedral, and finally you reach the famous boulevard "Unter den Linden" with its famous linden trees - the heart of that romantic, elegant and slightly wicked Berlin of the 1920s.

As you walk under the old trees, you will inevitably hear the voice of Marlene Dietrich from a cafe: "As long as the lindens are in bloom, Berlin is still Berlin". The most famous cafe is Einstein, where you can easily find yourself at a table next to a diplomat or the speaker of the Bundestag. The boulevard ends under the Brandenburg Gate itself - the last surviving gate of Berlin, built in 1791.

ОТ ГЕОРГИ ДИМИТРОВ ДО НОРМАН ФОСТЪР FROM GEORGI DIMITROV TO NORMAN FOSTER

След Бранденбургската Врата вдясно се вижда Райхстайгът - парламентът на федералната република. За по-възрастните поколения българи той се свързва предимно с прословутия процес срещу Георги Димитров, обвинен в опожаряването на сградата на 27 февруари 1933 (пожарът послужи като повод да се отменят някои граждански свободи и на практика бе началото на прехода към нацисткия Трети райх). Неизкушените от тази история могат просто да се насладят на модернистичния стъклен купол на сградата, добавен от знаменития британски архитект сър Норман Фостър. Наляво от Райхстага е бившата ничия

земя, където през Студената война живеела само зайци и където Роджър Уотърс направи онзи знаменит концерт "Степната" през 1990 година. На мястото на някогашните ливади сега ще ви посрещне странна гледка - огромен лабиринт от 2700 бетонни блока с тесни пътечки между тях. Това е Мемориалът на избитите евреи в Европа, създаден от американеца Питър Айзенман и открит през 2005. Продължете покрай него и ще стигнете до другата най-забележима новост в обединен Берлин - "Потсдамер Плац". Районът, изравнен със земята през Втората световна война и след това оставен да

пустее половин век, сега е застроен с небостъргачи. Струва си да се отбиеете в свръхмодерния Sony Center, любимо място за срещи на по-младите берлинчани. На около половин час пеша оттам е друга ярка забележителност: Мемориалната църква на Кайзер Вилхелм (Gedachtniskirche). Построен в края на XIX век, внушителният храм е разрушен при бомбардировките през 1943 и е оставен в този вид да напомня за войната. Непосредствено до него е модернистичната нова църква. Тук е и мястото на един от най-популярните коледни базари в Берлин, но за тях ще ви разкажем, когато му дойде времето.

After the Brandenburg Gate, on the right, you can see the Reichstag - the parliament of the federal republic. For older generations of Bulgarians, it is mainly associated with the notorious trial of Georgi Dimitrov, accused of setting fire to the building on February 27, 1933 (the fire served as an occasion to abolish some civil liberties and was in fact the beginning of the transition to the Nazi Third Reich). Those uninitiated by this history can simply enjoy the building's modernist glass dome, added by the famous British architect Sir Norman Foster.

To the left of the Reichstag is the former

no-man's land, where only rabbits lived during the Cold War and where Roger Waters gave that famous concert "The Wall" in 1990. In place of the former meadows, you will now be greeted by a strange sight - a huge labyrinth of 2,700 concrete blocks with narrow paths between them. This is the Memorial to the Murdered Jews of Europe, created by the American Peter Eisenman and opened in 2005.

Continue past it and you will reach the other most noticeable novelty in a united Berlin - "Potsdamer Platz". The area, razed to the ground during World War II and then left

deserted for half a century, is now built up with skyscrapers. It is worth stopping by the ultra-modern Sony Centre, a favourite meeting place for younger Berliners.

About half an hour's walk from there is another striking landmark: the Kaiser Wilhelm Memorial Church (Gedachtniskirche). Built at the end of the 19th century, the impressive temple was destroyed in the bombing in 1943 and was left in this form as a reminder of the war. Right next to it is the modernist New Church. It is also the site of one of the most popular Christmas markets in Berlin, but we will tell you about them when the time comes.

БЕЗ ПЕРГАМОН ПОНЕ ОЩЕ ДВЕ ГОДИНИ NO PERGAMON FOR AT LEAST TWO MORE YEARS

Класическата програма на културния турист в Берлин обикновено включва и Острова на музеите (Museumsinsel) насред река Шпрее. Макар да не притежава разточителните богатства на Лондон и Париж, заграбени в колониалната ера, Берлин има своите световни съкровища. Лошата новина е само, че най-интересните от тях няма да бъдат достъпни за посетители поне още две години. Става дума за музея "Пергамон", разбира се, с неговата упомяната колекция от съкровища на древния свят. Тук не се излагат предмети, а цели сгради и улици. До 2023 можехте да видите в пълния им блясък Вратата на Ишар, пренесена от Вавилон, и Портата на град Милет. И, разбира се, знаменития Пергам-

ски олтар, създаден два века преди Христа, който е дал името на музея. През 2023 обаче "Пергамон" бе затворен за най-масовата реновация в историята си. Част от експозицията, включително и Пергамският олтар, ще бъде отворена през 2027, но музеят като цяло ще остане затворен доста по-дълго. За утеха можете да разгледате съседния музей Боде, който притежава една от най-богатите византийски сбирки, и Старата национална галерия. Несъмнено интересно, но и разтърсващо място е Музеят на Щази, зловещата тайна полиция на някогашната ГДР. Сбирката е разположена на три етажа в самата бивша централа на Щази в квартал Лихтенберг.

Ако се интересувате и от по-съвременно изкуство обаче, Берлин ще ви компенсира напълно за затворения "Пергамон". Още в първите години след обединението градът започна да привлича творци от цял свят - отчасти с космополитния си дух, отчасти - защото наемите бяха доста под лондонските и парижките. В резултат днес Берлин е артистичната столица на Европа, с безброй галерии. Не пропускайте С/О Berlin - музей за съвременна фотография, а също и центъра за модерно изкуство KINDL. Най-екзотичната художествена дестинация без съмнение е Sammlung Boros - бункер от ерата на нацистите, който днес приютава творби на Олафур Елиасон, Аи Веївеї, Томас Руф.

The classic program of the cultural tourist in Berlin usually includes the Museum Island (Museumsinsel) in the middle of the Spree River. Although it does not possess the lavish riches of London and Paris, plundered in the colonial era, Berlin has its world treasures. The only bad news is that the most interesting of them will not be available to visitors for at least another two years. We are talking about the Pergamon Museum, of course, with its mind-blowing collection of treasures of the ancient world. It does not display objects, but entire buildings and streets. Until 2023, you could see in their full glory the Ishtar Gate, brought from Babylon, and the Gate of the city of Miletus. And, of course, the famous Pergamon Altar, created

two centuries BC, which gave the museum its name. In 2023, however, the Pergamon was closed for the most extensive renovation in its history. Part of the exhibition, including the Pergamon Altar, will open in 2027, but the museum as a whole will remain closed for much longer. For solace, you can visit the neighbouring Bode Museum, which has one of the richest Byzantine collections, and the Old National Gallery.

Undoubtedly, an interesting, but also shocking place is the Stasi Museum, the sinister secret police of the former GDR. The collection is located on three floors in the former Stasi headquarters in the Lichtenberg district.

If you are also interested in more contemporary art, however, Berlin will fully compensate you for the closed "Pergamon". In the first years after reunification, the city began to attract artists from all over the world - partly with its cosmopolitan spirit, partly because the rents were well below those of London and Paris.

As a result, Berlin is today the artistic capital of Europe, with countless galleries. Don't miss C/O Berlin, a museum for contemporary photography, and the KINDL modern art centre. The most exotic art destination is undoubtedly Sammlung Boros, a Nazi-era bunker that now houses works by Olafur Eliasson, Ai Weiwei, and Thomas Ruf.

ОТ ЗАРАЧ ДО ЗОРИ FROM DUSK TILL DAWN

Артистичната атмосфера в Берлин има още един страничен ефект: тя даде началото на вероятно най-забележителната клубна сцена в Европа. Градът отдавна е признат за световна столица на техно-музиката. Неговите клубове и дискотеките привличат по 3.5 милиона туристи и добавят по близо 2 милиарда евро към местната икономика всяка година. Най-легендарният е вероятно Berghain, разположен в някогашна топлоцентрала и наречен така, защото е точно на границата между районите Кройцберг и Фридрихсхайн. Някога средище на берлинската гей сцена, днес клубът се радва на по-разнообразна публика, но на все така скандална известност. Само имайте предвид, че охраната сама преценява кого да пусне. Спокойно може да се редите един час на опашка, само за да бъдете върнати накрая от щедро татуираните охранители на входа. Тяхната непредсказуемост стига дотам, че учени направиха специално 38-странично изследване на базата на какви критерии става допускането в прочутите берлински клубове. Няма да ви го преразказваме, но помага, ако сте само двама-трима, а не

голяма група, и ако не вдигате излишно шум на опашката. Помнете също, че снимането вътре е строго забранено - до степен да ви отнемат телефона и да го стъпчат. Дори на Конан О'Брайън бе отказано да влезе вътре с телевизионна камера. Други популярни места са Tresor, Kater Blau ("синият махмурлук"), Salon Zur Wilden Renate, който се намира в стар блок в Източен Берлин, Sisyphos (бивша фабрика за кучешка храна) и YAAM, фокусиран основно върху африканска и карибска музика (и храна).
Още една специфична забележителност на Берлин са пазарите за вехтории. Тук можете да откриете всичко, от произведения на изкуството до налудничащи сувенири от епохата на ГДР. На редовния неделен битаг, който се провежда на Боксхагенер плац, се продава дори домашно сготвена храна. Но най-популярният вехтошарски пазар е този в Мауерпарк. На мястото на някогашната ничия земя, останала в историята със зловещото име "Ивицата на смъртта", днес се продават книги, стари телефони и дантелени бонета от епохата на Бисмарк.

Berlin's artistic atmosphere has another side effect: it has given rise to what is arguably the most notable club scene in Europe. The city has long been recognised as the world capital of techno music. Its clubs and discos attract 3.5 million tourists and add nearly 2 billion euros to the local economy every year.

The most legendary is probably Berghain, located in a former heating plant and so named because it is right on the border between the Kreuzberg and Friedrichshain districts. Once the centre of Berlin's gay scene, the club today enjoys a more diverse audience, but still has a scandalous reputation. Just keep in mind that the security guards themselves decide who to let in. You can easily stand in line for an hour, only to be turned away at the end by the generously tattooed guards at the entrance. Their unpredictability is so great that scientists have done a special 38-page study on the criteria for admission to famous Berlin clubs. We won't tell you all about it, but it helps if there are only two or three of you, not a large group, and if you don't make unnecessary noise in the queue. Also, remember that

photography inside is strictly prohibited, to the point of having your phone taken away and trampled. Even Conan O'Brien was refused entry with a TV camera.

Other popular places include Tresor, Kater Blau ("the blue hangover"), Salon Zur Wilden Renate, which is located in an old block of flats in East Berlin, Sisyphos (a former dog food factory) and YAAM, which focuses mainly on African and Caribbean music (and food).

Another special attraction of Berlin is the flea markets. Here you can find everything from works of art to crazy souvenirs from the DDR era. At the regular Sunday flea market, which takes place on Boxhagener Platz, even home-cooked food is sold. But the most popular flea market is the one in Mauerpark. In the place of the former no-man's land, which went down in history with the ominous name "Death Strip", books, old telephones and lace bonnets from the Bismarck era are now sold.

ОТ ХУМБОЛТ ДО U2

Утрото след визитата в берлинските клубове може да е тежичко - затова ви предлагаме една лека и безгрижна програма за следващия ден, включваща само една точка: прочутата Берлинска зоологическа градина (Zoologischer Garten Berlin). Това е най-старият зоопарк в Германия и най-богатият в цял свят – с хиляда и петстотин вида и над двайсет хиляди отделни животни. Накратко, Зоологическата градина е

приключение, което заслужава да му отделите поне един пълен ден. През миналата година го сториха над три милиона души. Берлинският зоопарк е открит на 1 август 1844 – две години преди Најден Геров да открие първото класно училище в България. Идеята е на знаменития пътешественик и учен Александер фон Хумболд; изпълнението – благодарение на пруския монарх Фридрих IV, който дарява няколко

тотин животни от личната си колекция. Оттогава градината непрекъснато се разраства, въпреки чудовищните на моменти трудности. През Втората световна война паркът е напълно унищожен от бомбардировките. Животните се разбягват, част от тях се укриват в съседната гара, която днес се нарича Zoo Station (също като песента на U2, която Боно написа, вдъхновен от тази история).

FROM HUMBOLDT TO U2

The morning after a visit to Berlin clubs can be a tough one - that's why we offer you a light and carefree program for the next day, including only one point: the famous Berlin Zoo (Zoologischer Garten Berlin). This is the oldest zoo in Germany and the richest in the world, with fifteen hundred species and over twenty thousand individual animals. In short, the Zoological Garden is an adventure that deserves at least a full day. Last year, over three million people did it.

The Berlin Zoo was opened on August 1, 1844 - two years before Naiden Gerov opened the first grade school in Bulgaria. The idea belonged to the famous traveller and scientist Alexander von Humboldt; the implementation, thanks to the Prussian monarch Friedrich IV, who donated several hundred animals from his personal collection.

Since then, the garden has been constantly growing, despite the sometimes monstrous

difficulties. During World War II, the park was destroyed by bombing. The animals fled, some of them hiding in the neighbouring train station, which is now called Zoo Station (just like the U2 song that Bono wrote, inspired by this story).

However, there was also a benefit from the destruction - in the post-war years, the zoo was rebuilt according to a different concept, which provided for the individual animals to be housed in areas as close as possible to their natural habitat, instead of cages.

Spread over 340 acres, the park is also a great place for walks and for relaxing on sunny benches with a book in hand. Be careful with the addresses, however. In addition to the Zoological Garden, there is also the Berlin-Friedrichsfelde Zoo (Tierpark Berlin-Friedrichsfelde) - practically the zoo of the former East Berlin.

От разрушението обаче има и полза – в следвоенните години зоопаркът е построен наново и по различна концепция, която предвижда за отделните животни вместо клетки да се изградят зони, максимално близки до естествения им хабитат. Разположен върху 340 декара, паркът е и чудесно място за разходки и за отгук по слънчевите пейки с книга в ръка. Внимавайте обаче с адресите. Освен Зоологическата градина съществува и Зоопаркът Берлин-Фридрихсфелде (Tierpark Berlin-Friedrichsfelde) – на практика зоопаркът на някогашния Източен Берлин.

ЗАРАДИ ПОТСДАМ POTSDAM AND SANS SOUCI

Една от най-пленителните атракции на Берлин всъщност се намира на половин час път с влак извън него. Става дума за Потсдам, някогашната резиденция на германските императори. Градът е едва на двайсетина километра и готам спокойно можете да стигнете с вездесъщия билет за берлинския градски транспорт (той важи не само за влака, линия S7, но и за автобусите в самия Потсдам). Главната атракция тук е Паркът Сан Суси - изумителен комплекс от градини и дворци, построен по поръчка на Фридрих Велики в средата на XVIII век. Sans Souci на тогавашния придворен френски означавало "без грижи". В едноименната лятна резиденция пруският монарх приемал своя добър приятел Волтер и, поне според екскурзовода, търсел убежище от тревогите си около Седемгодишната война (според алтернативна и също толкова популярна теория Фридрих търсел убежище от жена си Елизабета). Бароковият разкош на двореците, алеите с причудливо подрязани чемшири, фонтаните и изобилните златни декорации - всичко тук създава освежителното усещане, че животът е прекрасен. Поне ако си император на Прусия.

Ако не ви се предприема половинчасовото пътешествие до Потсдам, можете да се задоволите и с парковете на самия Берлин - не чак толкова изискани, но със свой собствен чар. Много популярно място сред берлинчани е каналът Ландвер, който свързва двата най-алтернативни квартала - Кройцберг и Нойкьолен. Хората, които са пръснати по затревените му брегове и пият бира, са като представителна извадка на Берлин: възрастни берлинчани, млади хипстери, многолюдни турски семейства, всевъзможни туристи. Популярно място е и Трептовер Парк, на южния бряг на река Шпрее. Оттук тръгват и повечето речни турове с корабче, които също си заслужават. В едния край на парка е разположена обсерваторията Archenhold Sternwarte, която притежава най-големия рефракционен телескоп в света.

Ако имате време за по-дълга разходка, добра дестинация е и Мюгелзее - доста голямо езеро в източните покрайнини на Берлин, където при хубаво време можете да се насладите на истински плаж със златист пясък.

One of Berlin's most fascinating attractions is actually located half an hour away by train. We are talking about Potsdam, the former residence of the German emperors.

The city is only twenty kilometres away and you can easily get there with the ubiquitous Berlin public transport ticket (it is valid not only for the train, line S7, but also for the buses in Potsdam itself). The main attraction here is the Sans Souci Park - an amazing complex of gardens and palaces, built by order of Frederick the Great in the mid-18th century. Sans Souci in the courtly French meant "without worries". In the summer residence of the same name, the Prussian monarch received his good friend Voltaire and, at least according to the tour guide, sought refuge from his worries about the Seven Years' War (according to an alternative and equally popular theory, Frederick sought refuge from his wife Elisabeth). The baroque splendour of the palaces, the alleys with whimsically trimmed boxwoods, the fountains and the abundant gold decorations - everything here creates a refreshing feeling that life is wonderful. At least if you are the emperor of Prussia.

If you don't feel like making the half-hour trip to Potsdam, you can also make do with the parks of Berlin itself - not quite as sophisticated, but with their own charm. A very popular place among Berliners is the Landwehr Canal, which connects the two most alternative districts - Kreuzberg and Neukölln. The people scattered along its grassy banks and drinking beer are like a representative sample of Berlin: elderly Berliners, young hipsters, large Turkish families, all kinds of tourists. Treptower Park is also a popular place, on the south bank of the Spree River. Most riverboat tours depart from here, which is also worth a visit. At one end of the park is the Archenhold Sternwarte observatory, which has the largest refracting telescope in the world.

If you have time for a longer walk, a good destination is also Müggelsee - a fairly large lake on the eastern outskirts of Berlin, where in good weather you can enjoy a real beach with golden sand.

180 DEGREES

Kabakum | Varna | Bulgaria

Luxury Seaside Properties for Sale

Learn more +359 888 323 432
www.my-home.bg

ДАЙ КРИЛЕ НА КАРИЕРАТА СИ!

Превърни любовта си към
авиацията в кариера и стани
част от кабинния екипаж на
България Еър!

Кандидатствай на
www.air.bg

ПРИЯТЕН
ПОЛЕТ

ПРИЯТНИ
ЕМОЦИИ

България Еър
Национален Превозвач www.air.bg

www.air.bg

РОДЕН ОТ МИЗЕРИЯТА

Кърибургстът е най-популярната улична храна в Германия, но до 1949 никои не го е и чувал

Текст КАЛИН АНГЕЛОВ / Фотография iSTOCK

Икономията е майка на мизерията, гласи цитат от една легендарна българска кинокомедия. Понякога обаче се случва мизерията да стане майка на кулинарни величия. От бедността са родени всевъзможни ястия от китайската юфка до неаполитанската пица - а също и най-прочутата улична храна на Германия, и по-специално на Берлин, в наши дни.

АКО ОТЧЕТЕТЕ СМАЙВАЩАТА ЧЕСТОТА на бугките (Imbiss) за кърибургст из германската столица, ще си кажете, че говорим за истински стожер на традиционната немска кухня. Но истината е, че никои не е и чувал за това ястие до самия край на 40-те години на XX век. Има няколко паралелни истории за раждането на кърибургста, без сигурен начин да се докаже коя е автентичната, но едно е сигурно: това ястие би било невъзможно без пратките храна за американските и британските окупационни сили в Германия след края на Втората световна война.

КЪРИБУРГСТЪТ Е ТОЧНО ТОВА, което под-сказва името: нарязана на търкалца нагеница (бургст), посипана със сос от леко разрежен кетчуп и жълто къри. Между нас казано, резултатът не е никакъв връх на изтънчената кулинария. Но е точно онова, което очаквате от уличната храна в три

часа през нощта и след половин гузина бири - пикантна, сгряваща и с достатъчно мазнини да понамали загадващия се махмур-лук. В Берлин дори бе основан специален Музей на кърибургста, според чието про-учване в Германия се изяждат 800 милиона порции годишно. Музеят привлечаше по ня-колко милиона посетители годишно в пър-вите години, но после оригиналността му взе да се изчерпа и накрая през 2018 той бе окончателно затворен.

От бедността са родени всевъзможни ястия от китайската юфка до неаполитанската пица - а също и най-прочутата улична храна на Германия в наши дни

Според прочутия израз на бившия канцлер Герхард Шрьодер, кърибургстът е "енер-гийното барче" на германския работник. В завода на Volkswagen във Волфсбург спи-съкът на най-произвежданите компоненти се оглавява от "Част 199-398-500A" - ко-довото название за бокбургста от собст-вения колбасарски цех на завода, който после се сервира на работниците. С къри, естествено.

НИТО КЕТЧУПЪТ, НИТО КЪРИТО са по-пулярни съставки в германската кухня до войната. Нито пък са се познавали по-между си - кетчупът е донесен в Германия от американците, а кърието - от британ-ците. Според писателя Уве Тим, автор на романа Die Entdeckung der Currywurst (Изобретяването на кърибургста), това е станало в Хамбург през 1947 година. Творбата на Тим е толкова популярна, че бе превърната в театрална пиеса и по-сле - в игрален филм. Но все още не са открити никакви други свидетелства, и никои друг не може да си спомни за къ-рибургст в Хамбург през 1947. Готвачът Лудвиг Динслаге твърди, че още през 1946 приготвил и поднесъл подобно ястие на британски офицери на официална ве-черя в замъка Бюкерберг, в Долна Саксо-ния. Но и неговото твърдение е от първо-лице и без свидетели. Така че повечето

берлинчани приемат за вярна третата история на къривурста, според която той се появява през една дъждовна септемврийска вечер през 1949 година. Херта Хойвер, собственичка на закусвалня, решава да експериментира с оскъдните налични продукти, и смесва дарените от британците жълто кърп и сос Устър с кетчула от американските дажби. И по-неже е германка, сипва всичко това върху не друго, а вурст. Рецептата се харесва, Хойвер я доусъвършенства и накрая дори я патентова през 1959.

ДНЕС ГРАНИЦИТЕ НА ПОНЯТИЕТО "къривурст" са силно разширени и включват както предложенията на будките за по 3-4 евро в картонени чинийки, така и гурме версии за по 30 евро порцията в скъпите ресторанти, където към цялата невъобразима смесица от аромати може да добавят дори трюфел. В различните части на Германия се използват и различни типове вурст, в соса се добавят и други подправки, но крайният резултат неизбежно има вкус основно на кетчуп и кърп. Ако това не е по вкуса ви, добрите германци няма да ви се разсърдят и ще ви позволят да си поръчате вурст с горчица и кисело зеле. Също като гедите им. ■

BULGARIA - SOFIA

Two restaurants serving traditional national dishes. Live folk music. Summer gardens.

HADJIDRAGANOVITE IZBI
www.izbite.com

HADJIDRAGANOVITE KASHTI
www.kashtite.com

Hadjidragans restaurants take you on a culinary journey through time without leaving the capital. Two restaurants in the heart of Sofia function as museums, with original exhibits donated by old Bulgarian families. Thousands of household items from ancient Bulgarian villages will be brought to life before your eyes, together with stunning

costumes, painted carts, a weaving loom, and more. Come and sample some traditional Bulgarian dishes including oven roasted lamb, chicken in an egg, banitsa and shopska salad. Choose one of the two restaurants, relax, savour your meal, and take comfort in the knowledge that you have just passed by a number of Bulgaria's most exciting sights.

BORN OF MISERY

Currywurst is the most popular street food in Germany,
but until 1949 no one had even heard of it

By KALIN ANGELOV / Photography iSTOCK

Thriftiness is the mother of misery, says a quote from a legendary Bulgarian comedy. Sometimes, however, misery becomes the mother of culinary greatness. From poverty, all sorts of dishes were born, from Chinese noodles to Neapolitan pizza - not to mention the most famous street food in Germany, and especially Berlin, these days.

IF YOU CONSIDER THE STAGGERING FREQUENCY of currywurst stalls (Imbiss) around the German capital, you would say that we are talking about a real mainstay of traditional German cuisine. But the truth is, no one had even heard of this dish until the very end of the 1940s. There are several parallel stories about the birth of currywurst, with no way to definitively prove which is the authentic one, but one thing is certain: the dish would have been impossible without the food shipments to the American and British occupation forces in Germany after the end of World War II.

CURRYWURST IS EXACTLY WHAT ITS NAME suggests: a sliced sausage (wurst) covered in a sauce of slightly diluted ketchup and yellow curry. Between you and me, the result is not the pinnacle of sophisticated cuisine. But it is exactly what you expect from street food at three in the morning and after half a dozen beers - spicy, warming and with enough fat to help ease a hangover. According to a study conducted by the Deutsches Currywurst Museum founded in Berlin, 800 million servings are eaten in Germany every year. The museum attracted several million visitors annually in its early years, but then its originality began to wear off, and it was finally closed in 2018. As former Chancellor Gerhard Schröder famously said, currywurst is the "energy bar" of the German worker. At Volkswagen's Wolfsburg plant, the list of most-produced components is topped by "Part 199-398-500A" - the code name for the bockwurst from the plant's own sausage shop, which is then served to workers. With curry, of course.

NEITHER KETCHUP NOR CURRY were popular ingredients in German cuisine until the war. Nor did they know each other - ketchup was

brought to Germany by the Americans, curry by the British. According to writer Uwe Thim, author of the novel *Die Entdeckung der Currywurst* (The Invention of Currywurst), it happened in Hamburg in 1947. Thim's work is so popular that it was turned into a play and then a feature film. But no other evidence has yet been found, and no one else can remember a currywurst in Hamburg in 1947. Chef Ludwig Dinslage claims that as early as 1946 he prepared and served a similar dish to British officers at a state dinner at Bckerberg Castle in Lower Saxony. But his claim is first-person and without witnesses. So most Berliners accept the third version of the currywurst story as true, according to which it appeared on a rainy September evening in 1949. Herta Heuwer, a diner owner, decided to experiment with the scarce products available, and mixed yellow curry and Worcestershire sauce donated by

the British with ketchup from American rations. And because she was German, she poured it all over nothing else but a wurst. The recipe was liked, Heuwer improved it and finally even patented it in 1959.

TODAY, THE BOUNDARIES of the concept of "currywurst" have been greatly expanded and include both the Imbiss offers for 3-4 euros in cardboard plates, and gourmet versions for 30 euros a portion in expensive restaurants, where they may even add truffle to the whole unimaginable mixture of flavours. Different parts of Germany use different types of wurst, and other spices are added to the sauce, but the end result inevitably tastes mostly like ketchup and curry. If that's not to your taste, good Germans won't get mad and will let you order a wurst with mustard and sauerkraut. Just like their grandfathers used to. ■

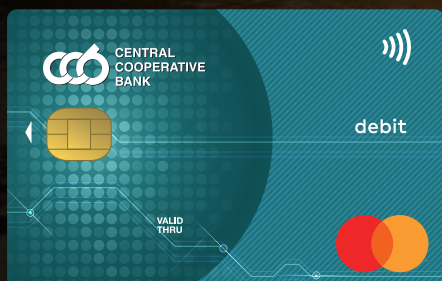

Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

Защото знаем от какво имаш нужда: Спечели ваучер за **2000 лв.** **(1022.58 евро)!**

Всяка 5-та трансакция с твоята Mastercard от ЦКБ ти носи уникална възможност да спечелиш ваучер на стойност **2000 лв. (1022.58 евро)** от eMAG. Повече плащания – по-голям шанс за награда.

Виж повече на **ccbank.bg**

ПРАВИЛА ЗА ПРЕВОЗ НА БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕЪР

Всички пътници на „България Еър“ имат право на превоз на безплатен ръчен багаж 10 кг + дамска чанта/лаптоп в салона. Броят, теглото и размерите на позволения регистриран багаж за всеки пътник зависи от избраната класа на пътуване - бизнес или икономична, както и тарифата, по която е издаден билета. Превозът на багаж по редовните линии е съобразен и с някои общи правила и политиката на „България Еър“ които трябва да имате предвид. Авиокомпания „България Еър“ спазва системата PIECE CONCEPT, базирана на броя, теглото и размерите на регистрирания багаж.

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage 10 kg + personal item/laptop, as well depending on the chosen class of service and fare to a checked baggage (in the luggage compartment of the airplane). Baggage transportation on regular flights is based on some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider. Bulgaria Air baggage policy complies with the **PIECE CONCEPT** system based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

ТАРИФИ БЕЗ РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен само ръчен багаж, има право да превози в кабината на самолета безплатно: Икономична класа - 1 бр. ръчен багаж до 10 кг. и размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см. Максимално общо тегло на двата багажа е 12 кг. При надвишаване на допустимата норма ръчният багаж ще бъде поставен в багажното отделение на самолета и ще бъдат приложени такси за свръхбагаж.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/. При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.*

ТАКСИ ЗА БАГАЖ

Първи брой регистриран багаж до 23 кг и до 158 см*:

- > Предварително заявяване: 97,79 BGN / 50 EUR за международни линии; 58,67 BGN / 30 EUR за вътрешни
- > Заявяване на летище: 136,90 BGN / 70 EUR за международни линии; 97,79 BGN / 50 EUR за вътрешни

> В случай на по-тежък, по-обемен или допълнителен регистриран багаж се прилагат стандартните условия на България Еър.

> Регистриран багаж може да бъде заявен онлайн в процеса на резервация на полет, онлайн след издаване на билет чрез функцията "Проверка на резервацията" през сайта или мобилното приложение, чрез Центъра за обслужване на клиенти на callfb@air.bg, чрез офисите на Авиокомпанията в страната и в чужбина или чрез агента, издател на билета.

> Сумата, доплатена за регистриран багаж за билети, издадени по тарифа без включен такъв, не подлежи на възстановяване.

> Притежанието на карти CCB Club, карта Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен регистриран багаж, когато билета е издаден по тарифа без включен такъв.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l+h+w/.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.

ТАРИФИ С РЕГИСТРИРАН БАГАЖ

Всеки пътник, закупил билет по тарифа с включен регистриран багаж, има право да превози в багажното отделение на самолета безплатен багаж, както следва:

ПО МЕЖДУНАРОДНИ И ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – БИЗНЕС КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 2 броя ръчен багаж с общо тегло до 15 кг. (размери 55x40x23см всеки) и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см, 2 броя регистриран багаж до 32кг и до 158 см* всеки

КЛАСА НА ОБСЛУЖВАНЕ – ИКОНОМИЧНА КЛАСА

Норма на безплатен багаж - 1 брой ръчен багаж до 10 кг с размери 55x40x23 см (сумарна дължина до 118 см)* и 1 бр. лична вещ (дамска чанта или лаптоп) с размери 40x30x15 см. Максималното общо тегло на двата багажа е 12кг., 1 брой регистриран до 23 кг и до 158 см*

ИЗКЛЮЧЕНИЯ

Златна карта FLY MORE - 2 броя по 23 кг и до 158 см* всеки**

BAGGAGE ALLOWANCE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

All passengers of Bulgaria Air are entitled to free carriage of cabin baggage and checked baggage (in the luggage compartment of the airplane) depending on the chosen fare. Free allowances for pieces and weight of baggage may vary depending on the travel class (business or economy) and the fare on which the ticket has been issued. Baggage transportation on regular lines also conforms to some general rules and the policy of Bulgaria Air, which you should consider.

BAGGAGE POLICY ON FLIGHTS OPERATED BY BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued after May 2, 2011. The PIECE CONCEPT system is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

FARES WITHOUT CHECKED BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fare that includes only a hand baggage carriage, is allowed to transport in the cabin free baggage allowance as follows:

Class of service – Economy class

Allowance for free of charge baggage - 1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag.

Fees for checked baggage carriage:

First piece of checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*:

Fee 30 EUR - Tel Aviv (30 USD), London (30 GBP), Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Barcelona, Lisbon, Amsterdam, Brussels, Paris (Charles de Gaulle), Moscow (Shermetievo)
Fee 20 EUR - Frankfurt, Berlin, Zurich (20 CHF), Prague, Vienna, Rome-Fiumicino, Milan, Larnaca, Rhodes, Heraklion, Corfu, Athens
Fee 15 EUR - Varna, Burgas

> In case of heavier, above volumes or additional piece of checked baggage, the standard conditions of Bulgaria Air apply.

> Checked baggage can be purchased before the flight at the airport or through the issuer of the ticket.

> The amount paid for checked baggage for tickets issued at a fare without checked baggage is non-refundable.

> Possession of CCB Club card, Visa Platinum card from CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and FLY MORE gold card does not entitle free checked baggage on tariff without baggage.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

FARES WITH CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger who bought a ticket in a fares that includes checked baggage, is allowed to transport in the luggage compartment of the airplane free baggage allowance as follows:

INTERNATIONAL AND DOMESTIC FLIGHTS

CLASS OF SERVICE - BUSINESS CLASS

2 pieces hand baggage with a total weight up to 15 kg (dimensions 55x40x23cm each) and 1 personal item/laptop bag, 2 pieces checked baggage, up to 32kg and 158 cm* each.

CLASS OF SERVICE - ECONOMY CLASS

1 piece hand baggage up to 10 kg and dimensions 55x40x23 cm (total length up to 118 cm)* and 1 personal item/laptop bag, 1 piece checked baggage up to 23 kg and up to 158 cm*.

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage/l+h+w/.*

When traveling from any of the Greek destinations (Thessaloniki, Athens, Rhodes, Corfu or

За билети запламени с карта VISA Platinum от ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**

За билети запламени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**

За членове на програмата „CCB Club“ - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки**

Моряци - 2 броя по 23 кг и до 158 см* Всеки***

Бебета от 0-2 години - В случай, че тарифата, по която е издаден билета на възрастният, придружаващ бебето, позволява 1 брой регистриран багаж до 23 кг, то бебето има право на 1 брой регистриран багаж до 10 кг. Превозът на бебешки колички се извършва безплатно, но те следва задължително да се предават и получават непосредствено при качване/слизване на/от самолета. Авиокомпанията не носи отговорност за щети в резултат на транспортиране по багажните ленти в случай, че количката не е предадена/получена на/от самолета.

**Сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа /l +h+w/. Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане. Трети багаж се таксува по таксата за трети свръхбагаж.*

*** Ако билетите Ви са запламени в сайта на компанията, както и в случаите на: притежание на златна карта FLY MORE, членство в програмата CCB Club, или за билети, запламени с кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър или карта Visa Platinum от ЦКБ, е необходимо да се свържете с нас на е-мейл callfb@air.bg за издаване на билета с право на 2 броя регистриран багаж.*

**** За да се възползвате от условията ни за превоз на моряци е необходимо билета да бъде издаден по специална морска тарифа. За повече информация и резервация можете да се обърнете към Центъра за обслужване на клиенти на е-мейл callfb@air.bg, офисите на авиокомпанията в страната и чужбина, както и чрез агентската мрежа.*

Притежанието на карти CCB Club, Visa Platinum от ЦКБ, кобрандирана карта от ЦКБ и България Еър, както и златна карта FLY MORE не дава право на безплатен допълнителен регистриран багаж по тарифа без багаж. Правото на два броя багаж за притежатели на златна карта FLY MORE и CCB Club и за билети, запламени с кобрандирана карта България Еър и ЦКБ, както и карта Visa Platinum от ЦКБ, е само за полети, при които опериращ превозвач е авиокомпания България Еър.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - МЕЖДУНАРОДНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 кг и 32 кг:
Предварително заявен - 156,46 BGN / 80 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
За големина на багажа между 155 см и 203 см:
Предварително заявен - 156,46 BGN / 80 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
За големина на багажа между 203 см и 280 см:
Предварително заявен - 234,69 BGN / 120 EUR
Заявен на летище: 234,69 BGN / 120 EUR
Втори регистриран багаж до 23 кг и 158 см:
Заявен предварително: 136,90 BGN / 70 EUR
На летище: 195,58 BGN / 100 EUR
Трети регистриран багаж до 23 кг и 158 см:
Заявен предварително - 234,69 BGN / 120 EUR
Заявен на летище - 293,37 BGN / 150 EUR

**За пътуване от Лондон посочените такси са в GBP, от Тел Авив в USD, от Цюрих в CHF.*

При пътуване от някоя от гръцките дестинации (Атина и Хераклион) допълнителен регистриран багаж или свръхбагаж може да бъде заявен само чрез издателя на билета или през Центъра за обслужване на клиенти по имейл на callfb@air.bg.

ТАКСИ ЗА СВРЪХБАГАЖ - ВЪТРЕШНИ ЛИНИИ

За тегло на багажа между 23 и 32 кг:
Предварително заявен - 97,79 BGN/ 50 EUR
Заявен на летище - 136,90 BGN / 70 EUR
За големина на багажа между 158 см и 203 см:
Предварително заявен - 97,79 BGN/ 50 EUR
Заявен на летище - 136,90 BGN / 70 EUR
За големина на багажа между 203 см и 280 см:
Предварително заявен - 136,90 BGN / 70 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
Втори регистриран багаж:
Заявен предварително - 97,79 BGN/ 50 EUR
Заявен на летище - 136,90 BGN / 70 EUR
Трети регистриран багаж:
Заявен предварително - 136,90 BGN / 70 EUR
Заявен на летище - 195,58 BGN / 100 EUR
Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

За повече информация относно всички видове специален багаж, моля посетете интернет страницата на България Еър www.air.bg.

Heraklion) checked baggage or oversize baggage can be requested only through the ticket issuer or through the Customer Service Center by email at callfb@air.bg or phone +359 2 40 20 400.

EXCEPTIONS

Gold card FLY MORE - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with VISA Platinum card by CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For tickets paid with co-branded card Bulgaria Air / CCBank - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each**

For members of the 'CCB Club' programme- free checked-in baggage - 2 pieces of 23 kg. Third piece is charged as third excess baggage**

Seamen - 2 pieces of 23 kg and up to 158 cm each***

Infants 0-2 years of age - If the fare of the ticket of the adult who is accompanying the baby allows 1 piece checked baggage up to 23 kg, the baby is entitled to 1 piece checked baggage up to 10 kg.

Transportation of baby carriages is free of charge, but it is mandatory to hand them over/to receive them immediately before embarkation / disembarkation of the aircraft.

The aviation company shall not be responsible for damages resulting from transportation on baggage belts, in case the carriage has not been handed over/received at the aircraft.

** The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.*

*** If your tickets are paid in the company's website, as well as in the cases of: possession of gold card FLY MORE, membership in CCB Club, or tickets paid with co-branded card from CCB and Bulgaria Air or Visa Platinum card from CCB you need to contact us by phone +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg to reissue the ticket entitled to free 2 pieces of luggage.*

**** In order to take advantage of our conditions for the transportation of seamen, the ticket must be issued at a special seaman fare. For more information and reservations, please contact the Customer Service Center at +359 2 4020 400 or e-mail callfb@air.bg, any of the Bulgaria Air offices or through the travel agent network.*

Possession of card CCB Club, Visa Platinum CCB, co-branded card from CCB and Bulgaria Air, and Gold Card FLY MORE does not entitle the additional free checked baggage on tariff without luggage.

The right to two pieces of luggage for holders of Gold Card FLY MORE and CCB Club and tickets paid with co-branded card CCB and Bulgaria Air and Visa Platinum card from CCB is only on flights where the operating carrier is Bulgaria Air.

EXCESS BAGGAGE FEES – INTERNATIONAL FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60.

For luggage sizes between 158** cm and 203 cm** - 70 EUR

For the following destinations: Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 80

For baggage size between 203 **cm and 280 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

Extra piece – second bag up to 23 kg x 158 cm** - 50 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 60

Extra piece – third bag up to 23 kg x 158 cm** - 100 EUR

For the following destinations Lisbon, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Tel Aviv*, Moscow, St. Petersburg, Amsterdam, Paris, London* and Barcelona the fee is EUR 120

** For travel from London these fares are respectively in GBP and from Tel Aviv in USD.*

***The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.*

EXCESS BAGGAGE FEES – DOMESTIC FLIGHTS

Baggage weight between 23 kg and 32 kg – 15 euros

Baggage dimensions between 158 cm* and 203 cm* – 40 euros

Baggage dimensions between 203 cm* and 280 cm* – 60 euros

Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm* – 30 euros

Extra piece – third bag up to 23 kg up to 158 cm* – 60 euros

Baggage with weight over 32 kg may only be carried as cargo.

In case the ticket entitles a free carriage of 2 pieces of checked baggage and the passenger carries 3 pieces of checked baggage - the third luggage is in the category " Extra piece – second bag up to 23 kg up to 158 cm**".

**The maximum allowed volume is the sum of the external length, height and width of the baggage /l+h+w/. The passenger may carry more than the free of charge baggage allowance for an additional fee. Third piece is charged as third excess baggage.*

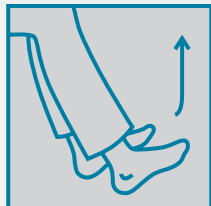
For more information please check Bulgaria Air's website www.air.bg.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

FIT TO FLY

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

ХОДИЛА

10 пъти

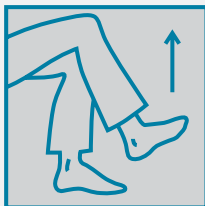
Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

ГЛЕЗЕНИ

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

КОЛЕНЕ

30 пъти

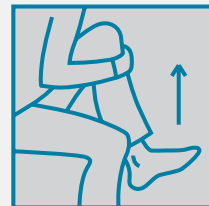
Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

РАМЕНЕ

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

КРАКА

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

ГРЪБ И РЪЦЕ

15 пъти

Поставете и гвете стъпала на пода и стегнете корема. Навеждайте се напред, докато ръцете Ви не опрат пръстите на краката.

FEET

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

ANKLES

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

KNEES

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

SHOULDERS

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

LEGS

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

BACK AND ARMS

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

ДА СЕ ЛЕТИ НЕ Е СТРАШНО

Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности. Екипажът на Вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит. Самолетите на „България Еър“ са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция.

Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задържайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате.

RELAX!

Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives. The crew in control of the plane is highly trained and experienced. Bulgaria Air aircrafts are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence

Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly.

ПО ВРЕМЕ НА ПОЛЕТ

Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на гъвка също помага.

Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета. Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението. Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките. Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе.

DURING THE FLIGHT

Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum.

Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching. Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation. Removing your shoes may provide you with more comfort. Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee.

КАК ДА СЕ ПРИСПОСОБИМ ПО-БЪРЗО КЪМ ЧАСОВИТЕ РАЗЛИКИ

Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата Ви дестинация, като вечерта преди полета си легнете един час по-рано или по-късно.

Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета. Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от нощното.

Когато пристигнете на избраната от Вас дестинация, направете си кратка разходка. Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина.

REDUCING JETLAG

Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later.

Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol. Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone.

At your destination, take light exercise – such as a walk. Spend at least 30 minutes in daylight.

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

„България Еър“ Ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността Ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета с „България Еър“.

ВАШЕТО ЗДРАВЕ

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да Ви предложат лекар-ства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, когото са най-подходящи за Вас.

ВАШИЯТ БАГАЖ

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма Ви. Да седнеш в креслото уморен и загъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще Ви трябва по време на полета.

СРОКЪТ ЗА ЯВЯВАНЕ НА ЛЕТИЩЕТО

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

ВАШАТА СИГУРНОСТ

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте. Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж. Не оставайте багажа си без надзор. Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния Ви багаж, летищните служби за сигурност ще Ви забранят да ги качите в самолета.

ВАШИЯТ РЪЧЕН БАГАЖ

Сложете тежките предмети под седалката пред Вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

ПУШЕНЕТО

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички полети на „България Еър“. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

УПЪТВАНИЯТА ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на „България Еър“ ще Ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за Вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в жоба на седалката пред Вас.

КАБИНЕН ЕКИПАЖ

Кабинният екипаж на „България Еър“ се грижи да Ви обслужва отлично и да осигурява безопасността му всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото Ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

ПРИ ПРИСТИГАНЕ

Пазете багажните си етикети, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flight deck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

YOUR HEALTH

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always to consult a doctor to determine which are suitable for you.

YOUR LUGGAGE

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

YOUR CHECK IN DEADLINE

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check-in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

YOUR SECURITY

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

YOUR HAND LUGGAGE

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

SMOKING

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

THE SAFETY BRIEFING

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

YOUR CABIN CREW

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

AT THE DESTINATION AIRPORT

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

От 6 ноември 2006 г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100 мл. Всяка и общо до 1 л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, аромове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пена за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля, консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004 г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

всякакви видове огнестрелно оръжие / катапулти и харпуни / имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки /оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане / пожарозасителни / електрошокери уреди / бравди, секири, сатери, томахаки / лъкове, къси копия / всякакви заострени метални предмети, които могат да послужат за нараняване / ножове, независимо от предназначението им /саби, мечове / бръсначи, скалпели / ножици, с режеща част, по-дълга от 6 см / бормашини, отвертки, клещи, чукове / кърпи за лег / всички видове спортни стикове, бухалки, щек и тояги / всички видове оборудване за бойни спортове / амуниции, гранати, мини, военни експлозиви / детонатори / газ и газови контейнери / всякакви пиротехнически средства / хлор, парализиращи спрейове, сълзотворен газ / терпентин, разредител и аерозолна боя / напитки с над 70% съдържание на алкохол.

From November 6, 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre). The restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

all types of firearms / catapults and harpoons / replica or imitation firearms, toy guns /component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices) / fire extinguishers / stun or shocking devices / axes, hatchets, meat cleavers, machetes / arrows and darts / any type of sharpened metal objects, which could cause injury / all types of knives / sabers, swords / open razors and blades, scalpels / scissors with blades more than 6 cm in length / drills, screwdrivers, crowbars, hammers / ice skates / any type of sport bats, clubs, / sticks or paddles / any martial arts equipment / ammunition, grenades, mines, explosives and explosive devices / detonators / gas and gas containers / any pyrotechnics / chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas / turpentine and paint thinner, aerosol spray paint / alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

ПОМАШНИ ЛЮБИМЦИ FLYING WITH PETS

Защото знаем, че те са част от Вашето семейство – възползвайте се от услугата ни за превоз на домашни любимци!

При превоза на домашни любимци в пътническата кабина /PETC/ максималното допустимо тегло на животното и клетката е 8 kg, а размерите на клетката 48 x 35 x 22 cm. За услугата се заплаща 156,46 BGN / 80 EUR на посока за международни линии и 97,79 BGN / 100 EUR за вътрешни при предварително заявяване. При заявяване на летище, таксите са съответно 176,02

BGN / 90 EUR за международни линии и 117, 34 BGN / 60 EUR за вътрешни.

При превоз на домашни любимци в багажното отделение /AVIH/ няма ограничение в теглото на животното, а максималните размери на клетката са 110 x 65 x 70 cm.

Превозът на домашни любимци задължително подлежи на потвърждение от Авиокомпанията.

Могат да бъдат превозвани само кучета и котки, като единствено до и от Великобритания не се предлага услугата превоз на животни.

Бойните и опасни породи се приемат за превоз само като карго.

Пътниците, които желаят да пътуват с домашен любимец (куче или котка), предварително трябва да се запознаят с инструкциите за превоз на домашни любимци на авиокомпанията на www.air.bg и да спазват всички условия на регламент 576/2013. Регламентът е задължителен за всички страни членки на ЕС. По време на check-in документите на любимеца, ще бъдат обстойно проверени. Паспортът трябва да отговаря на общоприетия международен образец.

За повече информация и размер на таксите за услугата, моля посетете официалния сайт на Авиокомпанията www.air.bg

Because we know they are part of your family – take advantage of our service for animal transportation!

When transporting pets in the passenger cabin /PETC/ the maximum weight of the animal and the cage is up to 8 kg and the maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. A fee of EUR 60 per direction applies.

When transporting pets in the luggage compartment /AVIH/ there are no limitations in the weight of the animal. The maximum dimensions of the

container are 110 x 65 x 70 cm.

At the weight of the animal and container up to 32 kg, a fee of EUR 100 per direction applies, if the weight is over 32 kg – EUR 140 per direction applies.

Pets' transportation is a subject to compulsory confirmation from the Airline.

Only dogs and cats are accepted for transport. Animal transportation to and from Great Britain is not allowed.

The fighting and dangerous breeds are accepted for carriage

only as cargo.

Passengers willing to travel with a pet (dog or a cat), should get acquainted in advance with the airline's instructions for traveling with pets on www.air.bg as well as to observe and follow all the conditions of Regulation 576/2013. The regulation is mandatory for all EU member countries. During check-in the pet's documents will be thoroughly checked. The passport must comply with the generally accepted international model.

UPGRADE TO BUSINESS CLASS UPGRADE DO BIZNES KLASA

Upgrade до бизнес класа, за да е перфектно

„България Еър“ Ви дава възможност да повишите комфорта на своето пътуване благодарение на услугата Upgrade до бизнес класа.

Upgrade може да бъде закупен от 24 часа до 40 минути преди излитане, при наличие на свободни места. Освен удобство и комфорт, услугата Ви носи

още редица предимства като Приоритетна регистрация за полет и отбегдане към самолета, допълнителен регистриран багаж, достъп до бизнес салон на отпращаното летище, 4 - степенно меню повече точки в програмата за лоялност FLY MORE.

Съветваме Ви да заявите UPGRADE минимум 3 часа преди планирания час на излитане - без от София, за да гарантираме, че ще се насладите на 4-степенното меню като част от изживяването Ви на борда. Таксата за услугата Upgrade е

156,46 BGN / 80 EUR на посока за вътрешни линии и 293,37 BGN / 150 EUR за международни.

Можете да закупите Upgrade чрез Центъра за обслужване на клиенти на e-mail на callfb@air.bg, както и в офисите на „България Еър“, чрез издателя на билета или на летището преди полет.

**При тръгване от Лондон, Цюрих или Тел Авив цените са съответно в GBP, CHF и USD.*

Upgrade to business class to be perfect

Bulgaria Air gives you the opportunity to increase the comfort of your trip with the Upgrade to the business class service.

The Upgrade may be purchased from 24 hours to 40 minutes before scheduled departure in case of availability.

By choosing it you get not only comfort and convenience, but also

priority check-in and boarding in the airplane, additional baggage, access to airport business lounges and business class catering. If you are a member of our frequent flyer program FLY MORE, you earn more points as well.

Please note that in case of a connecting flight, the luggage permit of the other carrier must be checked and observed with.

We also advise you to request UPGRADE at least 2 hours before the departure from Sofia in order

to enjoy catering as part of all the benefits of the service. The Upgrade fee is EUR 50 in direction for domestic flights and EUR 100 in direction for all international flights.

Upgrade can be purchased at our Customer Service Center: +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, and also in the Bulgaria Air offices, through the ticket issuer or at the airport before the flight.

ИЗБОР НА МЯСТО MORE COMFORT

Добавете повече удобство към Вашето пътуване!

До прозорец или до пътека? С повече пространство за краката или до Вашите близки? Чрез услугата "Избор на място" гарантирате предпочитано място за борда за Вас и Вашето семейство.

Услугата е налична за всички директни полети, оперирани от Авиокомпанията.

Можете да заявите и заплатите своето място в

процеса на резервация на сайта или чрез мобилното приложение, след издаване на билета чрез функцията "Проверка на резервацията" на сайта, чрез Центъра за обслужване на клиенти на callfb@air.bg, офисите на Авиокомпанията в България и чужбина или чрез агента, издателя на билета. Препоръчително е предварителното заявяване на услугата, за да се гарантира наличността. Пътниците са задължени да

се информират за условията и мерките за безопасност, предвидени при настъпване на аварийен изход.

** За повече информация и такси за услугата, моля посетете официалната страница на Авиокомпанията www.air.bg.*

Travel even more comfortable

Bulgaria Air gives you the opportunity to guarantee more in-flight comfort! How? Just book your seat with extra space and more comfort for 20 EUR per flight or book your preferred seat near the exit f for 10 EUR per flight. The service is available for all direct flights operated by Bulgaria Air. Seats with extra space are located on the 3rd row and emergency exit, while those at 4th row can be booked as a

preferred due to their proximity to the exit point and the availability they provide for the passenger to head straight to his final destination or transfer point. You can request and prepay your seat by contacting our Customer Service Center at +(359) 2 40 20 400 or via e-mail: callfb@air.bg, as well as in the Bulgaria Air's offices, through the ticket issuer and at the airport prior the flight. We recommend you to request the service in advance to make sure we have an available seat

for you and to save time at the airport. It should be considered that here are passengers who cannot be seated in an emergency exit row (some of the seats with extra leg space are situated next to these exits) such as people with physical, mental and hearing impairments and limitations, elderly people, children and babies (including unaccompanied minors (UMNR) and overweight passengers.

** For Tel Aviv the fee is in USD, for London in GBP, for Zurich in CHF*

ПРЕВОЗ НА НЕПРЕПРЪЖЕНО ДЕТЕ UNACCOMPANIED MINOR

Пътуване на деца без придружител

Доверете се на услугата на „България Еър“ за превоз на непридружени деца и бъдете спокойни за своето дете по време на полет!

• За деца между 5 и 11 г. се осигурява служител, който да посрещне детето от изпращача на отпращаното летище, както и такъв, който да го предаде на посрещача при пристигане. За детето се заплаща пътна тарифа без детско намаление, плюс UM такса в размер на 136,90 BGN / 70 EUR на отсечка за международни полети и 78,23 BGN / 40 EUR за вътрешни

полети. За тръгване от Тел Авив такса е 8 USD, от Цюрих 8 CHF, от Лондон 8 GBP.

• По желание на родителите, деца от 12 до 18 г. могат също да се възползват от услугата срещу заплащане на UM таксата. На тях се предоставя същата услуга като за деца между 5 и 11 г. За да се възползват от услугата, е необходимо да отправите запитването си поне 2 седмици преди полета на callfb@air.bg.

Пъните условия можете да намерите на официалния сайт на авиокомпанията www.air.bg

Unaccompanied minors flying

Trust the Bulgaria Air service for unaccompanied minors and let them flying without any worries!

• For children between 3 and 5 years old we provide an escort – flight attendant who will pick up the child from the person who is escorting him/her at the departure airport, will be next to the child during all airport procedures until boarding the plane, personally take care of the child's safe journey during the flight and will hand him/her over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus 50% of the

one-way fare in the M class and two-way airport taxes for the escort flight attendant.

• For children between 5 and 11 years old a staff member is provided to welcome the child from the escorting person at the departure airport, as well as a person to hand him over to the welcoming person at the arrival airport. The full ticket fare is payable for the child (without a child's discount), plus a UM fee of EUR 50 in direction for international flights and EUR 30 in direction for domestic flights. For Sofia – London the fee is EUR 60 and for London – Sofia is GBP 60.

• Per parents request, children between 12 and 18 years old could also take advantage of

the service, against payment of the UM fee. They are provided the same service as for children between 5 and 11 years of age.

In order to take advantage of the service, you should make your inquiry at least two weeks prior the flight at callfb@air.bg

Your child must carry a valid passport with him/her. One flight attendant can accompany two children from the same family – brothers and sisters who travel together. For them is paid a single UM fee.

THE FACE OF

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Airbus A220-300

Airbus A220-100

Airbus A320-214

Airbus A320-214

Airbus A319-112

Boeing 737-300

Embraer 190-100

CODESHARE PARTNERS

Bulgaria Air's codeshare partnerships give our customers greater flexibility, more flight options, and access to a wider range of destinations. By working with leading international airlines, we make travel easier, more convenient, and seamlessly connected — all with the comfort and reliability of Bulgaria Air.

SOFIA - MADRID/BARCELONA
MADRID - LAS PALMAS/TENERIFE

VARNA/BURGAS/SOFIA - DOHA

A STAR ALLIANCE MEMBER

VARNA/BURGAS/SOFIA - ATHENS
ATHENS - BEYRUT / TEL AVIV / EREVAN /
NICE / TBILISI / LARNACA

VARNA/BURGAS/SOFIA - BELGRADE / TEL AVIV
BELGRADE - GENEVA AND MORE
BELGRADE - GENEVA

VARNA/SOFIA - PARIS
VARNA - PARIS
PARIS - LYON

SOFIA - AMSTERDAM

VARNA/BURGAS/SOFIA - ROME/MILAN
ROME - MILAN / TURIN / FLORENCE / GENOA / NAPLES /
PIZA / VENICE / BOLOGNA / TRIEST / VERONA / CATANIA /
BARI / PALERMO / LAMEZIA TERME / BRINDISI / REGGIO
CALABRIA / MADRID / BARCELONA / AMSTERDAM /
LONDON / PARIS / BRUSSELS / PRAGUE / GENEVA /
MALTA

VARNA/BURGAS / SOFIA - BUCHAREST

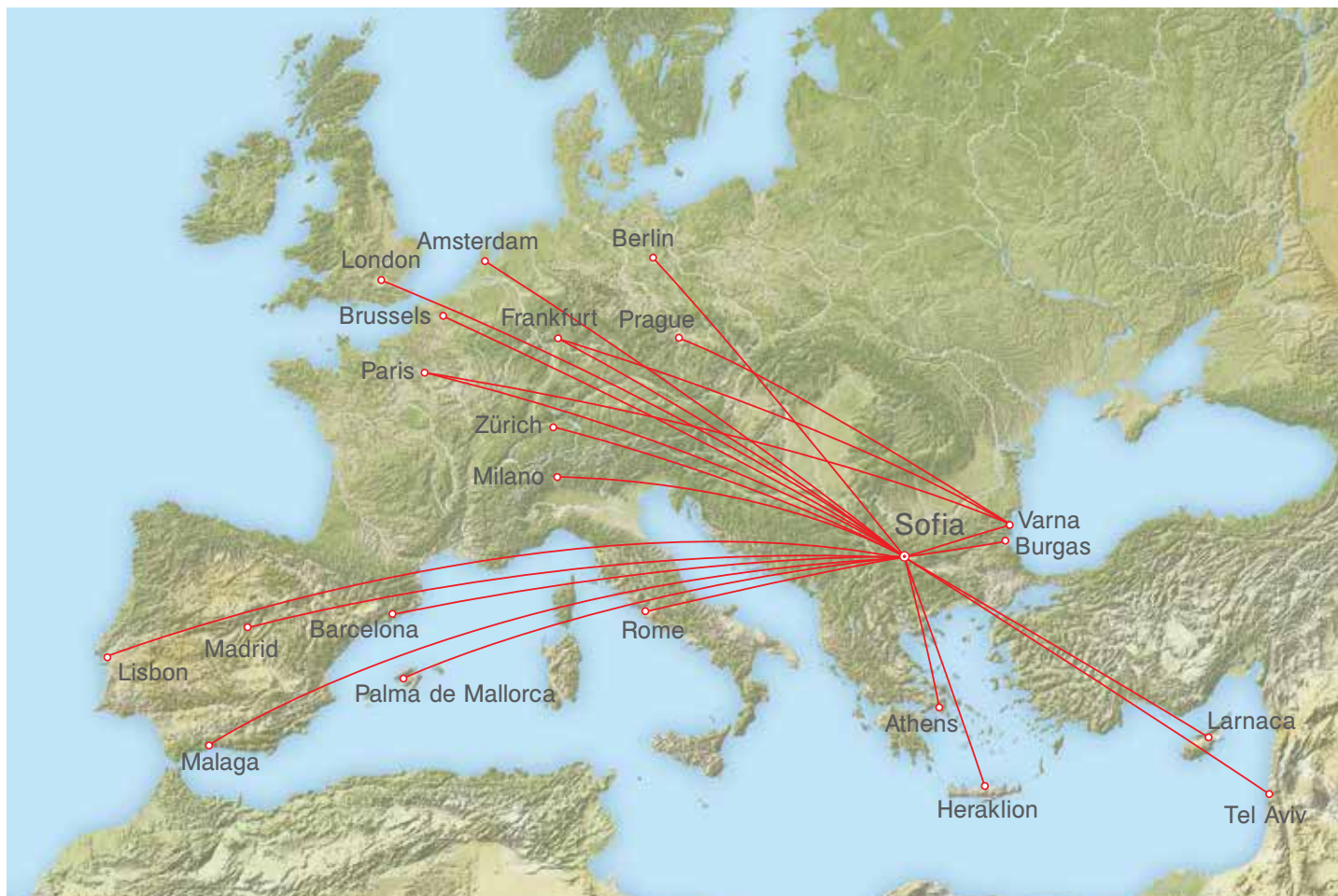

VARNA/BURGAS/SOFIA - RIGA
SOFIA - AMSTERDAM - RIGA
RIGA - STOCKHOLM/OSLO/HELSINKI/COPENHAGEN

SOFIA - BAKU

Дестинации Destinations

CODESHARE PARTNERS

Code share партньорството позволява на авиокомпаниите да предлагат на своите пътници повече полети до дадената дестинация при облекчена процедура за резервация, както на собствените полети, така и на полетите на партньора по маршрута.

The Code share partnership enables airlines to provide for their valuable customers more frequencies to each particular destination at facilitating booking procedure, on every own operated or marketing flight en route.

SPA PARTNERS

Special prorate agreement е сред основните търговски договори, предоставящ на партньорските авиокомпани изключителната възможност да увеличат броя на предлаганите дестинации през даден пункт и да отговорят на търсенето на клиентите с приемливи цени.

The Special prorate agreement is among the basic commercial agreements, giving partner airlines a significant opportunity to enlarge number of global beyond destinations offered in response to customer demands at reasonable prices.

INTERLINE PARTNERS:

Interline agreement позволява взаимното признаване на билетите и по този начин съществено допринася за това двете авиокомпани да могат да предлагат продукта на партньора по редовни линии.

The Interline agreement permits the acceptance of each other's airtickets and that way contributes significantly both airlines to be able to offer customers reciprocally their product on schedule services.

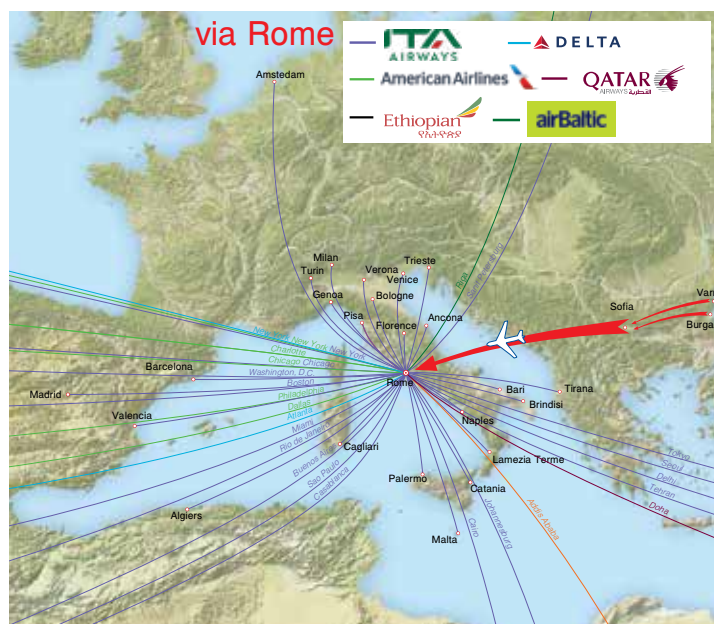
Летете до Всяка точка на света с България Еър и партньори.
Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

Летете до всяка точка на света с България Еър и партньори.

Fly anywhere across the world with Bulgaria Air and partners.

БЪЛГАРИЯ ЕЪР: Къде га ни намеруме?

BULGARIA AIR: Where to find us?

SOF VAR 	Customer Service Center 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Every day 08:00-20:00 Local Time</i>	phone: +359 2 402 04 00 e-mail: callFB@air.bg www.air.bg
	Head office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i>	e-mail: office@air.bg www.air.bg
	Sofia City Office 2, Ivan Vazov Street <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>(lunch break - 01:00 p.m. to 1:30 p.m.)</i>	phone: +359 2 402 03 93 e-mail: tickets1@air.bg www.air.bg
	FLY MORE Office 1, Brussels Blvd Sofia Airport, Sofia 1540 <i>Every day: 09:00 - 17:00 Local time</i> <i>(lunch break - 12:00 p.m. to 1:00 p.m.)</i>	+359 2 984 02 96 e-mail: flymore@air.bg www.air.bg
	Varna Airport Office Varna Airport Terminal 2, Departures <i>Working hours: Opens 2 hours prior to scheduled departure</i>	phone: +359 52 573 321 fax: +359 52 501 039 e-mail: varna@air.bg www.air.bg
	Varna City Office 55, 8-mi primorski polk blvd <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00 - 17:00 Local time</i> <i>(lunch break: 12:30 p.m. - 1:30 p.m.)</i>	phone: +359 52 651 101 e-mail: varna_city@air.bg www.air.bg
	Shumen City office <i>Shumen, Patleyna 10 str.</i> <i>Monday-Friday: 09:00-17:00 Local time</i>	phone: +359 887 84 01 71 e-mail: shumen@air.bg www.air.bg
BER 	Germany, Berlin Bulgarian Air Tour Leipziger str 114-115, 10117 Berlin, Germany <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:00-18:00 Local Time</i>	phone.: +49 30 2514405 +49 30 2514460 e-mail: info@berlin-bat.de www.air.bg
LON 	United Kingdom, London Airport office Heathrow Ticket Pod 3 Room 3718 Terminal 4 Heathrow Airport TW6 3FB <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday</i> <i>09:30 - 17:30 Local Time</i>	phone: +44 788 966 4174 e-mail: LHR@bulgaria-air.co.uk www.air.bg
MOW 	Russia, Moscow City Office 3 Kuznetzkiy Most Str., Moscow, 125009, Russia <i>Working hours:</i> <i>Monday - Friday:</i> <i>09:00-13:00/14:00-18:00 Local Time</i> <i>Saturday: 10:00-14:00</i> <i>(between June and September)</i> <i>Temporarily closed</i>	phone: +7 49 5789 9607 e-mail: ticketmow@air.bg moscow@air.bg www.air.bg
	Airport office Sheremetyevo airport, Terminal F, fl. 2, ticket desks 10 and 14 <i>Working hours:</i> <i>Opens 2 hours prior to scheduled departure</i> <i>Temporarily closed</i>	e-mail: svoapfb@mail.ru www.air.bg
TLV 	Israel - Tel Aviv Open Sky LTD 25 Ben Yehuda Str. Israel 63806, Tel Aviv <i>Working hours:</i> <i>Sunday - Thursday:</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +972 379 51 355 Viber \$ WhatsApp: +972 54 5066020 e-mail: annie@open-sky.co.il www.air.bg
USA 	Mailing Address: 1819 Polk St #401 San Francisco, CA 94109 <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Friday 9am - 5pm,</i> <i>Saturday - Sunday 9am -1pm (EST)</i>	phone: 1-855-FLY-TO-BG (359-8624) e-mail: tickets@bulgariaairusa.com www.air.bg
VIE 	Austria, Vienna Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien, Austria <i>Working Hours:</i> <i>Monday - Thursday</i> <i>09:00-17:30 Local Time</i> <i>Friday</i> <i>09:00-17:00 Local Time</i>	phone: +43 1 5352550 0 900 220013 (domestic line) e-mail: intervegareisen@aon.at office@intervega.at www.air.bg

Всичко си идва на мястото, когато се завърнеш в Градина

**Забравете света
и открийте своя...**

За повече информация и резервации:

+359 888 77 33 44

office@campinggradina.com

reservations@campinggradina.com

www.campinggradina.com

Виж повече на:

